

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Renato De Corti

Spletna prostitucija v Sloveniji

Magistrsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Renato De Corti

Mentor: izr. prof. dr. Roman Kuhar

Somentorica: red. prof. dr. Alenka Švab

Spletna prostitucija v Sloveniji

Magistrsko delo

Ljubljana, 2016

ZAHVALA

Zahvaljujem se vsem, ki ste vztrajali z mano in verjeli, da bom enkrat prišel do konca te dolge poti. Še posebej mojim domačim, ki niso nikoli nehali verjeti vame ter mi stali ob strani.

Ob tem gre zahvala tudi mentorju in somentorici za potrpežljivost, razumevanje in pomoč pri pisanju magistrskega dela.

Hvala vsem, da ste bili z mano.

IZJAVA O AVTORSTVU magistrskega dela

Podpisani/-a Renato De Corti, z vpisno številko **21041115**, sem avtor/-ica magistrskega dela z naslovom: **Spletna prostitucija v Sloveniji**.

svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo magistrsko delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbel/-a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbel/-a, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobil/-a vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisal/-a v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (UL RS, št. 16/07-UPB3, 68/08, 85/10 SKL.US: U-I-191/09-7, Up-916/09-16)), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za družbene vede v skladu z njenimi pravili;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za družbene vede;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko magistrskega dela ter soglašam z objavo magistrskega dela v zbirki »Dela FDV«.

V Ljubljani, dne 15.6.2016

Podpis avtorja/-ice: _____

Spletna prostitucija v Sloveniji

Začetkov prostitucije ni mogoče natančno opredeliti. Vemo le, da začetki segajo že v čas pred našim štetjem, zaradi česar jo nekateri imenujejo tudi »najstarejša obrt«. Najenostavnejša razlaga bi bila, da se prostitucija pojavi vzporedno z nastankom denarja, ki je v današnjem času najpogostejši vezni člen med prostitutko in stranko.

Različni avtorji različno pojmujejo pojem prostitucije. Prostitucijo lahko opredelimo kot menjavo (prodajo) spolnih uslug za denar ob pogostem menjavanju spolnih partnerjev. Gre za komercializacijo seksa, saj so pri tem spolni užitki kupljeni, ne pa priborjeni. Med razlogi, zakaj se bo nekdo ukvarjal s prostitucijo, je vsekakor najpomembnejši ekonomski razlog, saj ta dejavnost prinaša precej visok dohodek. V današnjem času prevladuje želja po hitrem zaslužku, ki omogoča kar najboljše življenje in tako zagotavlja ekonomsko varnost. Prostitutke jemljejo prodajanje svojega telesa zgolj kot posel in nič več. Prav zaradi tega se zagovorniki pravic žensk zavzemajo za to, da bi prostitutke obravnavali kot spolne delavke in njihovo dejavnost priznavali kot delo.

Kljub vsemu je spolno delo kompleksen pojem, ki ga je potrebno pravilno ovrednotiti. Za nekatere je prostitucija moteč in sporen pojav v družbi z vidika javne morale in varnosti, za druge pa realnost, ki je neizbežna. Tradicionalni družbeni pogledi vidijo prostitucijo skozi prizmo nasilja nad žensko, patriarhalne strukture družbe in neenakosti med spoloma.

Z vsemi različnimi vzroki, razlagami, razmerji, vidiki, motivi in kritikami je prostitucija kompleksen sociološki pojem. Glede tipologije zakonskih ureditev (modelov) prostitucije ostaja veliko nejasnosti in tako je tudi v Sloveniji. Kljub dekriminalizaciji iz leta 2003 še vedno ni jasno opredeljeno, kaj je dovoljeno, zato prostitucija v Sloveniji ostaja skrita v. Ženske, ki prodajajo spolne usluge, se ne želijo izpostavljati, saj s tem tvegajo stigmatiziranost in izstop iz anonimnosti v družbi. Slovenska posebnost prostitucije je njena majhnost. S tem se ustvarjajo tudi posebne specifike pri obravnavi znotraj prostitucije.

V sodobni družbi imajo mediji veliko vlogo in vpliv na družbeno življenje. O prostituciji mediji velikokrat pišejo z ogromno mero cinizma, arogance, obžalovanja in stigmatizacije. Med te medije spada tudi internet, ki predstavlja veliko komunikacijsko revolucijo. Internet vztrajno nadomešča tiste »klasične« medije, ki so bili še nedavno vodilni; ustvarjajo se spletne strani, virtualne skupnosti in družbena omrežja, s pomočjo katerih uporabniki aktivno sodelujejo kot ponudniki ali iskalci. V virtualnem svetu so posamezniki anonimni in ne čutijo socialnega pritiska. Vsekakor ima internet veliko vlogo tudi pri oglaševanju in trženju spolnih storitev na spletu.

Prostitucija pri oglaševanju v sodobnem svetu ni izjema. Ženske (prostitutke) oglašujejo prodajo spolnih uslug na različnih spletnih straneh, omrežjih, forumih itd. Tam prevzemajo neko identiteto in tudi lažje vzpostavljajo komunikacijo s svojimi potencialnimi strankami. Podatki, ki jih objavljajo, so velikokrat napačni, saj želijo ženske v začetnem pristopu pritegniti stranko k temu, da z njo vzpostavijo stik. Stranke lahko z njimi vzpostavljajo začetni stik kjerkoli in kadarkoli, kar jim omogoča internet.

Ključne besede: prostitucija, družbeni vidiki, mediji, internet, družbena omrežja

Internet Prostitution in Slovenia

The beginnings of prostitution cannot be exactly determined. What is known is the fact that prostitution had started in the time before Christ which is why some define it as “the oldest craft.”

The simplest explanation would be that prostitution appeared together with money which is the most frequent link between a prostitute and her client (in present day). Different authors define prostitution differently.

Prostitution can be defined as the exchange (selling) of sexual services for money by frequently exchanging sex partners. It is a commercialisation of sex, in which case sexual pleasures are bought not won.

As far as reasons for prostitution are concerned, the most important reason is by all means the economic reason, since this business enables a quite high income. In present day, people have a longing to earn money quickly, so they can have the best life possible and ensure their economic stability. Prostitutes consider selling of their body nothing more than a commercial transaction. This is the reason why women rights defenders stand for treating prostitutes as sexual workers and acknowledging their business as work. Despite all of this, sexual work is a complex idea that is in need of an accurate evaluation.

While for some, prostitution is a disturbing and controversial occurrence in a society from the perspective of public morale and security, for others, it is an inescapable reality. Traditional social perspectives see prostitution through a prism of violence over women, patriarchal structure of a society and gender inequality.

With different reasons, explanations, relations, perspectives, motives and critics, it is a complex sociological concept. There is also a lot of obscurity concerning the legal regulation typology of prostitution (models); Slovenia is no exception. There is still no clear definition on what is allowed, despite the decriminalisation in 2003. In spite of all that, prostitution in Slovenia is still hidden. Women who sell sexual services do not want to expose themselves because they might risk being marked and losing their anonymity in the society.

The distinctive feature of Slovenia is its smallness. With this, special specifics in discussions within prostitution are made as well.

In modern society, media have a considerable role and influence on social life. Quite often, media writings about prostitution are very cynical, arrogant, regrettable and stigmatised. Internet also counts as a medium, representing a big revolution in communication. It steadily replaces recently leading “classic” media. Websites, virtual societies and social networks where users actively participate as providers and seekers are being created. In a virtual world, individuals are anonymous and they do not undergo social pressure. Internet also plays an important role in online advertisement and selling of sexual services.

In a modern world, prostitution is no exception in advertisement. Women (prostitutes) advertise their sexual services on different websites, networks, forums, etc. There they take over an identity and can easier communicate with their potential clients. They often publish false information because their first approach is to attract a client to contact them. Internet enables their clients to make the initial contact with them anywhere and at any time.

Key words: Prostitution, social views, media, internet, social network

KAZALO

1	UVOD	8
2	ZGODOVINA PROSTITUCIJE	13
2.1	Sakralna prostitucija.....	14
2.2	Prostitucija v antiki	15
2.3	Prostitucija v srednjem in novem veku	18
2.4	Prostitucija v sodobnosti.....	22
2.5	Prostitucija skozi čas v Sloveniji	24
3	DRŽAVNE REGULATIVE PROSTITUCIJE	28
3.1	Prostitucija v izbranih državah.....	33
3.1.1	Nemčija.....	33
3.1.2	Avstrija	35
3.1.3	Švedska.....	37
3.1.4	Nizozemska	39
4	DEFINICIJE IN POGLEDI NA PROSTITUCIJO	40
4.1	Žensko telo	45
4.2	Vzroki za prostitucijo	48
4.3	Prostitucija kot oblika seksualnega dela	50
4.4	Vrste prostitucij	54
5	PROSTITUCIJA V SLOVENIJI.....	55
5.1	Zakonska ureditev v Sloveniji	59
6	PROSTITUCIJA IN INTERNET	64
6.1	Spletne strani	66
6.2	Družbena omrežja	67
6.3	Pregled dosedanjih raziskav	69
7	EMPIRIČEN DEL.....	71
7.1	Raziskovalna vprašanja in metodološki okvir	71
7.2	Analiza ugotovitev	74
7.3	Sklepne ugotovitve raziskave in diskusija.....	95
8	SKLEP.....	104
10	LITERATURA	112
	PRILOGE: Vprašalnik (intervju).....	119

1 UVOD

»Povejmo ljudem resnico
in obvarovali jih bomo pred
lažjo in zablodami.«

(neznani avtor)

Žensko telo skozi zgodovino še do danes velja za predmet raziskovanja. Z njim se skozi čas ukvarjata tudi politika in ekonomija, s tem pa ženska izgublja svobodo odločanja o svojem telesu. Žensko telo se znajde na trgu ekonomije, kjer postane blago, ki ga obvladuje povpraševanje in ponudba. Kunst v tem kontekstu navaja primer tako imenovane spremljevalke, ženske prostitutke, h kateri je zahajal pesnik Charles Baudelaire, saj bi se naj prav v njej prepoznali »prvi moderni motivi ženskega telesa kot blaga« (Kunst 2004, 145).

Prostitucija je še dobro desetletje in pol nazaj veljala za snov, o kateri je bilo najbolje molčati in o njej ne pisati. Razprave o tej tematiki so največkrat potekale »diplomatsko« in z ustrežno distanco. Prostitucija ima v zgodovini človeštva mnogo obrazov ob predvidevanjih, da je to posledica njenega dolgotrajnega delovanja. Glede na to, da prostitucijo poznajo na vseh celinah sveta, le-ta globalno gledano predstavlja kompleksen sociološki pojem in fenomen, ki združuje različne vidike, vzroke, razmerja, razlage, motive, kritike in še kaj. Nekateri laiki in strokovnjaki_nje prostitucijo opredeljujejo kot najstarejšo obrt na svetu; za druge je to trgovina s spolnimi storitvami in normalen pojav v vsaki družbi.

Pojav prostitucije je star več stoletij, če že ne tisočletij, a prave letnice ne moremo postaviti. Težave nastajajo tudi v opredelitvah samega začetka, saj imajo raziskovalci_ke tega pojava različne aspekte glede njenih zgodovinskih začetkov. Prostitucija skozi zgodovinsko delovanje nosi negativen prizvok in stigmatizacijo, vzporedno s tem terminom pa gredo razmišljanja tudi v smer vlačuganja, poniževanja, razuzdanosti, brezugalnosti, itd. Kljub temu da nekatere sopomenke ostajajo v rabi še danes, celotne terminologije vendarle ne gre enačiti tako kot (po)kaže zgodovina.

V stari Grčiji, na primer, so bile nekatere prostitutke (hetera)¹ zelo izobražene in spoštovane v družbenih sredinah. V starem Rimu pa so se bogati patriciji² na svojih seksualnih orgijah zabavali s svojimi priležnicami in priležniki. Cerkevna oblast se je skozi stoletja borila zoper to »antikristovo dejavnost«, kljub temu da je marsikdaj pokazala svojo dvoličnost, saj so za dobrobit »domačega ognjišča« oz. za ohranjanje svetosti zakonske zveze to dejavnost potihoma celo odobraval.

Vseeno je ta »obrt« uspešno kljubovala družbenim spremembam in eliminacijam ter se obdržala. Skozi zgodovino je sicer obstajala v različnih oblikah in ureditvah, a popolnoma ni bila nikoli izkoreninjena. V posameznih obdobjih človeške zgodovine so poskušali prostitucijo preprečiti oz. prepovedati, a je ostalo le pri bolj ali manj uspešnih poskusih. Spet v drugih družbenih sredinah je prostitucijo »podpirala«³ državna oblast, ki je imela od tega predvsem finančne koristi.

Zmeda pri natančnem definiranju pojmov kaže na občutljivost področja in razkol pri razumevanju in sprejemanju same tematike. Vse to posledično mnogokrat prinese neustrezno razumevanje in dojetje prodaje spolnih storitev. Še danes pa pojem prostitucije ni popolnoma dešifriran v svojem pomenu besede.

Konec 20. stoletja se v razprave o prostituciji vnese povsem nov koncept prostitucije kot profitne storitvene dejavnosti »delo za denar«, ki se ga označi s terminom seksualno delo, prostitutka pa kot seksualnega o delavca ko. Kljub vsemu se posameznice avtorji ce (npr. Popov) ne strinjajo z navedeno terminologijo in opozarjajo na več pogledov pri vseh teh opredelitvah. Pri tem opozarjajo, da ne gre enačiti prostitucije s širokim spektrom seksualne industrije. Po drugi strani pa Bindman in Doezema (1997) trdita, da je definiranje prostitucije kot dela pogoj, da bi seksualne delavke in delavci lahko koristili človekove in delavske pravice.

Živimo v času gospodarskih in življenjskih sprememb ter dojetja novih izzivov. Družbene spremembe nas silijo k prilagajanju na vseh področjih našega življenja, od

¹ Hetera, (gr. prijateljica), duhovita in izobražena ženska v stari Grčiji.

² Patricij, pripadnik dednega plemstva v starem Rimu

³ Izraz podpirala je v tem kontekstu relativen. Posamezne družbe so omogočale, da je prostitucija obstajala v nekaterih regulativah.

nas pa nenehno zahtevajo nove pristope in razmišljanja, predvsem pa sprejemanja še do včeraj dogmatske »drugačnosti«. Tudi v sodobni družbi prihaja so sprememb v konceptu dojetja spolnosti. Različne oblike seksualnega dela in tudi sama prostitucija so obstajale in še vedno obstajajo v mnogih družbah. Le-te doživljajo te družbene dejavnike zelo različno in se na vsako spremembo v dojetju tudi različno odzivajo.

V Sloveniji je prostitucija družbeno nevidna in kot takšna ne predstavlja družbeno motečega problema, čeprav si jo del družbe predstavlja kot moralno in etično sporno ter povezano s kriminalom. Prodajanje spolnih storitev je del družbenega dogajanja, čeprav delovanje žensk in moških v tej dejavnosti ni »javno« in vsem na očem. Prostitucijo je potrebno zaznavati in obravnavati kot del družbe in družbenega dogajanja. Sama dejavnost je v slovenski družbi še vedno precej tabuizirana, saj se o njej javno preveč ne govori in izpostavlja. Prav zato bi potrebovali skupno politiko, pristop in načela sprejemanja tega družbenega fenomena.

V sodobni, moderni družbi so moški in ženske, ki prodajajo spolne storitve oz. prostitutke izpostavljeni prevladujočemu javnomnenjskemu diskurzu o prostituciji in razvrednotenju vsega, kar ne sodi v vzorec družbeno sprejemljivega. V času spreminjanja družbe imajo različni mediji velik vpliv na dogajanje in predstavljanje resničnosti. Hkrati veljajo mediji za pomemben vir javnih percepcij, saj imajo funkcijo izobraževanja, obveščanja, zabave in raziskovanja. Prostitucijo najpogosteje predstavljajo v povezavi s stigmatizacijo in družbeno odrinjenostjo.

Med najhitreje rastoče in vplivne medije v družbi spada internet oz. svetovni splet. Internet je množičen medij, ki je postal del našega vsakdanjika. S pomočjo interneta v današnjem času dobimo vse, kar želimo, od informacij, različnih dobrin, vizualnih orodij in seksa. Internet je ob pravilni rabi zelo uporabno orodje, če pa ga pričnemo zlorabljati, lahko postanemo zasvojeni z vsem, kar se na njem dogaja. Na to današnji dan odločilno vpliva način sporazumevanja in iskanje nove realnosti; erotične vsebine in človeška spolnost so namreč dosegljivi na vsakem koraku in vplivajo na posameznikovo čustvovanje in doživljanje (Topić 2015, 83–85).

Magistrska naloga v prvi vrsti predstavlja zgodbe žensk, ki oglašujejo svoje spolne storitve na internetu. Ker se ne želijo javno izpostavljati, oglašujejo in prodajajo seks na spletu. Ob tem se bojijo tudi javnega razkritja svoje dejavnosti, saj bi jih s tem družba, prijatelji, družina in okolica stigmatizirala ali celo izločila. Gre za njihov pogled na opravljanje dejavnosti in bojazen, da jih bo družba javno etiketirala kot prostitutke.

Magistrsko delo je sestavljeno iz dveh delov. V prvem, teoretičnem delu, so predstavljeni temeljni teoretični pristopi in pogledi na prostitucijo, ki so potrebni za analizo diskurza o spletni prostituciji v Sloveniji. Na začetku prvega dela so opredeljeni različni pristopi in pogledi na prostitucijo. V kronološkem pregledu prostitucije skozi čas sem opisal zgodovinske poglede od prvih začetkov pa vse do moderne dobe. V nadaljevanju povzemam strokovna spoznanja o definiranju in pogledih na prostitucijo. Osredotočil sem se na ključna teoretska vprašanja in vidike glede dejavnosti ter zakonske regulative. V nadaljevanju dajem poudarek na medijsko prezentacijo prostitucije, internet ter družbena omrežja. S pomočjo strokovne literature sem iskal povezavo med internetom in (spletno) prostitucijo.

V empiričnem delu me zanima, kakšen vpliv imajo (elektronski) mediji, predvsem internet, na prostitucijo in njeno oglaševanje v Sloveniji. Ob tem postavljam razmišljanje, da se je z razvojem in razmahom interneta povečala tudi ponudba in oglaševanje spolnih uslug na spletu v Sloveniji. V raziskovalnem delu naloge analiziram zgodbe petih žensk, ki oglašujejo svoje spolne storitve na internetu in družbenih omrežjih. S tem raziskujem vpliv interneta na dejavnost prostitucije in ugotavljam uspešnost njenega delovanja na spletu, na osnovi raziskave pa pridem do sklepov oz. potrditev zastavljenih vprašanj.

Zgodbe so nastale s pomočjo polstrukturiranih intervjujev, izvedenih z ženskami, ki ponujajo spolne storitve na spletu. Zaradi občutljivosti omenjene problematike je bilo potrebno pri raziskovanju respondentkam omogočiti diskretnost in anonimnost, ob tem pa jim zagotoviti tudi, da bodo podatki iz dobljenih intervjujev služili zgolj v raziskovalne namene.

Empirični del naloge je podprt s teoretičnimi dognanji. Ob tem je bilo raziskovanje oprto z raziskovalnimi vprašanji, ki so navedena v sklopu empiričnega dela.

Ta del naloge je sestavljen iz raziskave petih respondentk, ki so sodelovale v moji raziskavi. Skupna in različna stališča respondentk povzemam v analizi ugotovitev, v sklepnih ugotovitvah pa izsledke raziskave podprem s teoretičnimi osnovami. Ob koncu naloge so zapisane sklepne misli z vidika lastnih spoznanj in raziskovanj.

Družboslovnih raziskav spletne prostitucije v Sloveniji, z izjemo dveh raziskav, ki se približata mojemu raziskovanju, nisem zasledil. Pajnik in Šori (2014) sta raziskovala seksualno spletno revolucijo v Sloveniji. Podobno mednarodno raziskavo so opravili tudi Mojca Pajnik, Nelli Kambouri, Matthieu Renault in Iztok Šori (2016). Avtorji so analizirali in primerjali francoske, grške in slovenske seksualne spletne strani, ob tem pa raziskovali, kako internet odpira možnosti za delovanje seksualne industrije.

Namen magistrskega dela je raziskati vlogo svetovnega spleta pri trženju seksualnih storitev oz. prostitucije. V magistrski nalogi sem skušal pokazati, kako se je z razvojem interneta ponudba spolnih uslug na spletu povečala. Osredotočil sem se predvsem na virtualni svet in družbena omrežja, kjer se med njimi brišejo meje glede namembnosti in komercialnosti. Tudi na družbenih omrežjih in spletnih straneh, kjer to ni predvideno, najdemo namreč oglase, ki ponujajo seksualne storitve.

V empiričnem delu magistrskega dela opredeljujem nosilno tezo, ki trdi, da ima danes internet pomembno vlogo pri oglaševanju in razširjenosti seksualnega dela. S svojo dostopnostjo širši družbeni populaciji brez omejitev vsem omogoča dostopnost seksualnih vsebin in spolne ponudbe. Z njegovim razvojem se je povečala tudi ponudba, z njo pa posledično tudi obseg spletne prostitucije. Prostitutke_i lahko oglašujejo svoje spolne storitve na spletnih straneh, portalih in družbenih omrežjih, ki so neprestano na voljo (novim) potencialnim strankam.

2 ZGODOVINA PROSTITUCIJE

»Soproge imamo, da nam bodo rojevale otroke,
a za zabavo imamo prostitutke«.

(Demosten)

S fenomenom prostitucije in z vsem, kar je z njo povezanega, se srečamo v človeški zgodovini že zelo zgodaj, zato se je drži naziv »najstarejša obrt«. Kljub vsemu Popov (2008) to definicijo obravnava kot povsem neustrezno, saj njeno bistvo negira namigovanja o tem, da bi lahko človek pred prostitucijo razvil še kakšno drugo dejavnost (Popov 2008, 23).

Med nekaterimi predmodernimi ljudstvi ni najti prostitucije v današnjem pomenu besede, vendar pa poznajo druge oblike. Začetke prostitucije težko določimo, vseeno pa jo gre zaznati že takrat, ko so si posamezna plemena med seboj izmenjevala in posojala svoje žene v zameno za določene materialne dobrine (Scott 1969, 45–47). Že predmoderna ljudstva (npr. Bagari) so normirala globe, ki jo je moral ženin plačati za nevesto (ali v primeru, če je razdril zaroko). Nekatera plemena trdijo, da vsaka ženska pripada plemenu kot skupnosti in se šele s poroko izogne tej »dolžnosti« (Simmel 2000, 141–159).

Pri posameznih plemenih so si si moški lastili pravico do nedolžnosti svoje žene, vendar teh ni veliko, kajti za večino plemen devištvo ni nikakršna vrednota, ponekod celo velja, da je sramotno, če bi bila spolno zrela deklica še nedolžna (Scott 1969, 46). Pri nekaterih predmodernih plemenih naletimo na navado, ki bi jo lahko opredelili za zametek prostitucije. Tako so plemena v Ugandi, Grenlandiji in Melaneziji dajala svoje žene in hčere na posojilo za gmotno odškodnino (Scott 1969, 47–50).

Kljub vsemu pa o prostituciji po Scottu (1969, 46) lahko govorimo tam, kjer je denar že v rabi kot plačilno sredstvo. Uvrstiti začetke te dejavnosti v neki časovni okvir je praktično nemogoče zaradi različnih interpretacij in oblik in prav zaradi te svoje kronološke starosti oz. zaznavanja je prostitucija dobila naziv »najstarejša obrt«.

2.1 Sakralna prostitucija

V Babilonu je bila znana t.i. »sakralna prostitucija« (obredna prostitucija). Babilonska boginja ljubezni je bila Milita in že Herodot⁴ piše o tem, da je morala v Babilonu vsaka ženska opraviti »svojo dolžnost«, s čimer je počastila boginjo Milito. Pred templjem je tako čakala na svojo »stranko« in šele po končanem spolnem aktu se je lahko vrnila domov. Ko je ženska opravila svojo dolžnost, je prejet dar (srebrnik) poklonila svetišču (Scott 1969, 52). Ženske, ki so v tistih časih stanovale v templjih, so imele ponekod višji status od poročenih žensk; deležne so bile velikih časti, zato so se kasneje lahko brez težav tudi poročile. Takšne ženske so imenovale »duhovnice« ali žene božanstev (Kanduč in drugi 1998, 54).

Literatura ponuja različne razlage o sakralni prostituciji. Ženske, ki so spolno občevala v svetiščih, so imele svojo boginjo za vzornico. Prvo velenje Babilon je v Bibliji označeno kot "velika kurba", saj je bilo v čast boginje Ištar v mestu kar 18 000 Sumerk zaposlenih kot prostitutke (Scott 1969).

Najdlje pa se je sakralna prostitucija ohranila v Indiji - celo do leta 1950, toda nekateri templji so svoje božje služabnice odpustili že desetletja prej. Danes jo še najdemo ponekod v Afriki, saj se v nekaterih zahodnoafriških plemenih še danes določeno število deklet ne sme poročiti, ker so v službi bogov in na voljo plemenskim svečenikom. Kljub svojim drugotnim namenom pa lahko nanje gledamo kot prostitutke (Scott 1969, 53). Spoštovanje boginje Venere je pri Feničanih zahtevalo žrtvovanje devištva in tako se je mlado dekle pred omožitvijo moralo prostituirati, da je izgubilo devištvo (Henriques 1968a, 21).

Tempeljsko ali religiozno prostitucijo bi po Popovu (2008, 24) težko označili za prostitucijo, saj zgodovinski argumenti po avtorjevem mnenju pričajo o tem, da takrat niso razmišljali o prostituciji (saj tega pojma niso poznali), ampak so takšen način življenja jemali za normalen življenjski slog. »Materialne dobrine, ki so jih prostitutke dobivale, so bila darila, ne pa plačila« (Bataille v Popov 2008, 24).

⁴ Herodot (ok. 490 – ok.425 pr.n.št.), zgodovinopisec, "oče zgodovine", napisal je zgodovino Grčije, ki obsega čas do 478 pr.n.št., zlasti perzijske vojne) (Glej: <https://sl.wikipedia.org/>).

Popovu nasprotuje Scott, ki pravi, da so dekleta vero uporabljala tudi za krinko in se rada prodajala v čast boginje. Vero so dekleta uporabljala tudi kot opravičilo za svoje spolno izživiljanje ali za prikritje želje po zaslužku, saj so del zaslužka dale svetišču, del pa so ga obdržale tudi zase (Scott 1969, 55).

Tudi Izraelci so že 2000 let pr.n.št. poznali prodajanje spolnosti. Ženske, ki so prodajale seks, so posedale ob cestah in vabile svoje stranke. Zanimivo je, da biblija obsoja sakralno prostitucijo, saj v njej vidi skrunitev božjih templjev, medtem ko ima do prostitucije prizanesljivejši pristop (Scott 1969, 58). Religiozna prostitucija je, gledano z več vidikov, ena izmed najbolj neobičajnih pojavov v celotni zgodovini prostitucije. O Egipčanih Herodot zapiše, da so sezidali nekatere piramide z denarjem, ki so ga zaslužili s prostitucijo; le-ta je bila v starem Egiptu namreč zelo razvita, saj so spolne usluge prodajale tudi hčerke svečnikov (Scott 1969, 64).

2.2 Prostitucija v antiki

Pri starih Grkih je bila prostitucija del družbenega življenja. Moški so odkrito zahajali k prostitutkam, poznali pa so tri vrste prostitutk: hetere, auletride in dikteriade (Scott 1969, 65). Hetere so bile posebne prostitutke, ki so uživale prav poseben ugled in spoštovanje, imenovali pa so jih tudi Afroditine žrebice, saj so bile pod zaščito boginje ljubezni, Afrodite. Hetere so se družile z najbogatejšimi in najbolj izobraženimi moškimi tistega časa, ki so lahko plačevali razkošna stanovanja in lepe obleke. Bile so privlačne ženske, znane po svojih duhovnih in intelektualnih sposobnostih. Ker so bile hetere ločene od drugih prostitutk in imele svoje bogate kliente, so spadale v elitni družbeni krog svoje dobe. Ena od heter je bila tudi Aspazija⁵ (Scott 1969).

Pajnik opozarja na dvojnost pogleda na hetere, saj so te kljub visokemu položaju imele odmerjeno vlogo v takratni družbi in niso participirale v javnem življenju. Avtorica opozarja, da tudi otroci heter niso bili polnopravni meščani (Pajnik 2008, 16).

⁵ Asp`azija, izobražena in duhovita Grkinja iz Mileta, Periklejeva žena. (Glej: <https://sl.wikipedia.org/>).

Prvo javno hišo (dikterion), za katero zanesljivo vemo, da je obstajala, je ustanovil Solon⁶ v Atenah. V javnih hišah so živele sužnje, ki so za svoje usluge dobivale hrano in obleko. Solon je obdavčil javne hiše, tako da je njihov dohodek šel v državno blagajno. Ženske, ki so delale v njej, so veljale za javne uslužbenke, imenovale pa so se dikteriade (Scott 1969, 66). Kazni za prostitucijo Drakonov⁷ zakonik ni predvideval. Predvideval je smrtno kazen za posilstvo in prešuštništvo, kasneje pa so tudi to spremenili v denarno kazen (Scott, 1969).

V antičnih Atenah so obstajale po Popovu (2008) štiri kategorije žensk, ki so imele družbeno in pravno dovoljenje, da se v dobi največjega razcveta prostitucije spuščajo v izvenzakonske seksualne odnose. V najvišjem razredu so bile hetere, pod njimi pa auletride (frulašice), ki so bile plesalke in zabavljajčice (pretežno tujke). Imeli pa so tudi konkubine (sužnje), ki so jih uporabljali v seksualne namene, kar je pomenilo, da so jih lahko so jih prodali ali najeli. Najnižje mesto na lestvici so zasedale dikteriade, ki so bile navadne »javne ženske«. Za vse pa je veljalo, da državi plačujejo davek na svoj zaslužek (pornikon telos = davek) (Popov 2008).

Zakon je predvideval, da se morajo prostitutke jasno razlikovati od drugih žensk. Na ulicah so tako nosile drugačne, pisane obleke, kasneje so morale imeti modro obarvane tudi lase ali nositi modro lasuljo (Popov 2008, 100). Prostitucija je bila družbeno priznana dejavnost in sestavni del stare Grčije in v antični Grčiji se je spolnim potrebam odkrito streglo odkrito, kar je v popolnem nasprotju s starimi Rimljani.

Rimljani so se (kljub svojim znanim razvpitim seksualnim orgijam) od Grkov v marsičem razlikovali. Rimljane je bilo namreč sram, da bi se javno družili s poklicnimi prostitutkami in so tako bordele⁸ obiskovali skrivaj, da jih ne bi kdo opazil (Scott 1969, 67). Prostitutke niso imele državljskih pravic, kakor tudi niso smele obdržati svojega resničnega imena. Od drugih žensk so se ločile po obleki, zanje so bila recimo značilna bila kratka in zelo pisana ogrinjala. Poleg tega niso smele nositi pokrival, prepovedana pa jim je bila tudi uporaba nosil (Smiljanić in Mijušković 1968, 320).

⁶ Solon (638 - 558 pr. kr.), starogrški politik, arhont, zakonodajalec-reformator.

⁷ Dr`akon, atenski zakonodajalec, (ok.620 pr.n.št.), prvi zapis veljavnega prava, njegova strogost je prišla v pregovor (Glej: <https://sh.wikipedia.org>).

⁸ bord`el (fr.), javna hiša

Prve zakonske omejitve v zvezi s prostitucijo pravi Scott (1969) zasledimo za časa cesarja Augusta⁹. Vse poklicne prostitutke so bile vpisane tudi v posebni kartoteki, registriranim prostitutkam pa ni bilo treba stanovati v bordelih. Krščanstvo je zahtevalo tudi, da prostitutke ne smejo plačevati davkov, ker greh tako dobi »družbeno priznanje«. Prostitutke so se morale javiti posebnemu predstavniku oblasti, s čimer so pridobile tudi dovoljenje za delo (*licentia stupri*). Ko so bile registrirane, so bile doživljenjsko obsojene na to delo (registrirane prostitutke = *meretrices*) (Scott, 1969).

V javnosti so prostitutke nosile posebne obleke, ki so bile predpisane z zakonom, obenem so morale imeti obute tudi sandale. Od drugih žensk so se razlikovale tudi po barvi las; ta je navadno narekovala rumeno, rdečo ali modro. Ravno pravila oblačenja so marsikatero žensko odvrnila od prostitucije, saj so bile s tem javno stigmatizirane, hkrati pa se je veliko prostitutk izognilo tudi registraciji svojega poklica (Popov 2008, 101).

Najvišji položaj med prostitutkami so zasedale *delicate* (*famose*), ki so bile iz dobrih družin in si pazljivo izbirale svoje stranke, vendar zaradi pomanjkanja znanja in ljubkosti v nobenem pogledu niso dosegle stopnje grških heter.

Poleg zgoraj omenjenih so stari Rimljani poznali še:

- *bastuarie*, ki so se prodajale na pokopališčih
- *scorta erratica*, pocestnice
- *gallinae* (kokoške), tatice
- *forarie*, pocestnice, ki so svoje usluge ponujale mimoidočim potnikom
- *quadrantariae*, prostitutke najnižjega sloja, ki so se prodajale že za manj kot en novec (Henriques 1968a, 115).

Scott (1969, 70) navaja, da je bila prostitutka tudi žena cesarja Justinijana¹⁰ I.

V orientalski prostituciji Scott (1969) izpostavlja japonskih gejš¹¹, ki so bile enako prepoznavne kot grške hetere ali francoske kurtizane. Gejše so bile izobražene in uglajene. Toda, da bi dosegle takšno stopnjo, so bile podvržene dolgotrajnemu šolanju v

⁹ Gaj Avgust Oktavijan (rimski cesar in politik, Cezarjev pranečak (63 pr. n. št.- 14. n.št.)

¹⁰ Justinjan I, imenovan tudi »Veliki«, vzhodnorimski cesar (482–565.)

¹¹ gejša, v plesu, petju in ostalih družbenih spretnostih izobraženo japonsko dekle, ki skrbi za razvedrilo in postrežbo (Glej: <https://sl.wikipedia.org>).

različnih veščinah. Veljale so za elitne prostitutke in zabavljačice, za kar so jih vzgajali že od malih nog. V družbi je imela gejša veliko čast in ugled.

2.3 Prostitucija v srednjem in novem veku

V začetku srednjega veka še ni bilo tako strogih ukrepov proti prostituciji. Kasneje, ko je cerkev prevzela vodilno vlogo v družbenem življenju, se je začel odkrit boj za dokončno ukinitve te dejavnosti. Scott (1969) navaja, da je cerkvena oblast v srednjem veku prostitucijo močno obsojala, zato je ta veljala za velik greh. Obenem pa je cerkev prostitucijo tolerirala, saj je od nje pridobivala predvsem finančne koristi. Posebna pravila oblačenja in organiziranja so veljala tudi v javnih hišah srednjega veka, ponovno z namenom nadzora nad prostitutkami. Srednji vek je, po Nussdorferjevih besedah (2013, 170) priznaval moškega, ženske pa so veljale za grešnice v seksualnosti.

V krščanski ideologiji je prostitucija stigmatizirana kot grešna, čeprav je bila bivša prostitutka tudi Marija Magdalena (Kanduč in drugi 1998, 60). Kanduč (v Kanduč in drugi 1998, 60) navaja, da je bila prostitucija v srednjem veku za mnoge relativno nujno ali celo funkcionalno zlo, saj je utrjevala ugled družbene institucije (družine). Ob njenem pojavu se je zmanjšalo tudi število posilstev, saj je bilo spolno občevanje omogočeno tudi neprivlačnim osebam ali tistim s telesnimi pomanjkljivostmi.

Karel Veliki¹², znan po svojih stalnih ljubicah, je izdal stroge zakone proti prostitutkam. Če so prostitutke odkrili, so jih javno kaznovali, enako pa so storili tudi z zvodniki in s tistimi, ki so vodili javne hiše. To je bil samo začetek niza širokih ukrepov. Uspeha seveda ni bilo, saj so s temi dejanji prostitucijo spravili le v meje kontroliranja, ne pa tudi dokončno uničili (Scott 1969, 71).

Francoski kralj Ludvik IX. (imenovan sveti), ki je bil izredno pobožen, je leta 1254 izdal edikt, ki je ambiciozno težil k omejitvi in prepovedi prostitucije. Vse zvodnike in lastnike javnih hiš je dal izgnati, njihovo premoženje pa zapleniti. Ob tem je zapovedal tudi uničenje bordelov po celotni Franciji. Edikt seveda ni prinesel zelenega uspeha, saj je bila prostitucija še vedno družbeno prisotna. V tem času so se začeli vrstiti tudi

¹² Karel Veliki, kralj Frankov in cesar (747-814)

družbeni protesti zoper to »vojno« in kralj je moral popustiti. Prostitutkam so bile na voljo omejene četrti, v katerih so lahko delovale, s tem pa so želeli omejiti področja njihovega delovanja (Henriques 1968b, 35).

Cerkvena oblast v srednjem veku prostituciji priznava nujnost obstoja, s tem pa se rodi tudi definiranje prostitucije kot »nujnega zla« (Scott 1969, 22). Tomaž Akvinski¹³ in sveti Avguštin ugotavljata, da je prostitucija velik greh, a hkrati tudi nujno zlo za družbo. Cerkev je prostitucijo sprejemala kot manjše zlo, saj je ženske v večinski družbeni populaciji varovala pred posilstvi in spolnimi napadi. V tem primeru je imela prostitucija funkcijo nekega »varovalnega ventila« (Popov 2008, 44).

Funkcionalnost prostitucije se opravičuje z razlagami o nujni moški seksualni potešitvi spolnega nagona, ki bi se lahko v primeru, če prostitutk ne bi bilo, napadalno usmeril na ostale ženske iz »zdravega in ostalega« dela družbe (Scott 1969, 22). Temu razmišljanju se pridružuje tudi Tomaž Akvinski, ki celo meni, da bi družbo prevzela sodomija, če prostitucije ne bi bilo (Popov 2008, 44). Kljub vsemu pa je imela prostitucija pomembno vlogo v proračunu mnogih dežel in mest, zato je veljala za zakonito obrt.

V novem veku so se razmere spremenile. V sredini 15. stoletja prostitucijo po besedah Popova (2008) ob pojavu gonoreje in sifilisa preganjajo v pristaniških mestih. Vse kaže, da so to bolezen prinesli v Evropo Kolumbovi mornarji, a to ni potrjeno. Strah, da bi lahko prostitutke s spolno prenosljivimi boleznimi okužile moški del prebivalstva, kar bi za seboj potegnile negativne posledice za celotno družbo, je privedel do množičnih zapiranj bordelov in potiskanja prostitucije v skrite dele mesta. S tem je prostitucija doživela vedno močnejšo stigmatizacijo in znak kužnosti. Bordelom so očitali, da širijo bolezen, zato se je tudi njihov obisk občutno zmanjšal. Reformisti izkoristijo bolezen kot napoved kazni za grešno seksualno življenje. Tako so tudi bogataši, ki so še prej podpirali prodajanje ljubezni, zdaj odpovedali svojo (finančno) podporo (Popov 2008, 112).

Kapitalizem je podpiral temelje stare družbene ureditve, kar zadeva tudi družino. Človeško delovno silo je spremenil v blago, enako je veljalo tudi za žensko telo, saj mu

¹³ Tomaž Akvinski, redovnik, italijanski filozof, krščanski teolog in cerkveni učitelj 1225–1274.

je priskrbel veliko število kupcev. Ženske so se za prostitucijo odločale zaradi nizkih plač, velike brezposelnosti in drugih življenjskih stisk in tako je nastala zelo brezobzirna trgovina z ženskim telesom. Nastal je krog ljudi, ki se je s prostitucijo preživljal, posledično pa z njim tudi obogatel (Smiljanić in Mijušković 1968, 339).

V 18. stoletju zasledimo v Franciji največji razmah prostitucije. Prostitutke so se delile na tiste, ki so bile zaposlene v »javnih hišah in samostojne pocestnice« (Scott 1969, 79). V odloku o prostituciji je bila poudarjena nujnost, da prostitutke opravljajo redne zdravniške preglede in plačujejo ustrezno takso (Scott 1968, 79). Iz podatkov nekega policijskega zapisnika je razvidno, da je bilo leta 1762 v Parizu okoli 28 000 prostitutk. (Henriques 1968b, 124). Neizbežnost prostitucije, utemeljene z moško nenasitnostjo ter žensko pasivno seksualnostjo utrjuje podobo prostitutke kot javne ženske. Argumenti, ki poudarjajo moško nadrejenost, postavljajo žensko v luč podobe slaboumne, pasivne in nesposobne presoje (Pajnik 2008, 24).

Zakonodaja o prostituciji v 18. stoletju datira v leto 1713, ko je Ludvik XIV izdal odredbo za družbeno ureditev prostitucije, vendar le-ta ni imela nobenega učinka (Henriques 1968b, 128). V 18. stoletju se v evropskih mestih ponovno razširijo bordeli, kjer lahko svojo dejavnost zakonito opravljajo le registrirane prostitutke (Popov 2008, 113). V tem času so pogosti obvezni zdravniški pregledi. Takšna politika razločevanja med bordeli z registriranimi prostitutkami in neregistrirano ulično prostitucijo privede do potiskanja določenega dela prostitucije na rob družbe in izven vidnega polja. Postopki registracije so prostitutke stigmatizirali, izpis iz registra pa je bil skoraj nemogoč. Registracija je namreč pomenila dokončni pečat, da posameznica opravlja v družbi zelo stigmatizirano dejavnost (Scott 1969, 68).

Leta 1840 so obstoječe predpise še dopolnili s tem, da so vse prodajalke seksa postavili pod zdravniško in policijsko zaščito. Druge prostitutke so delale v javnih hišah; v Amsterdamu je, na primer, država v začetku 19. stoletja dovoljevala javne hiše. Lastnik javne hiše in njegova dekleta so plačevali posebne davke. Moralisti so trdili, da so prostitutke v javnih hišah izkoriščane in da so pravzaprav sužnje (Scott 1969, 78).

V 19. stoletju je bilo v družbah čutiti pomanjkanje služb in visoko število težavnih služb. Posledica te družbene situacije naj bi bila razmah prostitucije.

»V danih življenjskih razmerah je prostitucija za nekatere pomenila alternativo domačemu delu ali proletarizaciji, lahko se je kazala kot alternativa revščini ali kot emancipatorična praksa posameznic, čeprav so mnoge ženske v prostituciji ostale ekonomsko odvisne« (Pajnik 2008, 20).

Devetnajsto stoletje izpostavlja vlogo moškega, ki kot pater familias zastopa moč družine, ob tem ga ne opredeljuje samo kot vezni člen v smislu reprodukcije družine, temveč ga vrednoti kot vezni člen celotne družbe (Pajnik 2008, 21–22). Nekatere opredelitve prostitucije imajo še danes enako veljavo in obravnavo kot v preteklosti. Wardlaw je leta 1842 zapisal, da je »prostitucija nedovoljeno spolno občevanje« (Scott 1969, 9), kasneje pa to dopolnijo s trditvijo, da je prostitucija dajanje svojega telesa v namen za opolzke namene (Popov 2008, 24–25).

»Z razvojem družboslovnih znanosti sredi 19. stoletja velja prostitucija za družbeno zlo« (Pajnik 2008, 21). V ospredje so postavljali monogamnost in heteroseksualnost, družina pa je ob tem predstavljala pomembno vrednoto. Ženska, ki je prodajala svoje telo za spolne užitke moškim, je namreč predstavljala »grožnjo varni zasebnosti družinskega življenja« (Pajnik 2008, 21). Vloga moškega kot avtoritete družine se ob tem poveča.

Druga polovica devetnajstega stoletja prinese nov pristop v raziskovanju prostitucije, saj ta postane tudi predmet znanstvenega raziskovanja. Prostitucijo tako začnejo obravnavati tudi s psihološkega vidika. Prostitutke naj bi bile osebe z vedenjskimi motnjami. Depresivnost, alkoholizem in narkomanijo pa so označevali kot spremljevalke prostitucije. »Prostitucijo obravnavajo tudi kot obliko subkulture, kot vrsto degradiranega socialnega mišljenja, ki ga zaznamujejo odtujitve, antisocialne, antireligiozne in nemoralne vrednote« (Pajnik 2008, 22). Vse tiste ženske, ki so sovpadale z naštetimi vrednotami, so imenovali prostitutke.

2.4 Prostitucija v sodobnosti

Prostitucija je v drugi polovici 19. stoletja in v začetku 20. stoletja obravnavana kot patološki pojav, k temu stališču pa prispeva sociologija deviantnosti, ki je pozitivistično naravnana (Pajnik 2008, 45). Značilnost družbenih sprememb pomenijo tudi spremembe v obsegu prostitucije, ki se v 20. stoletju zelo razširi. V začetku prejšnjega stoletja deluje v Berlinu 30 000 prostitutk_ov, v Parizu 40 000, v Londonu pa okoli 60 000. Okoli leta 1930 je imel Berlin 50 000 prostitutk_ov (ob 4 milijonih prebivalstva), Pariz 80 000 (3 milijone prebivalstva) London pa 100 000 (8.2 milijona prebivalstva) (Bohorič 1940, 51).

V dvajsetem stoletju se razmišljanja vse bolj osredotočajo na žensko, ki naj bi bila glavni razlog za obstoj prostitucije. Razprave, ki obravnavajo prostitucijo, ne dajo dokončnega odgovora na vprašanje o tem, zakaj in po čem se prostitutke razlikujejo od ostalih žensk. Splošno gledano se namreč prostitucijo postavlja v položaj »drugega« (Pajnik, 2008, 46).

Prostitucija se z modernostjo začne obravnavati na nove načine. Gre za sodelovanje medicine, države in raznih znanstvenih področij (sociologija, psihologija, kriminalistika, pravo). Kljub vsemu je prostitucija velikokrat označena kot deviantna dejavnosti, ki je ob tem stigmatizirana in negativno opredeljena. Če se nekdo ukvarja s prostitucijo, gre razumeti, da je v to prisiljen zaradi nizkega ekonomskega standarda.

Dvajseto stoletje prinese pričetek spreminjanj v stilu družbenih sprememb in paradig. Prostitucije niso mogli izkoreniniti, zato je tudi nobena država v svoji zakonodaji ni mogla zaobiti. Nekatere države so dopustile obstoj javnih hiš in poulično prostitucijo, druge spet ne. Popov (2008, 113) opozarja na pomembno spremembo v strukturi prostitucije, saj profesionalne prostitutke zamenjajo tudi ženske, ki se s prostitucijo ukvarjajo le občasno. Profesionalna prostitutka se je v preteklosti s prostitucijo ukvarjala doživljenjsko na vsakodnevni bazi, zaradi česar je bila opažena in vidna v družbi. Prostitutka v današnjem času pa lahko ostane anonimna in opravlja tudi druge dejavnosti, ob tem pa živi »normalno« življenje.

V zadnjih desetletjih so prostitutke_i postale_i bolj organizirane_i. Kljub mnogim »križarskim vojnām« ta dejavnost do danes ni izginila. Kazenski ukrepi in izobčenje so prostitucijo potisnili na obrobje družbenega življenja. Ideja o tem, da bi se lahko zgodila tako radikalna sprememba, ki bi spravila prostitucijo na minimum, pa že meji na utopijo.

Danes, pravi Radulović (1986, 195–196), je v večini evropskih dežel prostitucija opredeljena z zakonskimi akti, ponekod pa tudi povsem legalizirana in vsakodnevna dejavnost. Prostitutke_i imajo (ponekod) tudi zdravniško zaščito, pričeli so se namreč ustanavljati posebni rehabilitacijski centri, ki omogočajo prostitutkam_om povratek v običajno družbeno življenje.

Za najpomembnejši cilj so si rehabilitacijski centri zadali izpolnitev naslednjih nalog:

- zaščito žensk in moških pred škodljivimi vplivi družbe
- fizično in moralno skrb za ženske in moške
- pomoč pri ustvarjanju novega življenja
- izobraževanje
- možnost zaposlitve
- pomoč pri iskanju novega kroga prijateljev (Radulović 1986, 195–196).

Vse to bi moralo biti omogočeno ženskam in moškim, ki so se prenehale_i ukvarjati s prostitucijo, da bi se lahko ponovno vklopile_i v običajno družbeno življenje. V Evropi in po svetu obstajajo organizacije in fundacije ter druge institucije, ki se zavzemajo za odpravo prostitucije in njeno destigmatizacijo (npr. Združeni narodi (ZN), Mednarodna agencija za delo (ILO), mednarodna agencija za migracije (IOM), Evropska unija (EU) itd. Seksualne delavke in delavci skušajo v Evropi z organizacijo TAMPEP¹⁴ opozarjati nase in na svoje človekove pravice.

¹⁴ Projekt (organizacija) TAMPEP (European Network for HIV/STI Prevention and Health Promotion among Migrant Sex Workers) deluje v Evropi od leta 1993, vanj pa je vključenih 25 evropskih držav, med njimi od leta 2008 tudi Slovenija. Glavni namen projekta je: zagotavljanje človekovih in državljanskih pravic seksualnim delavcem; Izmenjava znanja, izkušenj in dobrih praks med državami članicami; razvoj in vzpostavitev učinkovitih strategij za promocijo zdravja in socialno zaščito seksualnih delavcev v Evropi. Ena primarnih nalog TAMPEPa je izobraževanje prostitutk. Glej: <http://www.tampep.eu>. (17.3.2016).

Trenutno je v Evropi, kar se tiče prostitucije ter nasilja in zlorab, povezanih z njo, najbolj na udaru prav vzhodni del Evrope, kar s pridom izkoriščajo zvodniki in stranke iz vzhoda in zahoda. Mnoga dekleta iz Rusije, Belorusije, Češke, Ukrajine in drugih vzhodnoevropskih dežel so s pretvezami o boljšem življenju zvalili in jih nato prodali na zahod, kjer se morajo danes prodajati za denar.

Najdlje v ureditvi statusa prostitucije so šli na Nizozemskem, kjer velja prostitucija za enakovredno vejo gospodarstva. Prostitutke_i so enakopravne_i z ostalimi državljani, kar pomeni, da morajo za svoje storitve izstavljati račune in plačevati davke. Vključene_i so v sistem zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja, prav tako pa imajo enake ugodnosti pri najemanju kreditov in posojil. Po drugi strani pa država z zvišanimi kaznimi nastopa proti prisilni in otroški prostituciji.

Za pridobitev delovne licence je treba izpolnjevati posebne pogoje, a dokler prostitucija ni bila legalizirana, je tudi ni bilo mogoče regulirati. Davčne službe so tako v prostituciji odkrile zanimiv gospodarski sektor in ga vključile v državno delovanje. Zdajšnja zakonska ureditev pomaga pri omejevanju kriminala, vendar ga ne more popolnoma odpraviti (Gedrih 2000). Posebnost specifične in tipične oblike prostitucije na Nizozemskem je izložbena prostitucija; Red Light District, na primer, velja za eno glavnih turističnih privlačnosti Amsterdama. (Gedrih 2000).

2.5 Prostitucija skozi čas v Sloveniji

Leta 1796 cesarica Marija Terezija izda pomemben zakonik *Constitutio Criminalis Theresiana*, ki je pomemben za Slovenijo in Avstrijo. V tem zakoniku je opredeljeno strogo nasprotovanje vsakemu »protinaravnemu« občevanju, za kar so smatrali ravno homoseksualnost, prešuštvo in masturbacijo. Kazen za to vrsto pregrehe je bila lahko tudi sežig na grmadi (Korošec 2008, 43–44).

Devetnajsto stoletje prinese sprejemanje prostitucije kot »nujno zlo«, ki ga je potrebno regulirati. Avstrijski kazenski zakonik iz leta 1852 sicer še vedno prepoveduje homoseksualnost in prostitucijo, a hkrati dopušča posameznim deželam, da same določijo regulacijo dejavnosti (Hagenauer 2009). Težave so nastajale že z opredelitvijo

tega, kdo sploh je prostitutka in kakšno žensko lahko štejemo pod ta termin. Prostitucija se tako uvrsti v kazenski zakonik kot obrtniško nečistovanje (Popov 2008, 124).

Prostitutke so svoje spolne storitve prodajale v javnih hišah. Za opravljanje svojih storitev seveda niso bile registrirane, opravljati pa so morale tudi obvezne zdravstvene preglede. Bordeli so delovali v Ljubljani, Celju in Mariboru, kjer je poleg domačih deklet delovalo tudi precej tujk iz Nemčije, Madžarske in Hrvaške (Zaviršek 1993, 4).

O prostituciji so na prelomu stoletja pisali tudi v časopisih Rdeč prapor in v Slovenki. Časnikarka in urednica Slovenke Ivanka Anžič-Klemenčič je videla vzroke za prostitucijo takratnega časa v brezposelnosti žensk. Poudarila je, da ženske zaradi pomanjkanja delovnih mest nimajo skoraj nobene druge možnosti, zato so pričele prodajati spolne usluge. S prostitutkami je sočustvovala, saj je v njih videla moški seksualni objekt, zaradi česar so izgubile vso moralnost kot človeška bitja. O prostituciji je v Slovenki pisal tudi Andrej Munih, ki je imel prostitucijo za »zlo, ki je prišlo od zunaj in okužilo narod kot okuži bolezen telo« (Poniž 2009, 152).

Ivankin mož Fran Klemenčič v razpravi o prostituciji v Slovenki nadaljuje misel o tem, da je prostitucija posledica družbenih razmer. Če bi se moški poročali mlajši, bi se lahko prostitucija odpravila sama (Poniž 2009). V časniku Rdeči prapor se s stališči Ivanke Anžič ne strinjajo. Poudarili so, da le-ta veliko moralizira, saj za prostitucijo krivi moško pohotnost, kot argument pa podajajo tezo, da bo prostitucija izginila takrat, ko v družbi ne bo več gmotnih in socialnih neenakosti (Poniž 2009, 160). Vse te razprave v omenjenih časnikih ne prinesejo nekih posebnih pozitivnih sprememb glede obravnave prostitucije.

Z raziskovanjem prostitucije na Slovenskem v 19. in v začetku 20. stoletja sta se ukvarjala Janez Cvirn in Marjana Kavčič.¹⁵ V 19. stoletju je takratna celjska mestna oblast dovolila prostitucijo v obliki javnih hiš in prva javna hiša se je odprla leta 1896. V Celju blizu železniške postaje je stala kavarna Hausbaum, kjer so delovale celjske prostitutke. Kljub pritožbam sosedov je lokal deloval, saj je imel dovoljenje mestnih

¹⁵ Sta avtorja treh prispevkov o prostituciji na Slovenskem, ki so velikega pomena za našo zgodovino pisje. Doslej namreč nismo imeli nobenih raziskovanj na tem področju in tako nam nove raziskave razširjajo obzorja.

oblasti. Vanjo so zahajali vojaki in trgovci, pa tudi sinovi najpremožnejših mestnih veljakov. Ker je bil bordel nasproti mestne bolnišnice, so tudi z njihove strani sčasoma pričele prihajati pritožbe. Bordel so res zaprli, a ne zaradi pritožb, temveč zaradi lastnice, ki zaradi bolezni bordela ni bila zmožna več osebno voditi. Ob tem so izdali dovoljenje za odprtje nove javne hiše v isti ulici (Cvirn 1985).

Seveda ne smemo pozabiti na to, da takratna oblast ni dovoljevala obstoja javnih hiš iz skrbi za spolne potrebe, temveč zaradi dejstva, da je vsaka javna hiša morala plačevati davke (Cvirn 1985, Kavčič 1987).

V Ljubljani so prvi javni hiši odprli pred letom 1898 in obe sta po besedah Kavčiča (1987) delovali do 1. svetovne vojne. Število prostitutk se je gibalo med deset in petnajst, kar se za takratno Ljubljano zdi malo. Javni hiši sta imeli reden policijski in zdravstveni nadzor, plačevali sta tudi ustrezne pristojbine. Vsaka javna hiša je imela določen hišni red, ki je določal vedenje, čistočo, način oskrbe, zdravniški nadzor, plačevanje pristojbin,... Mestni zdravnik je pregledoval prostitutke v javnih hišah dvakrat tedensko, o čemer so vodili tudi evidenco. Če so ugotovili kakšno bolezen, je prostitutka morala takoj v bolnišnico. Seveda so se tudi Ljubljancani pritoževali nad obema bordeloma, češ, da sta nemoralna in da pohujšujeta otroke (Kavčič 1987).

Kljub vsemu so v Ljubljani poznali tudi skrito prostitucijo, saj je bilo veliko prostitutk neregistriranih in te so delo opravljale delo na skrivaj (Cvirn 1990, 51). Zgodovine prostitucije v Mariboru zgodovinarji še niso utegnili raziskati, a vendar imamo o tem kar nekaj podatkov. V Mariboru je bilo leta 1885 sedem bordelov, ki so delovali do zaprtja leta 1918, ob tem pa ni znano, koliko žensk je v njih delovalo (Kavčič 1987).

Skrita oz. tajna prostitucija se »pokaže« predvsem takrat, ko je bila prostitucija uradno prepovedana. Nekateri moški so se tajne prostitucije posluževali že pred zaprtjem javnih hiš. Mnogi si prostitutk v javnih hišah niso mogli privoščiti zaradi slabega finančnega stanja, drugim pa se je zdelo obiskovanje javnih hiš preveč opazno, kar bi lahko kvarilo njihov ugled v družbi. Mnogim ženskam je prodajanje spolnih uslug pomenilo dodatno dejavnost, brez katere ne bi mogle preživeti. To je veljalo za šivilje, natarice, delavke in trgovke, ki so namesto denarnega plačila včasih zahtevale plačilo večerje ali pijače (Grošelj 2006).

Po razpadu Avstro-Ogrske konec leta 1918 Deželna vlada Slovenije ne dovoljuje več javnih hiš. Obstoječe je bilo treba odpraviti, medtem ko so prostitutke preprosto transportirali čez mejo (Kavčič 1987).

Študije o prostituciji, ki jih navaja Radulović iz začetkov 20. stoletja v nekdanji Jugoslaviji, kažejo na to, da je velika večina prostitutk prihajala iz socialno šibkih in nespodbudnih okolij (Radulović 1986). Te ženske so prehodno opravljale delo služkinj, sobaric ali gospodinj.

Leta 1930 smo dobili nov zakonik, imenovan Kazenski zakonik Srbov, Hrvatov in Slovencev, v katerem so še vedno prisotne krščanske vrednote. V XXIV. poglavju zakonika so omenjeni delikti zoper javno moralo. Za nečisto ravnanje so podane številne obrazložitve, ki pa prostitucije direktno ne navajajo. V 287. členu KZ je so opisana nečista dejanja v kazensko pravnem smislu. V 272. členu pa je opisano »nedovoljeno delovanje na zreli ženski«. Kljub temu da takratna oblast prostitucijo ne dovoljuje, dejavnosti okrog prostitucije ne izginejo, saj se le-ta vrne v »skrito« delovanje (Korošec 2008, 51–59).

V reviji Ženski svet leta 1933 objavijo sprejetje zakona o boju s spolnimi boleznimi. Zakon prostitucijo označi za »najbolj ponižujoči dokaz ženskega suženjstva, ženske neenakopravnosti in dvojne morale« (Leskošek 2002, 126).

Število prostitutk, ki so delovale v Sloveniji in Jugoslaviji po drugi svetovni vojni, ni znano. Kobal in Bavcon (1969, 160) ocenjujeta, da jih je v takratni Jugoslaviji delovalo približno 7000. Z oceno sta vzela število evidentiranih prostitutk na hrvaškem za leto 1964. To število sta primerjala s celotnim ženskim prebivalstvom, iz dobljenega koeficienta pa prišla do splošne ocene, ki pa je daleč od realnega stanja, kakor tudi sama ugotavljata. Ob tem izpostavljata podatek, da je bilo na območju Ljubljane, Maribora in Kopra evidentiranih 702 prostitutk, podatkov za ostala mesta pa ne navajata. Avtorja navajata tudi podatek o izobrazbeni strukturi takratnega časa, ki razkriva, da so leta 1964 našteali tri četrtine nekvalificiranih delavk v vzorcu stotih registriranih prostitutk. (Kobal in Bavcon 1969, 162).

Kazenski zakonik, sprejet leta 1951 v skupščini FR Jugoslavije, ima pomembno vlogo za Slovenijo. Kasneje so ga še velikokrat spreminjali in dopolnjevali. Zakonik je vsebinsko dopolnjen, moderniziran in dekriminlizira t.i. »javno nečisto delovanje ter prepoveduje zvodništvo in omogočanje nečistovanja« (Korošec 2008, 59–61). Kljub vsemu pojem nečistovanja v kazenskem zakoniku ni jasno opredeljen.

Kazenski zakonik SFRJ iz leta 1973 v svojem 183. členu prepoveduje (ne pa tudi definira) t.i. nečista dejanja (Korošec 2008, 63). Leto 1977 prinaša avtonomne kazenske zakonike za vse federativne republike, ki sprejmejo svoje kazenske zakonike, ti pa začnejo veljati vzporedno z zveznim zakonom. S tem Slovenija prvič dobi svojo lastno kazensko zakonodajo. V 11. poglavju KZ SRS (členi 100–105) so opredeljena »kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost in moralo«. Kazenski zakonik socialistične republike Slovenije velja do uveljavitve Kazenskega zakonika iz leta 1995 (Korošec 2008, 67–68).

3 DRŽAVNE REGULATIVE PROSTITUCIJE

Danes v svetu obstaja več različnih oblik zakonskega urejanja prostitucije, a ob tem nenehno nastajajo nove. Tipologija zakonskih ureditev prostitucije v posamičnih državah ni enoznačna, saj gre v vsaki državi pogosto za preplet več modelov. Popov (2008) opozarja na to, da so »poimenovanja bolj ali manj neustrezna in lahko povzročijo zmedo« (Popov 2008, 113–114). Med teoretiki namreč ne obstaja enotna tipologija različnih modelov zakonskega okvira prostitucije v določeni državi, saj se pojmovanja se razlikujejo od avtorja_ice do avtorja_ice.

Italijanska raziskovalka Daniela Danna (2000) v sodobni zgodovini zakonskega urejanja in tipologije prostitucije loči tri glavne modele: prohibicionizem, ki prostitucijo obsoja kot nemoralno ter kazensko preganja tako njene ponudnike kot uporabnike; reglementacijo, ki prostitucijo označuje kot nujno zlo, ki ga je potrebno omejevati in nadzorovati ter preprečiti širjenje spolno prenosljivih bolezni; in abolicionizem, ki se je na začetku bojeval za ukinitve prisilnih zdravniških pregledov, ki so jim bile prostitutke izpostavljene. S tem se je namreč kazala manifestacija moške dominacije. Abolicionizem se je zavzemal za prepoznavanje prostitucije kot trgovanja z ženskami v seksualne namene ob upoštevanju tega, da je zvodništvo kriminalizirano (Danna 2000).

Popov (2008, 113–114) kot enega novejših modelov doda še dekriminalizacijo. V nadaljevanju Popov meni, da bi bilo potrebno v zakonsko urejanje prostitucije dodati še peti model načela delavskih pravic. Dekriminalizacija bi lahko pomenila korak bliže destigmatizaciji same dejavnosti, kar je dejansko tudi največja težava, s katero se soočajo ponudnice in ponudniki seksualnih storitev.

Reglementacija

Gre za regulativni model zakonskega urejanja prostitucije, ki so ga poznali že Grki in Rimljani. Prodajanje spolnih storitev lahko poteka na krajih, ki so za to določeni z zakonom, določeni pa so tudi načini organiziranja in izvajanja nadzora nad javnimi hišami.

Nekateri trdijo, da je za reglementacijo značilen sistem javnih hiš, drugi sistem obdavčitve, naslednji sistem zdravniškega nadzora in zadnji sistem registriranja prostitutk (prostitutov niso še nikoli registrirali). Sistem določa zakonske okvirje za prostitucijo, ki jo dovoljuje, čeprav jo moralno obsoja (Popov 2008, 116). V praksi to pomeni, da je urejena sama prijava dejavnosti ter registracija vseh delavk in delavcev. Z določenimi pravili so določene zdravstvena oskrba, starostne omejitve in druge omejitve. Prostitucija tako ne sodi več v kazensko zakonodajo, ki pa še vedno kazensko obravnava prekrške na področju trgovine z ljudmi, posilstev in drugih dejanj, povezanih s prostitucijo (Weitzer 2012, 76–77).

Reglementacijski model urejevanja prostitucije teži k temu, da bi prostitucijo napravil čim manj vidno, jo umaknil iz ulic ter omejil pridobivanje novih strank v javnosti (Popov 2008, 116–117). Tak sistem je uveljavljen v Avstriji, Nemčiji in Grčiji, čeprav med njimi obstajajo razlike. (Popov 2008, 116).

Prostitucija je v Nemčiji uzakonjena oz. legalizirana kot aktivnost. V zakonu so opredeljene državljanske, delavske in socialne pravice tistih, ki se s prostitucijo ukvarjajo. Prostitutke_i se lahko zaposlijo kot samozaposlene_i in imajo ob tem tudi zagotovljeno socialno in zdravstveno varnost. Prostitutke_i delajo samostojno v stanovanjih ali so zaposlene_i v javnih hišah. Ob tem pa je prostitucija tudi javna, saj

ima dovoljena tolerančna območja. Te tako imenovane rdeče cone so prepuščene lokalnim skupnostim (Popov 2008).

V Grčiji je prostitucija dovoljena le v zaprtih prostorih, ki ne smejo biti v bližini javnih institucij kot so šole, vrtci, cerkve, knjižnice in športni centri. Na podlagi obvezne registracije prostitutke_i pridobijo delovno dovoljenje, vsaka dva tedna pa morajo opraviti tudi zdravniški pregled. Davek na dohodnino plačujejo kot samozaposlene_i (TAMPEP 2009).

Prohibicionizem

Termin prohibicija izhaja iz latinske besede prohibitio in pomeni prepoved oziroma prepovedovanje (Primorac 2002, 113). Prostitucija je prepovedana v vseh svojih oblikah in je v kazenskem prekršku; kriminalizirani so vsi, ponudniki in povpraševalci ter zvodniki in lastniki klubov. Prostitucija je opredeljena kot kaznivo dejanje, za katero je predpisana zaporna kazen. Glavni zagovornik tega so Združene države Amerike, kjer je prostitucija popolnoma prepovedana. Kljub vsemu čistega modela ni (Popov, 2008, 117–118).

Oblasti preganjajo vse akterje_ke, ki delujejo v prostituciji (prostitutke, prostitute ter zvodnike_ce). Tisti_e, ki ponujajo spolne storitve na ulici, so najbolj »vidni_e« in s tem tudi najbolj na udaru. Kazenski pregon je usmerjen v preprečevanje ponujanja spolnih storitev, a se ob tem v prekršku najdejo tudi tisti, ki »kupujejo seks« (Ditmore 2011, 33–34).

S kriminalizacijo strank se med prohibicijske države uvrščajo tudi skandinavske države, predvsem Švedska, Norveška in Finska. Švedska je prva evropska država, ki je leta 1999 sprejela zakonodajo, po kateri lahko stranke prostitutk kaznuje. Švedskemu vzoru je sledila Norveška in leta 2009 prav tako kriminalizirala stranke. Kupovanje seksualnih storitev se namreč obravnava kot nasilje nad žensko, ob tem pa je nedovoljeno tudi oglaševanje in najem prostorov (TAMPEP 2007).

Za zadnjo spremembo zakonodaje se je odločila Francija, ki je sledila »nordijskemu« modelu obravnave prostitucije Švedske, Norveške, Islandije in drugih. Po novi

zakonodaji je v Franciji kupovanje spolnih uslug pri prostitutkah_ih in zvodništvo kaznivo, samo ponujanje prostitucije pa ne. Ureditev temelji na zmanjševanju povpraševanja po prostituciji, ne izhaja torej iz moralnih obsodb, ampak se zavzema za polnopraven položaj žensk in moških v družbi (RTVSLO 2016, 16.april)

Abolicionizem

Gre za najbolj razširjen model, ki pomeni odpravo prepovedi in želi prostitucijo odpraviti, a ne z nekim sistemom, ki temelji na zakonskih prepovedih. Predpostavke abolicionistov namreč temeljijo na zgraditvi »čistega sveta«, v katerem prodaja spolnih storitev sploh ne bi bila prisotna. Menijo namreč, da bi s tem prostitucija tudi postopoma izginila, kar je prej utopija kot realnost. Abolicionisti prostitucijo definirajo kot izkoriščevalsko, pa tudi povezano z nasiljem. Prostitutke_i so tako žrtve in ne deviantne osebe (Popov 2008, 118).

Abolicionisti_ke trdijo, da prostitucija že sama po sebi vsebuje kršenje človekovih pravic, zato nasprotujejo ideji seksualnega dela kot človekove pravice do dela. Za abolicioniste_ke pravica do seksualnega dela pomeni enako, kot če bi posameznik_ca iskal_a pravico do nasilja (Bindman in Doezema 1997). »Prostitutke so v abolicionističnih obravnavah žrtve nasilja, patriarhalnih praks in prevlade« (Pajnik 2008, 47). Kljub vsemu abolicionisti_ke ne sprejemajo glasu prostitutk_ov, kar kaže na predpostavko, da posameznik_ca sam_a ni kompetenten_na za odločanje o lastni dobrobiti (Pajnik 2008, 49).

Po mnenju Mojce Pajnik (2008, 48) gre za ideološko opredeljeno dejavnost, kar izkorišča patriarhalno usmerjana družba. Abolicionisti_ke se postavljajo kot nasprotniki dekriminalizacije in legalizacije prostitucije, saj bi to po njihovem mnenju pomenilo normalizacijo prostitucije.

Dekriminalizacija

Pri tem modelu prostitucija ni več v domeni kazenske zakonodaje, saj odpravlja zakone prosti prostituciji in tako ne velja več za preganjano dejavnost. Kljub vsemu Sullivan (1995) meni, da mora kazenska zakonodaja poskrbeti za to, da bo prostitucija v njej čim

manj prisotna (Sullivan 1995, 24). Za prostitucijo naj v primeru dekriminalizacije veljajo enaki zakoni kot za različne gospodarske panoge. Vsa izkoriščevalska in nasilna dejanja bi bila prepovedana s kazenskim zakonikom. Dekriminalizacija se v pojav prostitucije najmanj vmešava in vpletenim v prostitucijo dopušča najbolj prosto pot (Popov 2008, 119).

Po drugi strani pa lahko dekriminalizacija privede tudi do nasprotnega učinka, opozarjata Lowman in Louie (2012), saj po spremembi kazenske obravnave prostitucije to področje velikokrat postane prepuščeno samo sebi. Posamezne države, ki prevzamejo model dekriminalizacije, se včasih odločijo za ureditev prostitucije znotraj drugih zakonov in pravnih aktov (Lowman in Louie 2012, 246). Ob tem lahko s priznanjem države prostituti_ke sami_e odločajo in izbirajo, kako in kdaj se bodo ukvarjali_e s prodajo spolnih storitev. Privrženci_ke se za dekriminalizacijo zavzemajo predvsem zaradi tega, ker zagovarjajo stališče, da je prostitucija posel kot vsak drugi (Popov 2008, 119).

V Evropi ni države, kjer bi se dekriminalizacija prostitucije resnično izvajala. Nekateri avtorji_ce sicer izpostavljajo primer Španije kot model čiste dekriminalizacije, a temu ni tako, saj je zvodništvo kaznivo dejanje, prostitucija na ulici pa močno omejena (Popov 2008, 119). Dekriminalizacija lahko pomeni tudi korak bliže destigmatizaciji same dejavnosti, kar je dejansko tudi največja težava (stigmatizacija), s katero se soočajo ponudnice_ki seksualnih storitev.

Model delavskih pravic

Pri modelu načela delavskih pravic se zagovorniki_ce zavzemajo za podobno zakonsko ureditev kot na Nizozemskem. Gre za dekriminalizacijo dejavnosti, ki tako kot druge gospodarske dejavnosti tudi prostitucijo priznava kot delo. Prostitucija ni več v domeni kazenskega prava, saj zanjo veljajo zakoni, ki sodijo v civilno in delovno pravo. Bistvo modela je v organiziranju prostitek_ov v združenja, ki bi zastopala njihove interese. Za obstoj in priznanje tega modela je opozorilo 25 000 seksualnih delavcev_k leta 2005, ko so se zbrali na skupnem manifestu in protestirali proti stigmatizaciji, razmeram in izkoriščanju v družbi. Ob tem so zahtevali tudi priznanje prostitucije kot dela. (Popov 2008, 121)

Sama legalizacija prostitucije zajema predpisovanje določenih davkov, licence, registracije in zdravniške preglede. Obenem legalizacija uvaja sistem kazenske regulative in državnega nadzora. S priznanjem prostitucije kot legalnega dela bi slednjo lahko tudi postavili ob bok zakonodaji, ki velja za ostale gospodarske dejavnosti. (Popov 2008, 115). Legalizacijo mnogi razumejo kot nasprotje prohibiciji, saj se nanaša na uzakonjanje, priznanje zakonitosti ter na uradno potrditev prostitucije. Kljub vsemu nekateri zagovorniki_c prostitucije trdijo, da »legalizacija in dekriminalizacija prostitucije naredita sami prostituciji veliko škodo, saj gre za socialno stigmo« (Farley 2004, 1092).

Ženske in moške, ki prodajajo spolne storitve, velikokrat spremljajo socialna nevidnost, stigmatiziranost in zaničevanje javnosti (Farley 2004, 1092). Farley (2004) meni, da bi z legalizacijo in dekriminalizacijo prostitucije lahko veliko dosegli, saj bi se znebili družbenih predsodkov proti vsem, ki prodajajo seks (Farley 2004, 1092). S samo legalizacijo bi lahko prostitutkam_om tudi vrnili osebno dostojanstvo, čeprav ob tem vseeno obstajajo pomisleki zagovornic_kov prostitucije (Raymond 2004, 1163). Kljub vsem prizadevanjem za legalizacijo in dekriminalizacijo so prostitutke v družbi še vedno deležni neke družbene stigme in sramote, saj današnja družba še vedno ne želi imeti »vidne« prostitucije, ki bi delovala javno, zato so prostitutke s pomočjo zvodnikov prisiljeni najemati stanovanja na obrobjih mesta, kjer morajo delovati prikrito pred očmi javnosti (Farley 2004, 1093).

3.1 Prostitucija v izbranih državah

3.1.1 Nemčija

V Nemčiji do leta 2002 ponujanje, prodaja spolnih storitev ter vodenje bordelov sicer ni bilo kazniva, a so sodišča kljub vsemu imela pomisleke o prostituciji kot dejavnosti; ovrednotila so jo namreč kot nemoralno, prodajalci_ke seksa pa niso imeli nobenih pravic (Weitzer 2012, 115–116). Prav zaradi tega so se pričeli pritiski na vlado in politične stranke z zahtevami po zaščiti prostitutk in prostitutov pred diskriminacijo in stigmatizacijo.

Leta 2002 je Nemčija sprejela nov zakon o prostituciji (*Prostitutiongesetz*), največja nasprotnica novega zakona pa je bila krščansko-demokratska stranka (CDU)

(Muntermann 2011). Zakon predvideva, da lahko ponudniki_ce seksualnih storitev delajo kot samozaposleni_ne ali z javnim dovoljenjem v javnih hišah. Zaradi nejasne razlage zakona si vsaka nemška zvezna dežela sprejet zakon razlaga drugače, čeprav je bil sprejet na nacionalni ravni. »Cilj zakona je bil na eni strani zmanjšanje socialne diskriminacije in izkoriščanja, na drugi strani pa zagotovitev, da delavci v prostituciji ne bi bili izpostavljeni nasilju in organiziranemu kriminalu« (Pajnik in Kavčič 2007). Prav tako je zakon predvideval registracijo prodaje spolnih storitev samo za državljane_ke Nemčije.

Sprememba zakonodaje je prinesla nov pogled na prostitucijo, saj ta dobi status dejavnosti oz. službe, njenim zaposleni_e pa bi naj imeli_e vse pravice iz področja delavske in socialne zakonodaje. Ta isti zakon je zelo široko zastavljen in ohlapen, saj posameznim deželam omogoča avtonomnost pri njegovi podrobnejši ureditvi, s tem pa deželam daje večja pooblastila in pristojnosti (Kavemann in drugi 2007, 11). Kljub vsemu sprememba zakonodaje ne prinese spodbud po registraciji prostitutk in prostitutov, saj jih večina želi ostati anonimnih. Razlog za to leži tudi v tem, da velika večina prostitutk in prostitutov omenjeno dejavnost tretira za začasno delovanje (Pajnik 2008, 66).

Poročila iz leta 2007 so vseeno pokazala porast prisilne prostitucije v Nemčiji, liberalizacija zakona pa je prinesla povečano povpraševanje po spolnih storitvah (Das Erste 2012). Organizacija Hydra, ki se bori za pravice seksualnih delavcev_k, opozarja na diskriminacijo, saj npr. seksualnim delavcem_kam, ne pripada denarna pomoč kot osebam, ki se samozaposlujejo. »Na drugi strani lahko beremo kritike, ki letijo na zavode, češ da nekatere brezposelne silijo v prostitucijo. Tako država dejansko nastopi v vlogi posrednika (zvodnika) v prostituciji, saj na eni strani poseduje bazo iskalcev zaposlitve, tj. potencialnih prostitutk, na drugi pa bazo delodajalcev, tj. lastnikov bordelov in nočnih lokalov« (Pajnik in Kavčič 2007). Prostitutke_i v novi zakonodaji ne vidijo nobene koristi. Največ koristi imajo lastniki bordelov, ki so legalizirali svoja podjetja (Meinecke 2012).

Seksualni_e delavci_ke se zaradi družbene stigmatiziranosti še vedno nočejo izpostavljati in registrirati, zaradi česar posledično ostanejo brez vsake socialne varnosti. V Nemčiji naj bi po okvirnih ocenah v prostituciji delovalo 400.000 žensk, od

tega naj bi bila polovica tujk (Popov 2008, 126). Novinarka Nishe Lilie Diu je o razsežnosti prostitucije v Nemčiji zapisala: »Ljudje mislijo, da je Amsterdam evropska prestolnica prostitucije, toda Nemčija ima več prostitutk na prebivalca kot katerakoli druga država na celini in celo več kot Tajska« (Diu 2015, 44).

Ocene zvezne oblasti so, da v Nemčiji zaradi svojega nezakonitega delovanja največ težav povzročajo imigrantske prostitutke. Te ženske predstavljajo približno polovico vseh ponudnic spolnih storitev. Z določeno toleranco do migrantk oblasti rešujejo težave, saj so racije in deportacije ljudi, ki nimajo veljavnih osebnih dokumentov, občasne (Popov 2008, 129–130). Stanje na področju kaznivih dejanj se je z novo zakonodajo vseeno izboljšalo, kar dokazujejo tudi novejša statistike in raziskave. Kot je bilo pričakovati, se je zmanjšalo število kaznivih dejanj, ki so povezana z zvodništvom in trgovino z ljudmi (Weitzer 2012, 118–119).

3.1.2 Avstrija

V Avstriji je današnja zakonodaja o prostituciji kompleksnega značaja, saj je urejena na zvezni in deželni ravni. Prav zaradi tega velikokrat ni jasno, kdo je odgovoren za izvrševanje in regulacijo, zaradi česar je pri oblikovanju politik še vedno veliko nejasnosti, saj ima lahko vsaka dežela in celo mestna občina svojo politiko (Outshoorn 2004, 41–42).

Vrhovno sodišče je leta 1989 odločilo, da spada prostitucija med nemoralna dejanja (*Sittenwidrigkeit*), s tem pa potrdilo, da ne obstaja nobena zakonska obveza ali pogodba med prostitutko_om in stranko. V zakonu o zdravstvenem nadzoru je določeno, da morajo prostitute_ke opravljati obvezne zdravstvene preglede. V primeru registracije kot samozaposlene osebe so prostitutke upravičene_e tudi do zdravstvenega zavarovanja. Kot samozaposleni plačujejo tudi dogovorjen davek, ostalo zakonodajo in regulacijo pa izvajajo posamezne dežele v skladu s svojimi načeli in ureditvami. Kljub vsemu imajo večinoma do prostitucije tolerančen pristop (Sophie).

Ulična prostitucija je dovoljena le na Dunaju in v Spodnji Avstriji, v ostalih zveznih deželah pa ne, medtem ko je stanovanjska prostitucija prepovedana v vseh zveznih deželah. Dovoljeni so klasični bordeli (ki predstavljajo najbolj razširjeno vrsto

prostitucije), apartmajске hiše (*Laufthaus*), klubske savne, ulični bordeli in etnični lokali (*Ethnische Kaffehauser*). Le-ti so velikokrat registrirani kot lokali, a so v resnici manjši in ilegalni bordeli (Task Force Menschenhandel 2012).

Organizacija Task Force Menschenhandel kot rezultat svoje raziskave navaja, da je na Dunaju največ registriranih seksualnih delavcev_k, a ob tem tudi največ ilegalnih bordelov (Task Force Menschenhandel 2012). Iz držav vzhodne Evrope prihaja največ seksualnih delavcev_k migrantov_k, ki bi jih naj bilo po nekaterih ocenah od devetdeset do petindevetdeset odstotkov.

Državljanke in državljani držav, ki niso iz EU, lahko zaprosijo za dovoljenje za začasno bivanje za samozaposlene osebe brez stalnega bivališča. To dovoljenje lahko pridobijo na podlagi dokumenta *Decree on Show-dancers and Prostitutes*, ki je prišlo v veljavo leta 2001. Kljub vsemu pa dovoljenje omogoča opravljanje le specifičnih in točno določenih oblik zaposlitev (npr. go-go plesalke, prostitutke). Po pridobitvi ga kasneje ni možno spremeniti v kakšno drugo dovoljenje za opravljanje dela v seksualni industriji (Pajnik in Kavčič 2007).

Raziskovalci_ke in strokovnjaki_nje ugotavljajo, da je zaradi regulacije prostitucije na zvezni in deželni ravni zelo težko učinkovito nadzorovati samo dejavnost. Ob tem predlagajo, da bi morala nadzor prevzeti zvezna vlada. Prav zaradi tega bi seksualni_e delavci_ke dobili_e več pravic, manj bi bilo utaj davkov, večja zdravstvena skrb in kaznovanje vseh, ki ne upoštevajo določil. Vsi_e seksualni_e delavci_ke pa bi se morali_e obvezno registrirati. Otroška prostitucija je v Avstriji prepovedana, kazenski zakonik pa opredeljuje, da se mladoletniki, mlajši od osemnajst let ne smejo prostituirati. Kljub vsemu je v zakonu mogoče najti paradoks, saj mladoletnike kriminalizira, namesto, da bi jih ščitil. Velikokrat se tudi zgodi, da so mladoletniki_ce, v nasprotju s strankami, zaradi prodajanja spolnih storitev v kazenskem prekršku in kaznovani_e. Stranke pa nemalokrat ostanejo nekaznovane, saj je težko dokazati, da niso vedele za mladoletnost ponudnika_ce spolnih storitev (Hagenauer 2009).

3.1.3 Švedska

Prostitucija se na Švedskem od leta 1918 zakonsko regulira na državni ravni, a kljub temu ta dejavnost ni bila predmet razprav. Šele v devetdesetih letih prejšnjega stoletja so se začele razprave o tem, kako in na kakšen način kriminalizirati prostitucijo. Razprave so vodile v oblikovanje in zavzemanja stališč o tem, da prostitucija predstavlja zatiranje in patriarhalno dominacijo nad ženskami. Posledično so menili, da je splošna prepoved (prohibicija) najboljši način za regulacijo prostitucije (Svanstrom v Outshoorn 2004, 225).

Leta 1998 je švedski parlament sprejel zakon, ki obravnava in dovoljuje prostovoljno prodajo seksualnih storitev za legalno. Ob tem zakon kaznuje nakup in poskus nakupa »začasnega seksualnega razmerja«, zunanja in notranja prostitucija pa sta prepovedani. Sprememba je prinesla tudi kaznovanje strank v prostituciji (Kulick 2003, 199), saj so lahko le-te v primeru nakupa spolne storitve kaznovane z zaporem do šest mesecev (Ekberg 2004).

Kljub vsemu takratne politične stranke niso zavzele enotnega stališča glede nove zakonodaje; liberalne in desne stranke so zakonodaji nasprotovale ter hkrati opozarjale na pojav morebitnih težav. Politične stranke so bile mnenja, da bo zaradi pomanjkanja materilanih dokazov težko dokazati krivdo vseh vpletenih strani pri nakupu spolnih storitev, saj bo prišlo do zanikanja (Kulick 2003, 202–203).

Z novo zakonodajo država ni izrecno prepovedala prostitucije, a so v kazenskem postopku zajeti vsi akterji, ki v prostituciji delujejo. Kaznovani so zvodniki_ce, lastniki_ce in najemniki_ce bordelov ter vsi ostali, ki živijo od prihodkov teh storitev (Popov 2008, 135). S tem so želeli zaščititi prostite_ke ter počasi popolnoma ukiniti prostitucijo in preprečiti trgovino z ljudmi. Z novim zakonom se je zmanjšala t.i. »vidna« ulična prostitucija. Skrito prostitucije je težje nadzirati oz. kontrolirati. Kljub temu pa obstaja malo podatkov o tem, ali je ta prohibicionizem res dejansko učinkovit način za preprečevanje prostitucije (The Local 2010).

V veliki meri namreč prostitucija še vedno poteka prikrito, saj se je obseg ulične prostitucije zelo zmanjšal, naraslo pa je število internetnih oglasov, ki ponujajo spolne

storitve (Kulick 2003, 204). Prav zaradi tega je veliko težje priti do prostitutk_ov, na kar opozarjajo tudi socialne službe. Policijska poročila navajajo, da je sedaj težje preganjati zvodnike_ce in trgovce_ke z belim blagom, saj stranke oz. uporabniki_ce spolnih storitev zaradi kriminalizacije niso oz. so v manjši meri pripravljene sodelovati kot priče. Prostitutke_i imajo manj možnosti pri izbiri strank, saj morajo zaradi nižjih cen sprejeti tudi več strank (Nord in Rosenberg v Kulick 2003, 204).

Kljub skritosti prostitucije to še ne pomeni, da ta ne obstaja. Švedska vlada je leta 2010 objavila poročilo, ki govori o učinkovitosti zakona. Samo poročilo je naletelo na ostro kritiko, saj vsebuje pomanjkanje dokazov, neustrezno metodologijo in pretirani idealizem pri obravnavi prostitucije. Vsi ti razlogi nakazujejo na nereprezentativnost omenjenega poročila. Končna ugotovitev je navajala, da se obseg prostitucije v času trajanja zakona »vsaj ni« povečal (Agustin 2010).

Nova prohibicionistična zakonodaja prinese poslabšanje položaja seksualnih delavcev_k, saj morajo ti delati v neprimernih pogojih, izpostavljeni pa so tudi vse večjim pritiskom, saj se morajo pogajati za ceno svoje storitve. Finančni primanjkljaj nadomestijo z večjim številom »uporabnikov« oz. strank. Tako je prišlo tudi do pojava novih oblik prostitucije (internetna prostitucija). Posamezne nevladne organizacije poročajo tudi o migracijah domačih prostitutk_ov, ki se odpravijo delat v sosednje države (Pajnik in Kavčič 2007).

Posledično bi se naj z zakonodajo povečalo tudi policijsko nadlegovanje prostitutk_ov. Policisti naj bi želeli doseči pričanje prostitutk_ov proti strankam. Če bi le-ti odklonili pričanje oz. sodelovanje, bi jih lahko vseeno pripeljali pred sodišče. V primerjavi z »domačimi« prostitutkami_i so tuje_i prostitutke_i v slabšem položaju, saj mnoge_i od njih nimajo veljavnih dokumentov za bivanje in delo, kar posledično pomeni takojšnjo deportacijo v primeru, da jih policija ujame s stranko (Kulick 2003, 205).

3.1.4 Nizozemska

Prva država, ki je uradno dovolila obratovanje javnih hiš, je bila Nizozemska. S tem je uzakonila legalizacijo prostitucije, ki tako postane le še ena izmed gospodarskih panog. Že leta 1911 so Nizozemci sprejeli t.i. Moralni akt, ki je po zakonu prepovedoval javne hiše ter zvodništvo, pri tem pa ponudniki_ ce spolnih storitev in njihove stranke niso bili kazensko odgovorni. V Moralnem aktu je bila prepovedana kontracepcija, homoseksualnost ter splav. Kljub vsemu ta politična regulativa ni prinesla zelenih rezultatov, zato so se dileme na to temo dopolnjevale in nadgrajevale skozi celotno dvajseto stoletje (Outshroon 2004, 185–186).

Kljub vsemu je vlada želela izboljšati celotno stanje seksualne industrije in položaj seksualnih delavcev_k v državi. Tako leta 2000 odpravijo prepoved delovanja bordelov, a vseeno je marsikaj prepuščeno urejanju na lokalni ravni. Tako lokalne oblasti, ki podeljujejo dovoljenja za delo oz. obratovanje, določajo pravila in izvajajo nadzor. Večina prostitutk_ov na Nizozemskem obratuje v bordelih in t.i. »rdečih oknih« Ob tem je zelo pogosta oblika prostitucije spremstvo (Escort service), medtem ko zaznavajo porast prostitucije v barih, hotelih ter masažnih salonih. Ulične prostitucije je »uradno« zelo malo, zgolj okoli pet odstotkov, saj oblasti ne želijo, da bi motili javni red in mir. Tuje_i prostitutke_i, ki delajo na ulici večinoma prihajajo iz Kolumbije, Poljske, Dominikanske republike in Češke (Dutch Ministry of Foreign Affairs 2012).

Zakon prepoveduje tujcem_kam izdajo delovnih dovoljenj za prostitucijo, kar prinaša negativne posledice, saj ti delajo večinoma na ulici ali v dovoljenih tolerančnih conah, s čimer so podvrženi nenehnemu nadzoru policije. Po nekaterih znanih podatkih naj bi se delež teh migrantov gibal med sedemdesetimi in osemdesetimi odstotki vseh seksualnih delavcev_k v državi (Pajnik in Kavčič 2007).

Raziskovalci razmer prostitucije na Nizozemskem so med leti 2002 in 2007 opravili študije, rezultati pa so pokazali izboljšanje razmer v seksualni industriji. Kljub vsemu je so trgovine z belim blagom ter prisilna prostitucija in mladoletna prostitucija še vedno prisotne. Ob tem so raziskovalci opozorili, da med s seksualnimi delavci_kami in tudi delodajalci_kami ni dovolj dobre informiranosti (Dutch Policy on Prostitution 2012).

4 DEFINICIJE IN POGLEDI NA PROSTITUCIJO

»Hrana in spolnost sta osnovni gibal človeškega rodu.«

(Marx)

Prostitucija je velikokrat opredeljena kot ena izmed najstarejših »obrta«, najstarejši poklic, zgodovinska trajnica; razširjena je po vsem svetu in zajema širok spekter družbenih, političnih, ekonomskih in zdravstvenih vprašanj. Pri tem lahko zaradi vse te specifikke govorimo o »naravnem in družbenem fenomenu« (Pajnik 2008, 15). Kanduč (v Kanduč in drugi 1998, 52–53) ob tem govori o skrivnem pojavu, ki je odmaknjen od oči javnosti, saj le redko teče javna besede o tem družbenem fenomenu. Odzivi in reakcije na pisanje, govorjenje in opredelitve o pojavu prostitucije so različni (zgražanje, obžalovanje, sočustvovanje, muzanje, odklonilen odnos, itd).

Težave nastajajo že pri sami definiciji pojmov »prostitucija in prostitutka¹⁶«. Opredelitev obeh je danes zelo težko določiti, saj obstajajo različne interpretacije, zato enoznačnih odgovorov ni. Popov (2008, 23) pojasnjuje, da nastajajo težave z iskanjem prave definicije prostitucije zato, ker ni vseeno, o kateri vrste prostitucije govorimo, v katerem delu sveta in v katerem kulturnem vzorcu. Prav tako pa ni popolnoma jasno, kaj moramo zajeti, da bi dobili skoraj natančno definicijo prostitucije. Zato je definicij prostitucije skoraj toliko kot avtorjev_ic.

Sama beseda prostitucija izhaja iz dveh latinskih besed: iz predloga PRO in glagola STATUERE. Dobesedni prevod besede pomeni »izpostaviti se in javno se ponujati, postaviti.«¹⁷ V slovarju Slovenskega Knjižnega Jezika (Bajec in drugi 1997, 1085) je prostitucija opredeljena kot: »Opravljanje spolnih odnosov za plačilo: prepovedati prostitucijo; ukvarjati se s prostitucijo. Pojav, da se odpoveduje načelom, idealom zaradi materialnih koristi: politična prostitucija; prostitucija v umetnosti.«

¹⁶ Preden začnem obravnavati temo v vseh razsežnosti, je potrebno poudariti opredelitev izrazov prostitutka in seksualna delavka. O tem je napisanih več pogledov in razlag, podrobneje pa o tem pišem v posameznih podpoglavjih. Kljub nekaterim drugačnim pristopom sam uporabljam izraz prostitutka, ker sam termin ne vpliva na cilje naloge.

¹⁷ Glej: <http://en.wikipedia.org/wiki/Prostitute>. (20. januar 2016).

Termin prostituirati se ponuja sledečo razlago: »Opravljati spolne odnose za plačilo: *dekle se je že zgodaj prostituiral* .Odpovedovati se načelom, idealom zaradi materialnih koristi: *kot umetnik se je prostituiral prostituirati* . Delati, povzročati, da se nekdo prostituira: *prostituirati revna dekleta/prostituirati svoj talent*.« (Bajec in drugi 1997).Prostitutka je definirana kot: »Ženska, ki se (poklicno) ukvarja s prostitucijo, vlačuga: *postala je prostitutka*; pristaniške, velemestne prostitutke; prostitutke po bordelih; cena prostitutke« (Bajec in drugi 1997).

V enciklopediji Britannica pri svoji razlagah termina obravnavajo oba spola: »*Prostitucija je izkušnja zapletanja v spolne odnose, običajno s posamezniki, ki niso partnerji (partnerice) ali prijatelji (prijateljice), v zameno za takojšnje plačilo v denarju ali kakšni drugi vrednoti. Prostituti so lahko obeh spolov in se lahko zapletajo v heteroseksualne ali homoseksualne odnose, čeprav se prostitucija, zgodovinsko gledano, običajno kaže kot pojav, sestavljen iz žensk, kot ponudnic, in moških, kot povpraševalcev*« (Popov 2008, 27).

Na spletu svojo obrazložitev poda tudi Wikipedia. Definicija se glasi:

»*Prostitucija je prodaja seksualnih storitev (običajno gre za ročno stimulacijo, oralni seks, vaginalno in/ali analno spolno občevanje) za denar ali kakšno drugo obliko povračila na splošno brez izbire, s številnimi drugimi osebami, oseba ki prodaja spolne storitve, je prostitutka ali prostitut, tip seksualnega delavca. Je ena izmed dejavnosti seksualne industrije.*«¹⁸

V tej opredelitvi je prostitucija opredeljena kot le ena izmed dejavnosti seksualne industrije.

Prostitucijo lahko opredelimo tudi kot komercializacijo seksa (spolna storitev je opravljena v zameno za plačilo) ter emocionalno indiferentnost do spolne storitve (Kanduč 2000b, 12–13) Spolni užitki so pri teh osebah kupljeni, ne priborjeni. Pri tem gre za prodajanje spolnih uslug za denar, saj se osebe za denar ali druge dobrine vdajajo drugim osebam.

Seksolog Havellock Ellis je prostitucijo neosebno in jasno definiral kot dediščino patriarhalnih družbenih ureditev, kot ponudbo in povpraševanje po moških ali ženskih

¹⁸ Glej: <http://en.wikipedia.org/wiki/Prostitution>. (20.januar 2016).

spolnih storitvah, za katere je treba plačati (največkrat v gotovini), odvijajo pa se v okolju, kjer je čustvena angažiranost izvzeta (Henriques, 1968a).

Kljub vsemu je prostitucija kompleksen sociološki pojem z različnimi vzroki, razlagami, motivi in vidiki in se vrti predvsem okrog moških klientov, ki povprašujejo po storitvah ženskih ponudnic. V prostituciji so aktivni tudi moški (Kanduč 2003, 123–124), a kot kažejo podatki organizacije TAMPEP¹⁹, se s prostitucijo v Evropi v največji meri še vedno ukvarjajo zgolj ženske. Te predstavljajo kar 87 odstotkov celotne populacije, ki služi denar s prodajo spolnih uslug. Prostitutke prodajajo raznovrstne spolne usluge skoraj izključno moškim. Njihova dejavnost je mnogokrat opredeljena kot skoraj »nujni« družbeni problem, a je kljub temu ta ista družba moralno ne obsoja.

»Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) opredeljuje prostitucijo kot dinamičen in prilagodljiv proces, ki vključuje transakcije med prodajalcem in kupcem spolne storitve« (Farley 2004, 5). Farley dodaja, da nekateri_e znanstveniki_ce to dejavnost opredeljujejo le kot del človeške narave, v kateri moški kupujejo spolni odnos in kot obliko seksualnega dela. Kljub vsemu to delo ni enakovredno ostalim vrstam dela, ki so na trgu zaposlovanja, saj velja za neprijetno in nižje ovrednoteno, prostituti_ke pa veljajo za manjvredne, saj jih vrednotijo kot delavce s posebnimi potrebami (Farley 2004, 5).

V sodobnem svetu poznamo prostitucijo kot neko vrsto gospodarske dejavnosti, ki deluje že od začetka množične urbanizacije in tržne ekonomije (Popov 2008, 23). Po mnenju Mojce Pajnik (2008, 10) je prostitucija oblika dela, hkrati pa lahko pomeni tudi izkoriščanje. Za druge avtorje_ice in raziskovalce_ke so prostitutke žrtve moške gospodovalnosti v patriarhatu in opredeljene kot mezdne delavke, podjetnice ali junakinje (Kanduč in drugi 1998, 59–62).

V prostituciji se prepoznava skrajni primer moške prevlade in izkoriščanja žensk ne glede na družbene okoliščine. Pri tem se prostitucija vrednoti kot nasilje, saj se ženske ne morejo odločati po lastni presoji in željah ter so obravnavane kot seksualne sužnje (Pajnik 2008, 48).

¹⁹ Glej: <http://www.tampep.eu> (24. februar 2016).

Prostitucija ni seksualna liberalizacija, temveč »poniževanje, mučenje in posilstvo«. Gre za seksualno izkoriščanje in tako bi morala biti tudi imenovana (Ekberg v O'Connor in Healy 2006, 11). V nadaljevanju avtor Ekberg (v O'Connor in Healy 2006, 11) izpostavi vlogo moškega kot seksualnega plenilca in posiljevalca, ki v prostituciji neprestano uporabljajo ženska in dekliška telesa. Po njegovem moški v prostituciji najdejo sredstvo in prostor svojega zadovoljevanja.

Prostitucijo pogosto označujejo kot enostavno, saj jo obravnavajo kot naravni in družbeni fenomen, ki obstaja skozi čas, ne glede na vse razmere, ki se dogajajo v posamezni družbi; prostor in čas nimata vpliva na prisotnost prostitucije. Prostitucija se ob tem ujema s predstavo o moški seksualnosti, a s tem ne prepozna družbenih in kulturnih kontekstov, ki ovrednotijo prodajo spolnih storitev (ekonomske okoliščine, identiteta, seksualna praksa) (Pajnik 2008, 15).

Prostitucijo Kanduč (1998) definira in vidi kot specifično ženski problem. Povpraševanje po spolnosti je nujen pogoj za obstoj prostitucije. »Pri prostituciji ni nekih tesnih čustvenih vezi; omogoča zgolj varno (brezosebno) obliko seksa (zunajzakonskega)«.

Kanduč (v Kanduč in drugi 1998, 56–59) v nadaljevanju podaja več različnih pogledov na prostitucijo. Stališča do prostitucije je potrebno razlikovati od stališč do samih delavk oz. prostitutk. Avtor se sprašuje o tem, kaj je poljubljanje, objemanje in otipavanje, če vemo, da je predmet prodaje pri prostituciji seks? Kaj pa, če ženska v zameno za plačilo zagotavlja moškemu le družbo in erotično vzdušje (otipavanje, poljubljanje, objemanje, ples ...). Ali tudi tu lahko govorimo o prostituciji? Kaj če v zameno za družbo moški ženski plača večerjo ali izlet? Ali je to tudi prostitucija? Plačilo za spolno storitev? Ali govorimo tukaj o gotovini ali o čem drugem (npr, avto, večerja, počitnice in drugo)? Zakaj bi prostitutki očitali, da služi denar z več strankami, medtem ko nas prav nič ne moti, če ženska za denar kuha, pere, streže zdravi, čisti, svetuje ali masira (Kanduč 2000a, 232)

Ob tem se lahko sprašujemo, kako označiti spremljevalke poslovnih na različnih prireditvah, ki se lahko za ustrezno vsoto denarja najamejo preko različnih agencij? Jih lahko štejemo med prostitutke (visokega) ranga? Kako ovrednotiti ženske, ki opravljajo

svoje delo na vročih linijah ali pa ženske na poziv, ki za denar naročniku nudijo izključno družbo in nič več? Kam opredeliti umetniške plesalke, ki za denar nudijo na ogled svoje telo? Ob tem se pojavljajo vprašanja o čustveni indiferentnosti. Žena, ki se je v zakonu čustveno ohladila in svojega moža mogoče celo sovraži ali prezira, vseeno pa z njim spolno občuje. Ali je tudi ona prostitutka? To je le del vprašanj, ki se pojavljajo v širokem krogu identifikacije prostitucije.

Popov (2008) je mnenja, da je prostitucija le del seksualne industrije in je kot take ne moremo enačiti z ostalimi »dejavniki«. Potrebno jo je obravnavati ločeno in samostojno, nikakor pa enačiti s drugimi oblikami seksualne industrije.

Različni avtorji povzemajo tudi različne definicije o tem, kdo je prostitutka.

V literaturi naletimo na kar nekaj definicij. Paul Lacroix (v Scott 1996, 9) pravi: »Prostitutke so vse tiste ženske, ki se predajajo spolnemu občevanju izven zakona.« Wardlav (v Scott 1969, 9) je že leta 1842 zapisal: »Prostitutka je ženska, ki za denar svoje telo prepušča moškemu.« Webster (v Scott 1969, 9) pa dodaja: »Prostitutka je ženska, ki daje svoje telo v najem za opolzke namene.« Seksolog Havellock Ellis trdi: »Prostitutka je oseba, ki profesionalno zadovoljuje strasti ljudi istega ali nasprotnega spola« (Henriques 1968a, 7). Popov (2002, 21) opredeljuje prostitutko kot žensko, ki se je sama odločila za posel v širokem spektru seksualne industrije.

Sam osebno prevzemam definicijo Scotta Ryleya (1969, 12), ki prostitutko definira kot osebo, »ki se za kakršnokoli plačilo spolno predaja različnim osebam nasprotnega ali istega spola in ki ji je to udejstvovanje poklic ali pa postranska zaposlitev.«

Skozi celotno zgodovino pa vse do danes prostitutke zasedajo nenavaden položaj v družbi. Obravnavane so kot socialna kategorija žensk, ki ne dosega vedenjskih in moralnih družbenih norm. Slab položaj prostitutk v družbi lahko primerjamo s kakšno manjšino ali kastnim sistemom (Bindman in Doezema 1997). Seks pri prostitutki_u je neposreden in brez čustvenih trgovanj. Oseba, ki prodaja spolne usluge, v zameno za seks prejme denar ali nematerialne dobrine (Topić 2015, 56). Pri tem ima prostitut_ka določeno materialno korist, saj s prodajo seksa prejme denar.

Prostitutke spremljajo v opisovanjih različni stigmatizirani izrazi, ki jih že v osnovi ponižujejo. Najpogostejši izraz za prostitutko je kurba, poleg nje pa še cipa, pocestnica, kraljica ceste, prodajalka ljubezni, lajdra, vlačuga, hotnica, itd. Po besedah Kanduča (2000a, 230) je izraz kurba najpogostejša žaljivka, pripisana ženski, ki se v svoji spolni praksi odmika od svoje tradicionalne vloge. Kot protitutež lahko navedem primer iz Japonske, kjer prostitutke nimajo nobenih posmehljivih in zaničljivih vzdevkov. Japonščina ne pozna izraza za besedo cipa ali vlačuga. Njihov izraz Gejša oz. Gejko, kot je pravilno poimenovanje, dobesedno pomeni »začasna žena« (Scott 1969, 13-14).

Prostitutka proda sebe oz. svoje telo, medtem ko drugi temu oporekajo in pravijo, da je prostitutka lastnica sama sebe (the owner of her property in her person) in sebe ne proda niti v celoti niti v delih; proda le specifično spolno storitev (service) (Kanduč in drugi 1998, 55). V družbah obstaja prepričanje, da s prostituiranjem ženske in moški ponižujejo oz. onečaščajo svoje telo. Iz tega je razvidno, da ni tolerance do prostitutk_ov in njihove dejavnosti, predvsem pa, da so izločene_i iz družbenih razpravah o njihovem delovanju.

4.1 Žensko telo

O telesu so razpravljali že stari Grki in Rimljani in ga definirali na različne načine; v njem so videli biološko entiteto, družbeni objekt, politični objekt, ekonomski objekt in seksualni objekt (Kuhar 2004, 9).

Začetki javnega izpostavljanja telesa v nadaljevanju segajo v 16. stoletje, a največje razsežnosti dobijo v 18. stoletju, v dobi razsvetljenstva (Kunst 1999, 20). Telo tako postane predmet raziskovanja, medicine in umetniškega upodabljanja, saj je bila pomembna resnična estetika simetričnosti telesa, ki prevlada nad resnično strukturo.

Metka Kuhar (2004) v svojem razmišljanju poudarja, da telo ni samo biološkega značaja, ampak ga je potrebno dojemati kot objekt, ki je lahko predmet različnih manipulacij. Družba neprestano stremi k popolnemu telesu, kar je po mnenju avtorice iluzija. »Telo je podvrženo družbi, družbenim normam, vrednotam, družbenemu nadzoru in avtoriteti, navsezadnje pa ga oblikuje tudi kultura posamezne družbe«

(Kuhar, 2004, 10). Ker se telo znajde v domeni politike in ekonomije, je nenehno tudi v središču družbenega dogajanja.

Zunanja lepota ženske je po modernih zahodnih standardih eden ključnih in osrednjih pomenov za njeno identiteto. Telo za ženske pogosto predstavlja tudi njihovo področje dela, lepotičenje pa lahko v tem okvirju predstavlja pomembno žensko aktivnost. K obremenjenosti žensk z zunanjim videzom sta prispevali tudi slabitev moške avtoritete in splošna demokratizacija življenjskih stilov (Kuhar 2004, 61).

Feministične avtorice so veliko prispevale k obravnavi družbenega in ženskega odnosa do ženskega telesa. Sandra Bartky (2006, 59–86) v svoji feministični interpretaciji Foucaulta v delu Foucault, ženskost in modernizacija patriarhalne oblasti preučuje fenomen kompleksa lepote v ZDA. Gre za razprave o skrbi za zunanji videz z uporabo raznih tehnologij kot so npr. fitnes in diete. Ženske vse te tehnologije sprejemajo, saj so povezane s ključnim delom njihove identitete-spolno privlačnostjo. »Ženska živi svoje telo kot ga vidijo drugi, anonimni patriarhalni Drugi« (Bartky 2006, 72). Rosalind Coward (1989, 28–29) dodaja, da so v idealu zahodne družbe strnjeni vsi liki ženske. Ta ideal predstavlja ženska z mladostnim izgledom najstniškim telesom. To idealiziranje zunanje lepote potrjuje zahteve po vitkosti telesa in gladkosti kože. Nadzorovanje teže in obsesivno stradanje sta le dve kategoriji v tem kontekstu.

Kljub vsemu, da mediji velikokrat pretirano poudarjajo seksualno podobo ženske (oz. ženskega telesa), najdemo tudi drugačna stališča. Ženska ne predstavlja samo moškega poželenja, kot trdi Susan Sontag (1979). Za žensko pomeni ukvarjanje z njeno zunanostjo ustvarjanje določene podobe in reprezentanco nje same. Ta vrednost se odraža bolj v obrazu kot v telesu, zato odrasle ženske negi obraza namenjajo več pozornosti. V življenju obstajajo tudi starejše ženske, ki so erotično privlačne, njihova privlačnost pa se skriva ravno v tem, da ohranjajo mladosten videz.

Kunst (2004) navaja, da je imelo žensko telo največjo vlogo v 19. stoletju, saj je bila v tem obdobju ravno ženska svojim telesom tista, ki povzroči prepad med »dušo in telesom, moškim in žensko«. S tem so se nakazale »prve strategije politike telesne reprezentacije« (Kunst 2004, 139).

Neenotnost in razdvojenost v razpravah o telesu in duhu gre zaslediti že v 17. stoletju. Takrat Descart s svojo filozofijo vidi v posamezniku zgolj racionalno bitje. Telo je bilo po njegovem »stroj, ki ga upravlja duša«. (Kuhar 2004, 10). Ta filozofija dualizma med telesom in dušo je zametek razmišljanja v naslednjih obdobjih, ko je isti dualizem prenesen na žensko telo. Moško poželenje, ki je bilo osredotočeno na žensko telo, je bilo na preizkušnji, saj so se moški morali vzdržati tega poželenja. Ker je bilo žensko telo lepo, je bilo predmet moškega poželenja, a hkrati so se morali tega poželenja vzdržati. A vendar, če si je moški podredil žensko telo, je s tem dobil tudi moč nad njegovim upravljanjem. »Če povzemamo po Descartesu, je žensko telo postalo stroj, moško pa duša, ki misli« (Kuhar 2004, 10). Ženska s svojimi značilnostmi (npr. menstruacija, nosečnost) daje vtis, da svojega telesa ne more nadzorovati, kar daje moč moškemu nadzoru (Kuhar 2004, 10).

Tudi v današnjih časih je žensko telo predmet različnih raziskovanj, z razliko, da se z njim ukvarjata tudi politika in ekonomija. Ženska tako nima avtonomije odločanja o svojem telesu in se znajde na trgu ekonomije, kjer postane blago, ki ga obvladuje povpraševanje in ponudba. Seltzer (v Kunst 2004, 115) pravi, da se »odnos med telesom in njegovo reprezentacijo razlaga kot padec iz naravnega v kulturno«. Telo se ne predstavlja samo na trgu umetnosti, temveč postane potrošniško blago v tržno naravnem svetu. Ekonomsko gledano mora biti kupcu žensko telo vseč, da zanj plača dogovorjeno ceno.

Kunst trdi, da se »prvi moderni motivi ženskega telesa kot blaga najdejo v prostitutki, sopotnici Flaneurja in pesnika Charlesa Baudelaira« (Kunst 2004, 145), a vendar se ženske, ki prodajajo spolne storitve, soočajo s travmami in nasiljem nad lastnim telesom (Coy 2009, 66).

Carole Pateman (v Coy 2009) trdi, da je zaradi povezane dinamike med seksualnostjo, samozavestjo in telesom, obstoj in delovanje prostitucije mogoč le v obliki naložbe samozaposlenih. Coy (2009, 65) ob vsem tem poudarja pomembnost načina prodajanja ženskega telesa v različnih okoljih, saj se posledično spreminja tudi odnos prostitutke do lastnega telesa, z njim pa dopuščanje stopnje lastništva v povezavi z njenimi strankami. V nadaljevanju avtorica nadaljuje, da je ulična prostitucija škodljiva za žensko telo. Raziskave med uličnimi delavkami so pokazale predvsem na brezdomstvo

in posledice nasilja, za katerimi javne delavke trpijo, hkrati pa tudi na visoko stopnjo zlorabe drog, kar seveda njihovo telo počasi pelje v propad (Epele in drugi v Coy 2009, 65). Pri tem lahko sklenemo, da ženske, ki prodajajo spolne storitve na ulici, nimajo popolnega lastništva nad svojim telesom tako kot pa njihove »kolegice«, ki prodajajo seks v stanovanjih ali bordelih.

Phoenix (v Coy 2009, 66) v svojem razmišljanju opredeli prostitutko, ki prodaja svoje telo in pri tem poudari, da je telo njena edina lastnina, nad katero pa nima popolnega nadzora.

4.2 Vzroki za prostitucijo

»Sprijaznimo se: vsi smo kurbe. Vsi smo že naredili kaj s svojimi telesi, česar ne bi storili, če ne bi bili plačani za to. Vsak dan počnemo kaj, česar ne bi počeli, če bi imeli milijardo dolarjev. Prostitucija je le običajna ekonomska menjava, po svoji naravi nič bolj ali manj sramotna kot v katerem koli drugem poklicnem razmerju. To velja tako za kupca kot za prodajalca.«

(McWilliams v Popov 2008, 26)

Prostitucija je naravni in družbeni fenomen, ki je vedno obstajal ne glede na družbene razmere (Pajnik 2008, 15). V nadaljevanju Pajnik (2008) meni, da je za prostitucijo velikokrat značilna dvojna morala. Družbe so precej razklane na tri opcije. Eni vidijo v prostituciji zgolj posel in nič drugega, drugi v prostituciji vidijo izkoriščanje žensk in utrjevanje moške dominancje, tretji pa so v sredini in neopredeljeni (Pajnik (2008, 20).

Med razlogi za ukvarjanje s prostitucijo je vsekakor najpomembnejši ekonomski razlog, saj ta dejavnost prinaša precej visok dohodek. Razen »sakralne« ženske prostitucije, za katero Scott (1969) navaja, da se je odvijala v templjih in svetiščih in je veljala kot daritev božanstvom ter posamičnih primerov seksualnega (hedonističnega) avanturizma, gre vzroke in razloge za žensko in moško prostitucijo iskati v socialnoekonomskih razmerah posameznih družbenih situacij.

Razloge za prostitucijo je potrebno razumeti v širšem kontekstu. Glavni razlog za izboljšanje ekonomskega in socialnega položaja ženskih in moških ponudnic_kov spolnih storitev je denar, ki ga vsi potrebujejo za preživetje oziroma finančno neodvisnost. V današnjem času je namreč prevladala želja po hitrem in velikem

zaslužku, ki omogoča kar se da najboljše življenje in tako zagotavlja ekonomsko varnost (Kanduč 1998).

Nekatere ženske in moški se s prostitucijo ne ukvarjajo prostovoljno, temveč so jih s prisilo spravili v »suženjsko« razmerje« - prisilno prostitucijo. Obstajajo tudi primeri, ko se nekdo prodaja zaradi osebnega užitka in zadovoljstva, vendar je odstotek teh zanemarljiv v primerjavi z zgoraj navedenimi vzroki. Prisilna_i prostitut_ka je prisiljen_a v ponujanje in opravljanje spolnih storitev, razlika med prostovoljno in prisilno prostitucijo pa je po mnenju Popova (2002, 20) velikokrat zabrisana.

Za obstoj prostitucije niso krive samo ženske, temveč tudi moško povpraševanje po seksu. K prostituciji res prispeva gmotna stiska, vendar so tu še spolne potrebe moškega, ki jih je treba zadovoljiti, moški pa je za spolno zadovoljitev pripravljen tudi plačati (Scott 1969, 20). Ponavadi obsojamo prostitucijo in prostitute_ke same, vendar se le malokdo vpraša, kaj je s strankami. Ali niso tudi one »zaslužne« za razmah te dejavnosti? Dokler bo obstajalo povpraševanje po prostituciji, bodo obstajale tudi prostituirane osebe.

Scott navaja, da »v veliki večini tisto, čemur ljudje pravijo vzrok za obstoj prostitucije, ni nič drugega kot razlog, zakaj se prostitutke odločajo za ta poklic.« (Scott 1969, 28) Ob tem dodaja, da so glavni razlog za prostitucijo moški. Moški potrebuje spolno občevanje tudi izven zakona in da poteši svoje seksualno poželenje, je voljan tudi plačati, to pa je ravno tisto, kar omogoča obstoj poklicnih prostitutk. Če moški ne bi mogel ali ne bi hotel plačati tistega, kar ženska zahteva, potem poklicnih prostitutk ne bi bilo, bi pa bilo neprimerno več posilstev (Scott 1969, 22).

Prostitucija je delo, ki ga prostitut_ka opravlja. V sodobnem času jo lahko ovrednotimo kot poklicno izbiro, ki pa se ne razlikuje od drugih poklicnih dejavnosti. Največkrat prevladujeta dve opciji:

- ekonomska (najboljša opcija), saj so ženski poklici slabo plačani in neugledni
- samostojnost (želja po lastnem denarju) (Kanduč in drugi 1998, 62–66).

Kanduč (v Kanduč in drugi 1998, 62–66) celo meni, da pri prostituciji ne gre samo za dohodek, ampak za poseben način življenja in vznemirljivost, ki je ni v drugih službah. Prostitucija omogoča družbeno življenje, ki ni stereotipno.

Če ženska hoče seks, ga prej ali slej brez plačila tudi dobi. V tem kontekstu so ženske v prednosti, moški pa v bolj neugodnem položaju, saj dosti težje najdejo žensko za brezplačen spolni odnos (Kanduč 2003, 123–124).

Prostitucija kot dejavnost ne bi preživela, če moški po seksu v zameno za denarno plačilo ne bi povpraševali (Kanduč 2003, 124). Gre za pojav z dvema obrazoma, ekonomskim (za prostitutko) in spolnim (za stranko), vključuje pa menjavo dveh različnih dobrin, seksa in denarja (Kanduč 2000a, 231).

Prostitucija je bila (in še vedno je) pogosto razlagana kot individualna odločitev vsakega posameznice ali posameznika, ki je »drugačen« od drugih posameznikov znotraj družbe. V sodobnosti gre pri razpravah o dobrih in slabih straneh prostitucije največkrat za debato med tistimi, ki menijo, da je prodajanje seksa le še ena izmed legitimnih storitev (pri čemer sta izvzeti prisila in izkoriščanje), in drugimi, ki vse zanikajo in trdijo, da je s prostitucijo povezano poniževanje in zatiranje žensk (Primorac 2002, 125).

4.3 Prostitucija kot oblika seksualnega dela

»Delo je najpomembnejša, temeljna človekova dejavnost, saj ljudem omogoča, da uresničijo svoje skrite možnosti.« (Haralambos in Holborn 1999, 187). Če posameznik_{ca} v širši družbi opravlja delo, ki ga/jo veseli in ob tem čuti zadovoljstvo, je to za družbo izrednega pomena. Leta 1973 je ameriška organizacija COYOTE (Call Off Your Old Tired Ethics) podala predlog o prostituciji kot zakonitem delu. Seksualno delo je obravnavano tudi s strani drugih organizacij, ki ga priznavajo kot delo.

Pojem seksualnega dela pa seveda bolj kompleksen kot se zdi na prvi pogled (Jenness v Farley 2004, 1089). Za poimenovanje komercialnih spolnih storitev v zameno za denar se je 70. letih prejšnjega stoletja uveljavil termin seksualno delo. V pojem seksualne industrije se tako umeščajo tudi druge seksualne usluge kot so sex-shows, igranje v pornografskih filmih in drugi seksualni nadomestki, kar je po mnenju hrvaškega filozofa Primorca (2002, 113) preširoka definicija, saj samo prostitucija zagotavlja

neposreden spolni odnos. V devetdesetih letih prejšnjega stoletja so v skladu z bojem za legalizacijo prostitucije začeli uporabljati izraz seksualne delavke oz. delavci, samo delo pa seksualno delo.

Danes se pojem seksualno delo velikokrat uporablja za vsa dela seksualne industrije (Popov 2008). V nadaljevanju Popov (2008, 35) trdi, da veliko drugih avtorjev pojem seksualne industrije uporablja tudi za prostitucijo in pornografijo, ki bi ju bilo potrebno obravnavati ločeno. Sam se z enačenjem pojmov prostitucija in seksualna industrija ne strinja, saj seksualna industrija ni samo prostitucija. Prostitucija je del seksualne industrije, ki zraven tega zajema še: striptiz, seksualne nastope v živo, avtoerotične predstave, peep show, pornografijo, prostitucijo, erotično masažo, telefonski seks, kibernetki seks, proizvodnjo in trgovanje s seksualnimi pripomočki, oglaševanje z uporabo spolnosti, del izdajateljske dejavnosti in del tiskarske dejavnosti. Seksualna industrija tako obsega veliko več področij kot si nekateri predstavljajo, prostitucija pa je ob tem zgolj en sam segment seksualne industrije (Popov 2008, 151).

Konec 20. stoletja se v razprave o prostituciji vnese povsem nov koncept prostitucije kot profitne storitvene dejavnosti. Gre za delo za denar, ki se ga označi s terminom seksualno delo. Prostitut_ka dobi oznako seksualen_na delavec_ka, ta preobrat pristopa pa prostituta_ko postavi v položaj aktivne_ga posameznika_ce. Prostitutke in njihovi podporniki se borijo za priznanje prostitucije kot opravljanja seksualnega dela, ki je stvar posameznikove individualne odločitve. »Definiranje prostitucije kot oblike seksualnega dela je prvi predpogoj, da bi lahko seksualne delavke in delavci začeli popolnoma uživati svoje človekove in delavske pravice«, trdita Bindman in Doezema (1977). »Prostitucija se mora opredeljevati kot seksualno delo, ženske in moški, ki se z njo ukvarjajo, pa dobiti naziv seksualne delavke oz. delavci.« (Bindman in Doezema 1997).

Različni_e zagovorniki_ce feminizma ter pravic obeh spolov v prostituciji želijo doseči priznavanje prostitucije kot seksualnega dela, ter prostitutke_i kot seksualne_i delavke_ce. (Pajnik 2008, 54). Seksualnega dela ne moremo opredeljevati samo na podlagi povpraševanja potrošništva seksualnega servisa, saj je to preveč kompleksen pojem.

Osebe, ki prodajajo svoje spolne storitve, zahtevajo, da se njihovo delo prizna kot seksualno delo ter da se jim določi pravice in dolžnosti iz delovne zakonodaje, ki pripadajo tudi vsakemu drugemu storitvenemu delu. Takšna zakonska ureditev bi prinesla večjo varnost seksualnim delavkam in delavcem ter morda posledično zmanjšala tudi stigmatizacijo, ki je stalna spremljevalka tega poklica. Na vse to so opozarjale_i tudi prostitutke_ti na svojih konferencah. Seksualne_i delavke in delavci so se zbrali na prvi mednarodni konferenci leta 1985 v Amsterdamu, medtem ko je drugi svetovni kongres »kurb« potekal v prostorih Evropskega parlamenta v Bruslju leta 1986. Udeleženske konference so se same odločile za poimenovanje »kurbe«, saj so s tem želele doseči destigmatizacijo in javno opredelitev svojega delovanja. (Popov 2008, 52).

Najpomembnejšo in zadnjo evropsko konferenco o seksualnem delu je pripravil odbor za pravice seksualnih delavk_cev v Evropi (International Committee on Rights of Sex Workers in Europe) leta 2005 v Bruslju, na njej pa je bilo prisotnih 120 seksualnih delavk in delavcev iz 26 držav. Na konferenci so sprejeli Manifest seksualnih delavcev, Deklaracijo o pravicah seksualnih delavcev Evrope in Priporočila konference. Poudarili so, da je prostitucija poklic kot vsak drug. Zahteve zbranih so me drugim bile, da lahko avtonomno odločajo in razpologajo s svojim telesom, ob tem pa zahtevali dekriminizacijo vseh vidikov prostitucije. Zbrani so med drugim zahtevali spoštovanje pravice do prostega razpolaganja z lastnim telesom ter dekriminizacijo prostitucije. Njihove zahteve so bile objavljene tudi na spletni strani britanske organizacije seksualnih delavk in delavcev The International Union of Sex Workers (IUSW) (Popov 2008, 75–76).

V nadaljevanju so v manifestu poudarili, da njihovo delo ne bi smelo biti kriminalizirano, saj »živimo v družbi storitev in seksualno delo je eno izmed njih, torej je lahko naprodaj kot vsaka druga storitev«. Hkrati so prostitutke_i opozorile_i na diskriminacijo, ki jo doživljajo s strani policije in drugih javnih organov (Sex Workers in Europe Manifesto 2005).

Seksualne_i delavke_ci so povedal_i, da imajo pravico do svojega telesa ter da je seksualno delo definirano kot sporazumni spolni odnos, saj v nasprotnem primeru ne gre več za seksualno delo, temveč za seksualno nasilje ali suženjstvo. Svoje telo lahko

uporabljajo na načine, ki za njih niso škodljivi. Pravico imajo do sporazumnega spolnega odnosa ne glede na spol partnerja in ne glede na to, ali gre pri tem odnosu za plačilo ali ne (Sex Workers in Europe Manifesto 2005).

Ob tem so prostitutke_i zahtevale_i lastno (so)odločajo o svojem delovanju in upoštevanje pri sprejemanju politik glede prostitucije. Poudarile_i so, da imajo tudi one_i pravico do sindikatov, demonstracij in združevanja (Sex Workers in Europe Manifesto 2005).

Stigmatizacija, ki jo doživljajo v posameznih družbenih sredinah in v očeh javnosti, jih sili v to, da skrivajo, s čim se preživljajo, kar v njih samih povzroča manjvrednostni kompleks (Sex Workers in Europe Manifesto 2005). Kljub vsemu nekateri v družbi seksualno delo še vedno ovrednotijo z zaničevanjem in manjvrednostjo, »prostitutke_i pa so obravnavane_i kot kategorija delavcev s posebnimi potrebami« (Farley 2004, 5). Ob koncu udeleženke_ci v Manifestu poudarjajo, da so zgolj ženske in moški kot vse_i druge_i, ki lahko in želijo prispevati k družbi (Sex Workers in Europe Manifesto 2005).

Manifest zavrača enačenje seksualnega dela z nasiljem, saj delo opredeljuje kot seksualno dejavnost z ekonomske perspektive in zahteva opustitev zakonodaje, ki ga stigmatizira v družbi, kakor tudi opustitev medijskega »etiketiranja« (Pajnik 2008, 58).

Nasprotniki priznavanja prostitucije kot seksualnega dela največkrat opravičujejo svoja stališča s tem, da je prostitucija nasilje nad ženskami, seksualno izkoriščanje ter kršenje človekovih pravic. Prostitucija moškim in ženskam ne ponuja izbire pri odločitvi, temveč je že vnaprej pogojena in določena z ekonomskim stanjem, brezposelnostjo, drogami, zvodništvom in strankami (Pajnik 2008). Kljub vsemu Outshoorn (2005) opozarja na to, da je mejo med prostovoljno in »prisilno« odločitvijo posameznika za prostitucijo pogosto težko postaviti in prav v tem vidi težave pri zagovarjanju prostitucije kot seksualnega dela (Outshoorn 2005, 145). A zagovorniki prostitucije kot dela poudarjajo, da je to delo legitimno delo in odločitev vsake_ga posameznika_ce (Pajnik 2008, 59).

4.4 Vrste prostitucij

Danes ločimo več različnih oblik prostitucije. Nekatere poznamo že iz zgodovine, medtem ko se druge pojavijo kot posledica spremenjenih družbenih razmer. Volasko (1996) podaja opredelitev med pojavnimi oblikami prostitucije glede na naslednje kriterije:

- organiziranost (navadna, organizirana),
- vidnost (javna, prikrita),
- kraj, v katerem se odvija dejavnost (barakarska, cestna, poulična, barska, hotelska, na domu, ...)
- profesionalnost (kot poklic ali občasna dejavnost)
- finančni vložek in
- višina dohodka, ki ga ta dejavnost proizvaja.

V času družbenih sprememb ločimo več tipov prostitutk, od najrevnejših do elitnih prostitutk, ki delujejo v visokih (elitnih) družbah in prireditvah (Nussdorfer 2013, 171). Poznamo tudi več vrst prostitucije (ulična, stanovanjska, prostitucija v nočnih lokalih, hotelska, javne hiše, hotelska, prostitucija v masažnih salonih, študentska, call girls ali escort, itd.) (Šori 2005). Prostitucijo lahko po Popovu (2008) delimo na tri temeljne oblike, ko govorimo o njenem organiziranju in delovanju:

1. **Prostitucija nižje ravni:** poulična prostitucija, prostitucija na gradbiščih, parkiriščih, dnevna prostitucija nezaposlenih žensk. Gre za marginalno prostitucijo, ženske so pod stalnim nadzorom zvodnikov, odvisne od prepovedanih drog, prav tako pa tudi popolnoma odvisne od prostitucije. Prostitutke nižje ravni se prodajajo za zelo nizke cene, zvodniki pa imajo od tega največ.

2. **Prostitucija srednje ravni:** prostitucija v javnih hišah, rdečih četrtih, hotelska prostitucija, prikrita prostitucija, prostitucija na domu, v masažnih salonih, barih. Z njo se ukvarjajo neodvisne ženske, vendar so prisotni tudi zvodniki.

3. **Prostitucija višje ravni:** top prostitutke, dekleta na poziv (mobitel prostitutke), delo preko agencij, a brez zvodnika. Pomembna je diskretnost. Gre za vrsto prostitutk, ki največ zaslužijo, saj si svoje stranke izbirajo po lastni presoji, prav tako pa jih lahko tudi

zavrnejo. Večinoma je prizorišče te vrste prostitucije hotelska soba, ki jo mora plačati klient. Delo zavzema tudi družabnost in ne samo spolnost (Popov 2008, 166).

Poleg tega Volasko (1996) dodaja še druge posebne oblike prostitucije: seksualni turizem, trgovino z ženskami, otroško prostitucijo in homoseksualno prostitucijo.

5 PROSTITUCIJA V SLOVENIJI

»Ničesar ni, kar bi bilo tako zapeljivo in izzivalo tolikšno prekletstvo kot skrivnost.«

(Soren Kiekegaard)

Družba je na področju spolnosti v zadnjih 20. letih doživela velike spremembe in Slovenija pri tem ni nobena izjema. Prostitucija je v Sloveniji še vedno tabu tema, čeprav spremembe v zadnjem desetletju (tudi na področju zakonodaje) kažejo na to, da se bomo vendarle tudi o tej problematiki pričeli odkrito pogovarjati in sklepati politične konsenze. Motivi za prostituiranje so zelo različni, glavna gonilna sila in motiv pa je še vedno denar in tako je tudi v Sloveniji.

Javnost v Sloveniji prostitucijo obravnava in opredeljuje kot deviantno oz. odklonilno vedenje. »Tisti, ki se z njo ukvarjajo, pa so praviloma stigmatizirani in potisnjeni na družbeno obrobje« (Jud, 2001). Nekateri vidijo razloge za odklonilen odnos družbe do prostitucije v tem, da so imele ženske skozi judovsko-krščansko zgodovino simbolne vloge. Zaviršek (1993) v tem kontekstu navaja: »O ženskah se je pisalo kot o »vzgojiteljicah naroda«, ki so odgovorne za otroke, dobro vzgojeno mladino in za zdravje celega človeštva. Prvi pogoj za vzgojeno mladino je vzgojena ženska, katere naravne lastnosti so milina, dobrot, požrtvovalnost in nedolžnost« (Zaviršek 1993, 5)

S prostitucijo se v Sloveniji ženske ukvarjajo le za nek določen čas, malo pa je tistih, ki se z njo dejansko preživljajo, saj slovenske ženske svojih spolnih storitev ne prodajajo zgolj za preživetje, temveč za boljši socialni standard (Bercko W. 1999, 12). Nekatere ženske so zaposlene in se ob tem še dodatno ukvarjajo s prostitucijo, ker potrebujejo denar za finančno neodvisnost. Izobrazba žensk je pri tem zelo različna, saj so nekatere končale osnovno ali srednjo šolo, druge pa imajo tudi univerzitetno izobrazbo. Največ

prostitucije je v večjih mestih, kot so Ljubljana, Maribor, Celje, Koper, itd. (Šori 2005, 61–80).

V Sloveniji se pojavljata obe obliki prostitucije, prostovoljna in prisilna prostitucija. »O prostovoljni prostituciji govorimo, ko se ženska zavestno odloči za prostitucijo« (Popov 2002, 21), o prisilni prostituciji pa govorimo, kadar gre za kršenje vseh temeljnih človekovih pravic, ko se spravlja dekleta v suženjska razmerja.

Ob tem je potrebno poudariti tudi stigmo, ki označuje zvodnika. Le-ta je v večini primerov označen z negativno označbo, vseeno pa dejavnost zvodništva ni vedno slika stereotipnega nasilnega zvodnika, kakor so prepogosto prikazani. Za prostitutke je zvodnik lahko tudi neke vrste menedžer, varnostnik ali organizator, saj dejavnost prostitucije vendarle zahteva neko stopnjo organiziranosti in nekatere ženske priznavajo, da tega ne morejo izvajati same (Šori 2005, 63–64).

Slovenija se ne bo mogla izogniti evropskim trendom porasta prostitucije, zato bi bilo smotno, da se te tematike in družbenega pojava loti s preudarnostjo in ustrezno regulativo. Po mnenju Šorija (2005) je v Sloveniji prostitucija dobro organizirana in se skoraj izključno odvija »indoor«, zaradi česar je dobro skrita očem javnosti, s tem pa tudi ne sproža večjih konfliktov v okolici. Razširjena je predvsem v urbanih okoljih in poteka samostojno oz. s posredovanjem zvodnikov (Pak 2000, 18). Prevladuje ženska heteroseksualna prostitucija (Šori 2005, 63), prostitutke_i delujejo v najetih stanovanjih in se pogosto selijo ali se preprosto nahajajo v različnih lokalih, za katere »vsi vedo«, kaj se da tam dobiti.

Šori (2005) pravi, da lahko v Sloveniji zasledimo več različnih vrst prostitucije. Te predstavljajo ulična, stanovanjska, prostitucija v nočnih lokalih, masažnih salonih, hotelska prostitucija, bordelih, agencijskih ponudbah in prostitucija znotraj spremljevalnih uslug. V večini primerov imajo ženske svojega zvodnika, ki jim odvzame del zaslužka v zameno za t.i. varnost. Najbolj razvita je t.i. stanovanjska prostitucija, kjer lahko v enem stanovanju deluje tudi več žensk.

Po mnenju slovenske policije in predstavnikov društva Ključ²⁰ je v Sloveniji največ stanovanjske prostitucije, sledi pa ji prostitucija v raznih lokalih, medtem ko ostale oblike zavzemajo dosti manjše deleže. Priljubljenost stanovanjske prostitucije v Sloveniji gre pripisati visoki stopnji anonimnosti, preprostem navezovanju stikov in velikemu občutku varnosti. Ob tem so boljši tudi higienski in zdravstveni pogoji (Šori 2005, 65).

Globalno gledano je prostitucija v Sloveniji slabo raziskana, vzroke za to pa lahko najdemo v marginaliziranosti in stigmatiziranosti prostitutk, prostitutov in njihovih klientov, ki so nenehno pod drobnogledom družbe (Šori 2005, 61). Šori (2005) v nadaljevanju izpostavlja problem slovenske zakonodaje, ki stremi k temu, da družbo zaščiti pred prostitutkami_i, po drugi strani pa pozablja na to, kako zaščititi same prostitutke_e. S samo prostitucijo je povezana »velika stigma«, zato tudi večina prostitutk_ov ne razkriva svojega delovanja partnerjem_kam in živi »dvojno življenje«. Značilnost prostitutk_ov v Sloveniji je individualnost in nepovezanost, nedružabništvo in neorganiziranost, kar še posebej velja predvsem za stanovanjsko prostitucijo (Šori 2005, 73).

Značilnost slovenske prostitucije je anonimnost in občasnost, zaradi česar se posledično prostitutke in prostitutki med seboj ne družijo in tako tudi ne ustvarjajo javnega diskurza, kjer bi vzpostavljali probleme, s katerimi se soočajo (Šori 2005, 73).

Prostitucija ni razglašena za delo kot vsako drugo, čeprav se poklic prostitutke pojavlja v registru del in je vpisan tudi v uradni kodirni seznam poklicev (Uredba o uvedbi in uporabi standardne klasifikacije poklicev 1997). Pod rubriko 514 drugi poklici za osebne storitve najdemo pod zaporedno številko 5149.04 poklic (ali delo, ki ga opravlja) prostitutka. Ob tem je potrebno poudariti, da prostitutke ni med navedenimi poklici, kar lahko označimo za diskriminacijo. Spolna diskriminacija velja tudi pri

²⁰ Društvo Ključ – »Center za boj proti trgovini z ljudmi je nevladna, neprofitna, nepolitična organizacija, ki razvija in izvaja preventivne in kurativne programe za ozaveščanje splošne in strokovne javnosti ter potencialnih in dejanskih žrtev trgovine z ljudmi o preprodaji in spolnem izkoriščanju žensk, otrok in moških, o trgovini s človeškimi organi, vseh oblikah prisilnega dela in o kršitvah človekovih pravic. Poleg tega nudijo tudi konkretno in celostno pomoč osebam, ki so se znašle v vlogi žrtev, pri tem pa sodelujejo s pristojnimi vladnimi in nevladnimi organizacijami (domaćimi in tujimi).« (<http://www.drustvo-kljuc.si/>).

poklicu 5149.03 hostesa brez moške oblike. Kljub vsemu se prostitucija kot dejavnost ne more registrirati kot obrt. Razlog je v dejstvu, da ni legalizirana in še vedno velja za delo na črno.

Prostitutke_i ob tem še vedno niso enakovredne_i ostalim uradno zaposlenim državljanom glede plačevanja davkov, zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja ter ostalih ugodnosti. Pri tem lahko zasledimo kontradiktornost v dejstvu, da prostitucija ni legalna, a ob tem tudi ni prepovedana.

Na vprašanje o tem, koliko bi naj bilo v Sloveniji prostitutk_ov, ni moč odgovoriti, o številkah lahko le ugibamo in špekuliramo, saj pri tem nimamo metodologije za štetje. Statistični podatki ne prikazujejo realne slike, saj ponudijo le neka predvidevanja, ki podajajo različne številkke. Poleg tega v slovenskem prostoru ni bila opravljena niti ena raziskava, ki bi lahko kvalitetno ocenila stanje prostitucije v Sloveniji. Po policijskih ocenah naj bi bilo v Sloveniji okrog 1500 prostitutk. Ker pa gre za skrito populacijo, so na Upravi kriminalistične policije potrdili, da so številkke gotovo višje in bližje tistim, ki se pojavljajo v medijih, te pa se vrtijo okoli številke 3000 (Šori 2005, 70). Takšna naj bi tudi bila ocena števila teh deklet.

Na neusklajenost podatkov s strani policije, tožilstva, nevladnih organizacij, nenazadnje pa tudi statističnega urada, opozarjata tudi raziskovalki Pajnik in Kavčič (2008, 145–146). Zato je o enotnih podatkih o prostituciji v Sloveniji skoraj nemogoče govoriti. Na podlagi podatkov, s katerimi razpolagajo mediji, tožilci in kriminalisti, so značilnosti prostitucije v Sloveniji naslednje:

- »Večina prostitutk predstavljajo ženske in dekleta med 18 in 45 letom starosti. Kot ugotavljajo kriminalisti, prevladujejo ženske iz Ukrajine, Rusije, Bolgarije, Romunije in iz republik nekdanje Jugoslavije. Zanje je Slovenija še posebej zanimiva, saj jih zaradi razmeroma visoke ravni prostitucije zvodniki ne silijo na ulice.
- Prostitucija se je posebej zaznavno razmahnila po letu 1991. V tem obdobju je izrazito naraslo število masažnih salonov, nočnih lokalov in povpraševanje po nekaterih poklicnih profilih (estradne plesalke, maserke, hostese, striptizete ipd.).

- Za Slovenijo je značilno, da poulične prostitucije skorajda ni, saj najbolj razširjeno obliko prostitucije predstavljata hotelska in barska prostitucija, medtem ko prostitutke iz Slovenije povečini delujejo na visoki ravni (oglaševanje in mobilni telefon), pri čemer so zelo samostojne (nimajo zvodnikov).
- Zvodnike večinoma predstavljajo lastniki zasebnih podjetij, najemniki nočnih lokalov ter posamezniki.
- Klienti izhajajo iz različnih socialnih slojev, veliko je obrtnikov in poslovnežev.«²¹

Prostitutke se v Sloveniji lahko po pomoč obrnejo na društvo Ključ, ki je center za boj proti trgovini z ljudmi.

5.1 Zakonska ureditev v Sloveniji

Sama prostitucija je zakonsko urejena v večini držav zahodne Evrope. Na Nizozemskem so jo celo postavili ob bok ostalim gospodarskim panogam in jo sedaj obravnavajo v sklopu gospodarstva (Popov 2008).

Tudi v Sloveniji smo že v preteklosti imeli poslanske pobude za zakonsko ureditev te dejavnosti, saj se je prvi uradni predlog za legalizacijo pojavil leta 1993, pobudo zanj pa je dal tedanji minister za zdravstvo dr. Božidar Voljč skupaj s poslansko skupino Zelenih-LDS (dr. Janko Predan, dr. Leo Šešerko in Vika Potočnik). Prostitucijo so v želeli zakonsko urediti. Ob tem bi olajšali delo tudi policiji, saj bi tako lažje nadzorovali hujša kazniva dejanja, povezana s prostitucijo (trgovina z mamili). Predlog zakona o legalizaciji prostitucije je skupina dokončala in pripravila leta 1996, a žal zaradi nenaklonjenosti slovenske javnosti tej pobudi, ni prišel do branja v državnem zboru (Pajnik 2008, 50).

Druga pobuda za legalizacijo prostitucije je prišla iz vrst poslanske skupine LDS, ko sta poslanca dr. Aleksander Merlo in Roman Jakič januarja leta 2000 vložila pobudo za

²¹ Drugo poročilo Republike Slovenije o uresničevanju določil Konvencije Združenih narodov o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, 6.člen trgovina z ženskami in prostitucija, Zbirke državnega zbora

ustanovitev skupine, ki bi sestavila zakonski osnutek. Kljub temu takrat vendarle niso imeli v mislih legalizacije prostitucije, temveč zgolj zakonsko ureditev področja, ki ga ga ni bilo več moč skriti; podpisnika sta namreč opozarjala na obstoj prostitucije v Sloveniji. Od samega zakona bi imele_i koristi tako prostitutke_i, stranke in država. Zakon bi predpisoval obvezne zdravstvene preglede prostitutk (zdravstvena skrb) (Ozmec 2001), hkrati pa bi se poostiril nadzor nad zaslužkom prostitutk in uredil njihov socialni položaj.

Številni zdravniki so zagovarjali pripravo takega zakona, saj bi z njim omejili prenašanje spolnih bolezni. Javnost je bila razdvojena, še posebej, ko so se v medijih pojavile novice o dveh ukrajinskih prostitutkah, okuženih z virusom HIV. Ob tem nastajali pomisleki o tem, ali bomo z legalizacijo storili uslugo predvsem zvodnikom, saj bi bil njihov posel posledaj legalen.

V Sloveniji so se razprave ob predlogu poslanca Romana Jakliča o dekriminalizaciji prostitucije razvnele zgolj okoli družbeno-nadzorstvenih vidikov prostitucije in se po tem niso razlikovale od razprav izven naših meja. Tem idejam so nasprotovali privrženci liberalne ideje, da je prostitucija pravzaprav samo posel in bo tam, kjer je, tudi ostala (Popov 2008, 242–243). Nekateri so pričakovali razmah ulične prostitucije, ki bi se pojavila v okolici šol, vrtcev, domov za ostarele in cerkev.

Po osamosvojitvi Slovenije je bila prostitucija še vedno regulirana z zakonodajo iz prejšnjega sistema, po zakonski ureditvi iz leta 1974 pa je bila obravnavana kot prekršek (Pajnik 2008, 50).

Leta 2003 je slovenski parlament iz Zakona o prekrških zoper javni red in mir črtal člen, ki je do tedaj kriminaliziral prostitucijo (ogovarjanje v javnem prostoru še vedno ostaja prekršek zoper javni red in mir). ZJRM–UPB1 je v 10. členu 5 točke navajal: »Z zaporom do 60 dni se kaznuje za prekršek: kdor sodeluje, dovoljuje ali podpira vdajanje prostituciji.« Z brisanjem tega člena naj bi se Slovenija uvrstila med države, ki so prostitucijo dekriminalizirale. Predhodno so o tem potekale velike razprave, ki so pokazale na veliko razdvojenost slovenskega javnega mnenja glede vprašanja prostitucije in vsega, kar je z njo povezanega. Na zakonodajnem področju je bilo z dekriminalizacijo leta 2003 ukvarjanje s prostitucijo odpravljeno kot prekršek.

Do leta 2004 sta v Kazenskem zakoniku RS obstajala dva člena, ki sta obravnavala kaznivo dejanje zvodništva (185. člen) in posredovanja pri prostituciji (186. člen). 185. člen KZ je navajal: »Kdor za plačilo zводи ali omogoči spolno občevanje ali druga spolna dejanja, se kaznuje z zaporom od treh mesecev do petih let. Kdor zводи mladoletno osebo, se kaznuje z zaporom od enega do desetih let.«

Posredovanje pri prostituciji je bilo opredeljeno v 186. členu KZ:

»Kdor pridobi, navede, spodbudi ali zmami druge k prostituciji ali kako drugače omogoči njihovo izročitev komu drugemu za prostitucijo ali kakorkoli sodeluje pri organizaciji ali vodenju prostitucije, se kaznuje z zaporom od treh mesecev do petih let« (186. člen).

Po noveli KZ leta 2004 je 186. člen črtan iz KZ RS. Spremenjen 185. člen pa se tako glasi:

»Kdor zaradi izkoriščanja sodeluje pri prostituciji druge osebe, ali kdor s silo, grožnjo ali s preslepitvijo navede, pridobi ali spodbudi drugo osebo k prostituciji, se kaznuje z zaporom od treh mesecev do petih let. Če je dejanje iz prejšnjega odstavka storjeno proti mladoletni osebi, ali proti več osebam, ali v okviru hudodelske združbe, se storilec kaznuje z zaporom od enega do desetih let« (KZ–UPB1, 185. čl.).

1.11.2018 stopi v veljavo nov Kazenski zakonik (KZ–1), v katerem je kaznivo dejanje zlorabe prostitucije urejeno v 175. členu KZ–1 (spremenila se je samo številka člena brez vsebinskih sprememb). 175. člen pravi:

»Kdor zaradi izkoriščanja sodeluje pri prostituciji druge osebe ali kdor s silo, grožnjo ali preslepitvijo navede, pridobi ali spodbudi drugo osebo k prostituciji, se kaznuje z zaporom od treh mesecev do petih let. Kdor zaradi izkoriščanja sodeluje pri prostituciji mladoletne osebe ali posega po prostituciji mladoletne osebe ali kdor s silo, grožnjo, preslepitvijo, novačenjem ali nagovarjanjem navede, pridobi ali spodbudi mladoletno osebo k prostituciji, se kaznuje z zaporom od enega do desetih let. Če sta bili dejanji iz prvega ali drugega odstavka tega člena storjeni proti več osebam ali v okviru hudodelske združbe,

se storilec kaznuje z zaporom od enega do dvanajstih let« (KZ–1–NPB4, 175. člen.)

Kazenski zakonik se področja prostitucije dotika tudi v 113. členu, ki ureja trgovino z ljudmi. Ta določa:

»Kdor zaradi izkoriščanja prostitucije ali drugih oblik spolnih zlorab, prisilnega dela, suženjstva, služabništva, storitve kaznivih dejanj ali trgovine z organi, človeškimi tkivi ali krvjo drugo osebo kupi, prevzame, nastani, prepelje, proda, izroči oziroma z njo kako drugače razpolaga ali tako osebo novači, menjava ali prenaša nadzor nad njo ali pri teh ravnanjih posreduje, se, ne glede na morebitno privolitev te osebe, kaznuje z zaporom od enega do desetih let« (KZ–1–NPB4, 113. člen).

Dekriminalizacija v Sloveniji in družbenem pogledu ni prinesla nobenih večjih sprememb. Do porasta prostitucije ni prišlo, prav tako pa tudi ne do pojava javne ulične prostitucije. Prostitutke in prostitutki niso več v zakonskem prekršku, saj se ženske in moški lahko povsem samostojno, avtonomno in predvsem legalno odločajo za prodajo spolnih storitev, pri tem pa tudi niso kaznovane_i.

Kljub vsemu zakonodaja v prostor vnaša precej nejasnosti in je predmet različnih interpretacij (npr. status javnih hiš, ulična prostitucija). Zakonodaja bi morala prostitutkam_om zagotavljati višjo raven socialnega in zdravstvenega varstva. Popov (2008) opozarja na to, da je kljub spremembam v zakonodaji in dekriminalizaciji (leta 2003) veliko stvari še vedno nedorečenih. Zakonodaja namreč ne določa varstva in zaščite prostitutk_ov, posebej pa niso urejeni, niti zdravniški pregledi itd. (Popov 2008, 243).

Dvojnost v razmišljanju se kaže tudi v pravnem uravnavanju prostitucije kot nasprotju dekriminalizacije in legalizacije. Dekriminalizacija pomeni opuščanje politike kaznovanja, a ob tem ne odpravlja nadzora, omogoča pa ureditev delovnih pogojev. V slovenski kazenski zakonodaji dekriminalizacija za prostitucijo pomeni, da ta dejavnost ni več prekršek zoper javni red in mir. Legalizacija pomeni, da se nad dejavnostjo uvaja

državni nadzor, ki prinaša sistem obdavčitve ter določa pogoje dela in prostora (Pajnik 2008).

Argumenti za legalizacijo so predvsem zdravstveni in socialni, medtem ko proti njej najdemo moralistične zadržke. V primeru, da bi v Sloveniji podprli legalizacijo, bi morali tudi prostitutkam urediti sam status (zdravstveno in pokojninsko zavarovanje, davki,...). S samo legalizacijo bi rešili tudi zdravstveni problem, saj bi se zmanjšala možnost obolevanja za spolno prenosljivimi boleznimi.

Kljub vsemu pa slovenska družba na to še ni pripravljena, saj bi tako žensko ali moškega izpostavila in etiketirala glede prodajanja seksa, v Sloveniji pa je še vedno prisoten tradicionalen in stereotipen odnos do te opredelitve. Prostitutke so v raznih prikritih intervjujih izrazile željo po zakonski ureditvi tega področja v Sloveniji in poudarile, da bi se z legalizacijo prostitucije izboljšalo njihovo socialno in zdravstveno varstvo ter zaščita pred izkoriščanjem. Obenem pa so opozorile na to, da bi s tem izgubile anonimnost in tvegale stigmatizacijo v družbi (Šori 2005, 61–80).

Legalizacija prostitucije je po mnenju Popova (2008, 243) v Sloveniji vprašljiva, saj obstaja glede na majhnost države velika verjetnost, da bi večina posameznikov_ic, ki so v prostituciji, želela ostati anonimnih, kar pomeni, da se ne bi želeli izpostavljati z registracijo. Popolna legalizacija prostitucije tako ne bi prinesla zelenih učinkov s stališča prihodkov v državni proračun, saj se večina slovenskih prostitutk_ov ne bi registrirala.

Prostitucija je širok in kompleksen pojem in kot takšno jo je nemogoče postavljati v enoten zakonski okvir. Zavzemanje za pogovor z akterji_ke v prostituciji bi v družbi pripomoglo k postopni destigmatizaciji, prostitutkam_om bi dalo moč samoodločbe in (samo)spoštovanje, obenem pa bi jih manj povezovalo z izkoriščanjem in kriminalom. Vsekakor pa je potrebno prostitucijo in njena vprašanja obravnavati v širšem družbenem kontekstu, v katerega sodi tudi informiranje in razprava v družbi o tem pojavu brez stigmatizacije in moraliziranja, pri čemer imajo veliko vlogo mediji.

6 PROSTITUCIJA IN INTERNET

»Pravica ženske, da razpolaga s svojim telesom,
ji tudi daje pravico, da ga prodaja za seks.«

(Bjelica 2005, 54)

Elektronski mediji počasi, a vztrajno izpodrivajo tiskane medije in prevzemajo vodilno mesto (Štular v Jančar 2009, 90). Na medijskem področju predstavlja internet veliko komunikacijsko revolucijo, saj omogoča širši krog prejemnikov elektronskih informacij, več bralcev, večjo dostopnost vsebin in še marsikaj. S tem je postal pomembno strateško komunikacijsko orodje z informacijsko platformo (Turk v Jančar 2009, 85). Kadar danes kaj iščemo ali želimo takoj izvedeti informacijo, uporabimo internet. Ljudje si ob tem želijo sodelovati pri dogodkih, odločitvah in dejanjih, saj jim tak občutek daje svetovni splet, ki je dostopen in tehnično nezapleten. Internet ustvarja vtis navideznega sveta, v katerem se ljudje združujejo in povezujejo (Suhadolc 2007, 5–6).

Nastajanje spletnih skupnosti ter družbenih omrežij omogoča povezovanje, oglaševanje in posredovanje raznih storitev (Suhadolc 2007), hkrati pa simbolizira obliko javnega in odprtega prostora, v katerem ni kontrole oblasti (Rustja 2009). Ob tem splet predstavlja neizmerno število informacij in daje obliko odprtega prostora, ki s strani oblasti ni nadzorovan. Sodobna tehnologija je prispevala tudi k oglaševanju seksualnega dela, saj je internet postal javni prostor.

Svet se po besedah Topića (2015) v zadnjem tisočletju spreminja veliko hitreje kot se je v preteklosti, k temu pa pripomorejo prav nova tehnološka odkritja in elektronski mediji, ki nedvoumno odločilno vplivajo na delovanje človeške družbe. Spolnost tukaj ni izjema. Odnos do spolnosti se je spreminjal skozi zgodovino, a je današnja družba kljub seksualnim revolucijam še vedno obremenjena s predsodki, homofobijo in potrošniškim dojemanjem spolnosti. Kljub temu da je spolnost še vedno tabu tema, smo s seksualnimi vsebinami soočeni na vsakem koraku, preko spolnosti pa se nedvoumno odraža tudi stopnja naše zrelosti (Topić 2015, 5–7).

Delovanje na spletu prinaša največ priložnosti za oglaševanje in prodajanje spolnih storitev. Ob tem namreč ni medijske in osebne izpostavljenosti, saj lahko prostituti_ke z diskretnostjo oglašujejo svoj delovanje, potencialne stranke pa z njimi navezujejo

stike neosebno v virtualnem prostoru. Zaradi hitrejšega dostopanja do spolnih storitev in oglaševanja se je ponudba spolnih storitev preselila na spletne strani in omrežja. Spletno trgovanje s spolnostjo ima v moderni družbi vedno več oblik, zato je zelo lahko priti do spletnih strani, kjer se nahaja ponudba s spolnimi storitvami. Število spletnih ponudnikov prostitucije ob tem narašča (Carnes in drugi 2010). Pri trženju seksualnih storitev ima splet veliko vlogo, saj je seksualna industrija zaradi spleta postala bolj dostopna tako uporabnikom kot prostitutkam_om (Pajnik in Šori 2014).

Uporabniki_ce lahko neomejeno dostopajo do erotičnih vsebin na svetovnem spletu, tam razvijejo svojo virtualno podobo in udejanijo erotične fantazije. Spletne strani, forumi, klepetalnice in družbena omrežja z erotiko oz. pornografijo so zelo dostopni, zato jih zasledimo povsod po spletu.

Internet in dostop do seksualnih vsebin omogočata začetke pogovora o seksualnosti na povsem nov način. Odprti kibernetski prostor je povzročil kulturni pretres, del teh sprememb pa je povezan tudi z veliko bolj odprto diskusijo o spolnosti in dostopom do spolnosti. Ob tem je ustvaril pogoje za nove vrste odnosov. Smo namreč družba, ki verjame, da lahko imamo vse in da nam vse tudi pripada, saj nas mediji neprestano oblegajo s sporočili o upravičenosti do vsega, kar si (za)želimo (Carnes in drugi 2010, 252–253). Internetni seks nekateri smatrajo za največjo pornotrgovino na svetu. S pomočjo interneta pa tudi na enostaven način prideš do informacij o spolnosti, kar spolnost dela vse bolj dostopno, manj nadzorovano in javno (Carnes in drugi 2010, 254).

Ponudba spolnih storitev na internetu je vabljiva in takojšnja, saj ponuja zelo veliko možnosti in otežuje opredelitev za zgolj eno izmed njih. Seksualnega vedenja, ki je na internetu, ne moremo označiti za dobro ali slabo, saj je internet zgolj orodje. Strokovnjaki_nje opozarjajo na bipolarnost namembnosti interneta; po eni strani ima internet izobraževalni potencial, po drugi strani pa je poln pasti, če ga koristimo v seksualne namene, saj lahko ob tem zapademo v zasvojenost z internetnim seksom. Med oblike internetnega seksa spadajo tudi socialne mreže in spletne strani za organizacijo zmenkov. Spletne strani so postale v moderni dobi zelo priljubljene, a so hkrati polne pasti.

Mnogi uporabniki_ce jih uporabljajo v upanju, da bodo našli življenjskega_o sopotnika_co, medtem ko jih drugi uporabljajo za iskanje seksualnega_e partnerja_ke (Carnes in drugi 2010). Dostop in delovanje na področju spolnosti v tem virtualnem prostoru zahteva popolnoma neosebne odnose; brez zmede, zahtev in nekih povezanosti.

6.1 Spletne strani

Na spletnih straneh se prepletajo različne oblike seksualnega dela, na kar sta opozorila tudi Pajnik in Šori (2014). Avtorja nadaljujeta, da tukaj ne gre samo za prostitucijo, temveč je med njimi mogoče zaslediti tudi striptiz, erotične masaže, spremstvo (escort) in ostalo. Uporabniki_ce storitev (npr. družbenih omrežij, itd) želijo informacije in dostopnost ponudbe, ki jo oglašujejo in prodajajo na teh spletnih straneh. Za resničnost oglasov spolne industrije v veliki večini skrbijo ženske in moški same_i. Internet pa vsem akterjem_kam v seksualni industriji omogoča povezovanje in anonimno delovanje na relaciji ponudnica_k-uporabnik_ca. Same ponudnice_ki žal niso organizirane_i in se kot take_i tudi ne pojavljajo v javnosti.

Med družbenimi omrežji in spletnimi stranmi se vse bolj brišejo meje glede njihovega prvotnega namena. Oglaševanje in ponudbo spolnosti za denar najdemo tudi na povsem običajnih družbenih omrežjih kot so Facebook, Netlog, Twitter in podobno. Nemaokrat je oglaševanje prikrito in se pravi namen oglasa razkrije šele ob virtualnem stiku s ponudnico_kom oz. oglaševalko_cem. Seksualnost, seksualno delo in trženje spolnih »storitev« so torej našli svoje mesto tudi na spletu, ki ima pri tem tudi veliko vlogo. Zaradi spleta je postala spolnost veliko bolj dostopna strankam oz. interesentom_kam.

Na internetu deluje kar nekaj spletnih skupnosti (npr. spolnost.com, sloescort.com,...), ki opisujejo in prikazujejo prostitucijo tako kot jo vidijo avtorji prispevkov. Zadnjih 15 let je v Sloveniji prostitucija medijsko bolj izpostavljena predvsem zaradi oglaševanja in ponudbe v tiskanih medijih, veliko pa k temu pripomore tudi oglaševanje elektronskih medijev (Popov 2008, 229–244). Poglavitni način oglaševanja slovenskih prostitutk in prostitutov je na straneh, namenjenih zmenkom, kjer je mogoče najti tudi njihove

osebne predstavitve, še posebej pa so v porastu forumi, na katerih si klienti med sabo izmenjujejo informacije in izkušnje (Šori 2005, 62).

Ena izmed zgoraj omenjeni strani je tudi slovenska stran Sloescort.com, omenja pa jo tudi Popov (2008), ki velja za precej zanesljivo in zato priljubljeno med resničnimi uporabniki_cami storitev in tudi med tistimi, ki so tam zgolj iz radovednosti. Na tej strani najdemo mnjenja obiskovalcev_k prostitutk, opise žensk, ki prodajajo spolne usluge v Sloveniji, razne podatke in novice iz sveta prostitucije.

6.2 Družbena omrežja

Splet uporabnikom in uporabnicam spolnih storitev omogoča, da hitreje, varneje in brez javnega izpostavljanja dostopajo do informacij in storitev (Pajnik in Šori 2014). Družbena (družabna ali socialna) omrežja so v zadnjih letih postala zelo priljubljena, saj lahko uporabniki_ce tam izbirajo prijatelje, klepetajo, navezujejo stike in oglašujejo. S tem si razširijo krog znancev in prijateljev, ki jih družijo skupni interesi. Dostop do teh strani imajo tudi nerigistrirani_e uporabniki_ce, če pa se želijo povezovati z drugimi ali koristiti usluge, se morajo registrirati ali celo plačati članarino (Šuler 2012, 49).

Tako se ustvarja nov, vzporeden virtualni svet. Uporabniki_ce se lahko skrivajo za drugimi (virtualnimi) identitetami in jih tudi poljubno menjavajo. Tam si lahko to, kar želiš biti. Virtualni zmenki (cyberdating) in virtualen seks (cybersex) sta le dve izmed številnih uporabniških virtualnih »dejavnosti«, pravi Praprotnik (2003, 78). Obenem je avtorica mnjenja, da lahko internet v tem primeru predstavlja tudi konstrukcijo idealne ljubezni. Posamezniki_ce si zamišljajo neko idealno skupnost, v kateri se lahko skrivajo za nešteti identitetami. Kljub vsemu pa je potrebno do vsega ohranjati neko distanco (Praprotnik 2003, 145).

Virtualni svet postavlja ljudi v močnejši položaj, saj ti prevzemajo novo fizično identiteto in tako postajo bolj zanimivi. V kibernetnem prostoru je manj možnosti za zavrnitev, s čimer se ustvarjajo namišljeni ideali (Praprotnik 2003, 83). Ta prostor je označen in določen z vrednotami, pomeni, predsodki, ki so prinešeni iz realnega življenja (Praprotnik 2003, 143). Virtualna skupnost je po besedah Praprotnika (2003, 6) opredeljena kot interakcija med dvema ali več osebami, ki komunicirajo po internetu.

Ti_e posamezniki_ce prevzemajo virtualno identiteto, ki je odraz njihovih idealov. Virtualna identiteta je identiteta uporabnikov interneta in le-ta jim omogoča, da zamenjajo svojo realno identiteto in vstopijo v virtualno realnost, kjer pustimo svojo realno identiteto; ta namreč obstaja, ko tja pridemo, a nima prave lokacije (Praprotnik 2003, 6). Internet je tako zelo produktiven medij za nastanek mnogovrstnih realnosti in mnogovrstnih identitet (Praprotnik 2003, 8).

Družbena omrežja uporabljamo za mnogotere dejavnosti, med njimi tudi flirtanje in seks. Omrežja slednje svojim uporabnikom omogočajo v neomejenih količinah (Topić 2015, 196–198). Uporabniki_ce, ki komunicirajo preko interneta in družbenih omrežij drug drugega ne vidijo, saj tam. komunicirajo na podlagi teksta. Prav tako ne vidijo niti osnovnih značilnosti sogovornika_ce, saj se ljudje tam obnašajo bistveno drugače kot v vsakdanjiku in postanejo to, kar si želijo biti (Praprotnik 2003, 77–78).

V spletnem okolju se je v zadnjih letih marsikaj spremenilo. Nastajanje spletnih skupnosti in družbenih mrež omogoča povezovanje prijateljev, partnerjev in posameznikov. Spletnih skupnosti kot so Myspace, Facebook, Twitter, je zelo veliko (Suhadolc 2007, 73). Myspace.com je bil leta 2008 med najbolj obiskanimi spletnimi stranmi v Sloveniji, a po podatkih RIS, se je leto kasneje stanje spremenilo, saj od takrat za najbolj priljubljeno družbeno omrežje velja Facebook.²² Leta 2008 je Facebook postal največje družbeno omrežje na svetu, oktobra 2012 pa je že imel 715 000 uporabnikov v Sloveniji. V istem letu ga je aktivno uporabljalo 938 milijonov uporabnikov po vsem svetu (Macuh 2013, 100–107).

Po podatkih RIS-a je bilo v Sloveniji sredi februarja registriranih 2013 748.200 uporabnikov Facebooka, kar predstavlja 37,3 % slovenske populacije. V raziskavi Socialna omrežja iz leta 2011 je RIS opravil raziskavo o rabi socialnih omrežij v Sloveniji, ki izpostavlja vidike varnosti in zasebnosti, objavljanja podatkov in fotografij ter uporabo socialnih omrežij med otroki in starši. Raziskovalci_ke so ugotovili_e, da ima 60% uporabnikov interneta oblikovan profil na vsaj enem izmed spletnih socialnih omrežij.

²² Glej: www.ris.org (22.marec 2016).

93% uporabnikov spletnih socialnih omrežij uporablja Facebook, 39% Netlog, sledijo pa jim MySpace (20%), Twitter (18 %), LinkedIn (13%) in Hi5 (13%).²³

6.3 Pregled dosedanjih raziskav

Pristopi raziskovanja prostitucije in seksualne industrije so v tujini v zadnjem desetletju pogosto vezani predvsem na razvoj informacijsko in komunikacijske tehnologije, v Sloveniji pa ta tematika še nima toliko pozornosti.

Prve študije o prostituciji v Sloveniji sta objavila Kobal in Bavcon v 60. letih prejšnjega stoletja z izrazito socialno-patološko obravnavo (Kobal in Bavcon, 1969). Naslednje študije se pojavijo proti koncu 20. stoletja, med njimi pa prevladujejo kriminološke in kazensko-pravne študije avtorjev Kanduč, Petrovec, Peršak in Oberstar (Pajnik in Kavčič 2008, 142). V Sloveniji so se z raziskovanjem seksualne industrije v povezavi s sodobno tehnologijo ukvarjali Pajnik (2008), Šori (2005), Kanduč (1998) ter Pajnik in Kavčič (2008) (Pajnik in Šori 2014, 144).

Na začetku je potrebno opozoriti, da so raziskovalci prostitucijo obravnavali v sklopu seksualne industrije. S primerjalno analizo francoskih, grških in slovenskih seksualnih spletnih strani so se ukvarjali Mojca Pajnik, Nelli Kambouri, Matthieu Renault in Iztok Šori (2016) in v svoji raziskavi izpostavili značilnosti seksualnega dela na spletu v različnih državah. Analiza spletnih strani kaže na močno komercialno seksualno usmerjenost in le redko na povezavo z nekomercialnimi spletnimi stranmi. Pri tem lahko še vedno opazimo relativno zaprta nacionalna seksualna spletna delovna okolja, ki se razlikujejo glede na velikost, medsebojno povezanost in stopnjo centralizacije (Pajnik in drugi 2016).

Avtorji pravijo, da internet omogoča spodbujanje spolnega udejstvovanja na spletu ter prispeva k produkciji spolne industrije. Na slovenskih forumih so seksualne delavke še vedno predstavljene kot seksualno blago, ki je na voljo moškim. Res je, da je splet odprt za seksualne delavke, vendar analize kažejo na to, da je pomagal ustvariti tudi nove oblike neenakosti med spoloma (Pajnik in drugi 2016).

²³ Glej: www.ris.org. (23.marec 2016).

Obširno raziskavo vpliva družbenih omrežij in spletnih strani na seksualno industrijo sta napravila Mojca Pajnik in Iztok Šori (2014, 144), ki sta na podlagi analize 44 spletnih strani dokazala, da imajo družbena omrežja in spletne strani res velik vpliv na seksualno industrijo. Splet namreč postaja eno izmed okolij, v katerem poteka trženje storitev in produktov seksualne industrije. Ponudnice_ki veliko vlagajo tudi v spletno komunikacijo, saj stremijo k vzdrževanju stikov s strankami s pomočjo spletnih strani in spletne komunikacije.

Pajnik in Šori (2014) sta pri svojem raziskovanju naletela na zanimive ugotovitve. Ko sta primerjala izobrazbeno strukturo posameznih prostitutk, sta ugotovila, da spolne storitve prodajajo tudi visoko izobražene ženske. Ob tem navajata, da posameznim ženskam zaslužek omogoča plačilo šolnine za študij in dvig ekonomskega standarda. Vse te skupine deklet koristniku nudijo svoje telo za plačilo spolnih uslug. Iz tega gre sklepati, da imajo finančna sredstva v svetu prostitucije prioriteto (Pajnik in Šori, 2014).

Avtorja sta v nadaljevanju opredelila količino svobode, ki jo nudi splet seksualnim delavkam_cem pri navezovanju stikov s strankami. Splet sta ovrednotila kot orodje, preko katerega poteka trženje spolnih storitev. Rezultati raziskave so razkrili, da spletne strani najpogosteje tržijo striptiz, ples oz. table dance, erotični šov in stanovanjsko prostitucijo. Slovenska seksualna industrija nasploh pa je zelo šibko povezana, saj delavke_ci v njej niso organizirane_i, kar kaže na nizek nivo profesionalizacije te dejavnosti v Sloveniji (Pajnik in Šori 2014).

7 EMPIRIČEN DEL

Namen magistrske naloge je ugotoviti vlogo interneta na ponudbo in oglaševanje spolnih storitev v Sloveniji. S pomočjo raziskovalnih vprašanj sem se skušal osredotočiti na stališča prostitutk do njihovega položaja ter do spletnega oglaševanja. Ugotoviti sem želel obseg in pomen njihovega delovanja po spletu, obenem pa me je zanimalo tudi to, kako prostitutke ocenjujejo dostopnost in diskretnost spleta pri oglaševanju svojih storitev v odnosu do svojih klientov.

Empiričen del magistrske naloge je razdeljen na dva sklopa. V prvem so predstavljena raziskovalna vprašanja, metodologija in instrumenti raziskovalnega dela, v drugem pa intervjuji, obdelani v obliki analize gradiva. Vsemu skupaj dodajam še razpravo. Osrednji del empiričnega dela predstavlja analiza empiričnega gradiva s »prikazom«
zgodb prostitutk, ki oglašujejo svoje storitve po spletu. Omenjene zgodbe pripovedujejo o prednostih in slabostih oglaševanja spolnih storitev na internetu in družbenih omrežjih.

Z obdelavo podatkov, dobljenih iz intervjujev, želim odpreti vrata v svet spletne prostitucije v Sloveniji. Spoznanja nam bodo pomagala razširiti obzorja in preseči stereotipne okvirje razmišljanj o prostituciji. Z nalogo in raziskavo sem želel osvetliti delovanje spletne prostitucije. Ob tem je potrebno razdelati ta pojav sodobne družbe, ki ga slednja sicer priznava, po drugi strani pa okarakterizira z dvojno moralo. Analiziral sem vsebino intervjujev – to je tem, ki jih respondentke povezujejo s spletno prostitucijo ter njihove ključne elemente.

7.1 Raziskovalna vprašanja in metodološki okvir

Da bi ustrezno raziskal problem, sem svoj empirični del opredelil z naslednjimi raziskovalnimi vprašanji, ki so vodila raziskavo:

1. Kakšne učinke ima internet na delovanje prostitutk?
2. Ali je oglaševanje in ponudba spolnih storitev prisotno tudi na družbenih omrežjih in spletnih straneh, katerih to ni njihova primarna funkcija?
3. Kako so prostitutke medijsko izpostavljene?
4. Kako prostitutke opredeljujejo svojo dejavnost na spletu?

5. Ali prostitutke v internetnem oglaševanju vidijo prednosti pred oglaševanjem v drugih medijih?
6. Kakšne so slabosti, pasti in nevarnosti spletnega delovanja?

V svoji nalogi sem poskušal odgovoriti na zgoraj navedena raziskovalna vprašanja, v raziskavo pa je bilo zajeto področje spolnosti oz. prodajanje spolnih storitev. Vzorec moje raziskave predstavljajo ponudnice spolnih storitev (prostitutke), ki oglašujejo svoje delovanje na spletu. Sam sem skušal najti čim več respondentk, s katerimi bi napravil poglobljeni intervju. Zaradi specifičnosti problema je bilo potrebno raziskovati z veliko mero empatije, distance in odgovornosti.

Z metodo polstrukturiranega intervjuja sem analiziral izkušnje prodajanja spolnih uslug na spletu pri petih respondentkah. Vzorec sem izbral po principu snežne kepe, kar pomeni, da na začetku izberemo naključno število potencialnih kandidatov, nato pa jih prosimo, da v svoji sredini poiščejo nove potencialne kandidate za intervju. Ta proces se nadaljuje in večja kot je snežna kepa, širši je krog možnih kandidatov, omenjeni proces pa tako učinkovito proizvaja vzorčno strukturo (Malhotra 2002, 355).

Prvi korak sem napravil januarja 2016, ko sem preko elektronske pošte in telefona kontaktiral naključne posameznice, katerih oglaševanje spolnih uslug sem zasledil na različnih spletnih straneh. Poslal sem jim elektronsko pošto in sms sporočila z razlago mojega namena po intervjuju ter jih prosil za pomoč. Na dopise in sporočila so se različno odzvale, večinoma so bile nezaupljive, a so hkrati pozdravljale idejo o tem, da lahko tudi same sodelujejo pri obravnavi tega družbenega pojava.

V nadaljevanju sem želel doseči, da te posameznice same naprej posredujejo vabilo tudi ostalim, ki delujejo v spolni industriji in oglašujejo po spletu. Do začetka februarja 2016 me je tako elektronsko kontaktiralo devet posameznic iz celotne Slovenije, ki jim je bila posredovana oz. dostavljena moja elektronska pošta. Na sms sporočila se ni odzvala nobena kandidatka. Kljub začetnim zadržkom in občirni razlagi so pristala na pogovor oz. intervju. Zagotovljena jim je bila popolna anonimnost in diskretnost.

Tri kandidatke so kasneje zaradi različnih vzrokov sodelovanje odpovedale, medtem ko ena kandidatka ni prišla v upoštevanje, saj je po internetu oglaševala samo spremstva oz.

escort brez spolnih odnosov. S preostalimi petimi respondentkami sem intervjuje opravil v marcu 2016.

Empirično raziskovanje in iskanje odgovorov na raziskovalna vprašanja je potekalo v obliki polstrukturiranih intervjujev, ki jih Blaž Mesec (1998, 80) kot le eno izmed metod kvalitativnega znanstvenega raziskovanja. Pri teh oblikah so vprašanja zgolj vodilo za intervju, torej seznam okvirnih tem, intervjuji pa razčlenjeni in postavljeni v primerjalni kontekst. Samo raziskovanje temelji na raziskovalnih vprašanjih, ki jih razčlenjujem na posamezne segmente. Raziskava pa je potekala po fazah, a z neprestanim vračanjem in preverjanjem prejšnjih korakov.

Pogovor (intervju) sem začel z odprtimi in splošnimi vprašanji in ga razvijal vse do bolj konkretnih in zaprtih vprašanj. Zanimalo me je delovanje respondentk, njihova prepričanja in pogledi ter vpliv svetovnega spleta na njihovo oglaševanje in organizacijo spolnih storitev. Respondentkam sem zagotovil, da podatke potrebujem izključno v raziskovalne namene in se v javnosti ne bodo pojavili oz. se z njimi ne bo nihče okoristil.

Zaradi varovanja zasebnosti sem respondentke namesto z imeni označil z začetno črko njihovega vzdevka oz. namišljenega imena in s številko, ki narašča glede na starost respondentke (A#1, 20 let; K#2, 24let; N#3, 27 let; R#4, 32 let in M#5, 35 let). Lokacije delovanja v intervjujih ne navajam. Štiri respondentke so imele končano srednješolsko izobrazbo, ena pa univerzitetno. Glede na zakonski stan so bile tri respondentke samske, ena razvezana, ena pa živi v izvenzakonski skupnosti. Dve od petih respondentk imata tudi otroke.

Vseh pet intervjujev je bilo izvedenih na »delovnih mestih« respondentk, ki prihajajo iz različnih delov Slovenije. Vsak intervju je trajal povprečno 60–70 minut. Orientacijska vprašanja v intervjujih so zajemala pozitivne in negativne izkušnje z oglaševanje na internetu, prednosti in slabosti spleta, družbena omrežja, komunikacijo s strankami, splet v primerjavi z ostalimi mediji, itd. Intervjuji, ki sem jih opravil, so bili z dovoljenjem respondentk posneti z mobilnikom in transkribirani. Pri sami analizi intervjujev sem določil ključne teme in ugotavljal njihovo medsebojno povezanost in predstavljenost.

Polstrukturirani intervju zajema naslednje oporne točke:

- a) Prostitucija kot dejavnost
- b) Medijska pokritost
- c) Virtualni svet (internet)
- d) Komunikacija
- e) Družbena omrežja

Raziskava je eskploratorne narave, saj to področje doslej še ni bilo raziskano. Gre namreč za raziskovanje zelo skrite socialne manjšine oz. skupine, do katere je dostop otežen, zato je tudi pri raziskavi prisoten majhen vzorec respondentk, ki ne dovoljuje posplošitev. Kljub zagotovitom o diskretnosti in namembnosti raziskave so bile le redke pripravljene govoriti o prodaji spolnih storitev in se na ta način osebno izpostavljati v družbi; še vedno je bil namreč prisoten strah pred stigmatizacijo in razkritjem.

Njihove zgodbe in odgovori se nanašajo na vpliv svetovnega spleta (interneta) na trženje in razširjenost spolnih storitev v Sloveniji.

7.2 Analiza ugotovitev

Iz analize pridobljenih podatkov sem poskušal poiskati podobnosti (ključne teme) in razlike (točke razhajanja) ter pojasniti, zakaj do njih prihaja. S pomočjo analize empiričnega gradiva, pridobljenega z intervjuji, sem iskal odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja. V sami analizi so me zanimala razmišljanja, stališča, opredelitve in interpretacije.

V intervjujih sem raziskal njihovo konceptualizacijo prostitucije in vpliva svetovnega spleta na njihovo dejavnost, v to pa sem vključil teme, ki so jih povezovala s svetovnim spletom in prostitucijo. V intervjujih je bil med drugim izpostavljen tudi odnos respondentk do medijskih reprezentacij prostitucije.

Respondentke so stare med 20 in 35 let, s prodajanjem spolnih uslug se ukvarjajo različno dolgo, od 1 – 8 let.

Tabela 7.1: Starost respondentk, čas ukvarjanja s prostitucijo in čas oglaševanja na spletu

Respondentka	Starost	Čas ukvarjanja s prostitucijo	Čas oglaševanja na spletu
A#1	20 let	1 leto	1 leto
K#2	24 let	2 leti	2 leti
N#3	27 let	4 leta	4 leta
R#4	32 let	6 let	6 let
M#5	35 let	8 let	6 let

Osebna in poklicna opredelitev

Pri tem vprašanju so se odgovori respondentk malo razlikovali predvsem pri osebnih opredelitvah. Bolj enotne so bile pri odgovorih na vprašanja o tem, kaj je njihova dejavnost oz. kaj prodajajo. Pri opredelitvah svoje dejavnosti so navedle, da je njihovo delovanje povezano s spolnostjo in različnimi spolnimi storitvami. Tu gre za prodajo seksa za denar, pri svojem delu pa ne vpletajo čustev in ostajajo »profesionalne.

»Prodajam svoje telo in ne duše. Pri tem izključim emocije, saj s strankami nimam nič čustvenega. Svoje duše ne prodajam. Če mi kaj ne paše, tega ne bom počela in to tudi povem. Torej prodajam samo seks. Se razume, da za denar« (A#1, 2016).

»Prostitucija je zame posel in nič več. Če ne bi bilo moških, ga verjetno ne bi bilo. Prideš, daš denar in dobiš seks. To je to, brez filozofije in nekih razmerij. Vsak ve, koliko si lahko privošči. Tukaj ni prostora za moraliziranje. Pri meni lahko dobiš seks in striptiz« (N#3, 2016).

Tudi R#4 razmišlja podobno kot njeni predhodnici in pravi, da v sami dejavnosti ni prostora za čustva in moraliziranje. Sama sicer na prostitucijo ne gleda kot na dejavnost, temveč kot na delo, saj ji sam termin prostitucija ni všeč, zato ima raje izraz delo, saj tudi sama meni, da ob tem nekaj dela. Kljub vsemu se je strinjala s tem, da je njeno delo

seks, ki pa ga vseeno prodaja. V odgovorih respondentke R#4 gre zaznati potrebo po tem, da bi se tudi sama, tako kot druge ženske, rada enakovredno vključevala v trg dela. Pri tem gre za priznavanje delavskih pravic, ki bi ji kot zaposleni pripadale.

»Izraz prostitucija mi je preveč grob. Raje vidim, da rečem seksualno delo, saj tudi jaz nekaj delam, tako kot ti in vsi drugi. Kljub vsemu pa prodajam spolne usluge, ki jih je več vrst. Nudim seks, spremstva, striptiz . S tem prodajam spolne storitve in svoje telo. To lahko dobiš. To je moj poklic.« (R#4, 2016).

Večje razlike so se pojavile pri »poklicnih« opredelitvah respondentk. Zanimalo me je, kako se same opredeljujejo glede na dejavnost in glede na to, kaj počnejo. Odgovori so bili zelo raznoliki, saj analiza intervjujev razkrije, da ima vsaka od respondentk svoje poimenovanje glede opravljanja svojega dela. Pri tem je ena izmed njih (A#1) uporabila tudi družbeno negativno poimenovanje svojega »poklica«.

»Kako bi sebe opisala. Hmm. Ne maram, da me kličejo z izrazi kot so kurba in cipa, ker se mi to zdi nizkotno. Sem prodajalka ljubezni. Ja...prodajam ljubezen oz. seks. In tu ne vidim nič narobe, da tako rečem. Mogoče še pristanem na izraz prostitutka, a me vseeno tudi malo moti (K#2, 2016).

»Če nekaj delam, potem sem delavka in to sem že rekla zgoraj. Zato najraje vidim, če uporabiš izraz seksualna delavka. Delam v seksualni industriji in prodajam seks, torej sem delavka kot trgovka, ker nekaj prodajam« (R#4, 2016).

»Sama sebe imenujem podjetnica. Tudi, ko me drugi vprašajo, kaj sem po poklicu, jim rečem, da sem podjetnica, saj imam svojo »obrt«. Delavka ali podjetnica, ja to sem (M#5, 2016).

»Če delam v svetu prostitucije, potem sem prostitutka. Zakaj bi sedaj olepševali stvari. Marsikomu se zdi, da te ta izraz preveč označi v javnosti in družbi, a meni se zdi, da je čisto vredno« (M#3, 2016).

Najbolj neposredna pri opisu svojega »poklica« je bila respondentka A#1, ki se je odkrito označila za kurbo. Kljub temu, da je izraz družbeno poniževalen, je v smehu dejala, da se ji zdi čisto relevanten in ni z njim nič narobe.

»Sem kurba. Ne bojim se te besede in mi je čisto normalno. Poglejmo v slovar in tam najdemo besedo kurba, ženska, ki se prodaja za denar« (A#1, 2016).

Pri teh odgovorih je jasno razvidno, da ima skoraj vsaka respondentka svoje razmišljanje o tem, kako se opredeljuje. Večina respondentk se ograjuje pred izrazi, ki s seboj nosijo močno stigmo, saj se njihove opredelitve usmerjajo bolj v podjetniško označene termine. Kljub vsemu zasledimo tudi »romantiziranje« prostitucije pri odgovorih respondentk, ki v spolnih storitvah vidijo tudi prodajo ljubezni, čeprav konkretnjših razlag na to temo niso dale.

Vzroki oz. motivi za prostitucijo

Pri tem vprašanju so bili odgovori enotni, saj so vse respondentke navedle, da so se za prodajo spolnih uslug odločile zaradi ekonomskih razlogov oz. denarja. Vse respondentke prodajajo spolne usluge zaradi velikih finančnih potreb v življenju, le A#1 in R#4 sta na začetku potrebovali denar za preživetje. Sedaj nobena izmed respondentk ne potrebuje denarja za preživetje, temveč dodatna denarna sredstva za boljši ekonomski standard oz. finančno razvajanje.

A#1 pove, da se je le na začetku podala v svet prostitucije, ker ni imela dovolj denarja za preživetje, zdaj pa prodaja spolne storitve tudi zaradi lastnega užitka in ravno zaradi tega na dan nima visokega števila strank.

»Prišla sem do točke, ko sem bila brez denarja. S prijateljico sva pili čaj in nama je zmanjkalo nekaj centov, da bi lahko plačali račun. Takrat sem se odločila, da moram nekaj storiti v življenju. Sedaj imam denar za luksuzne stvari. In mogoče se sliši čudno...ja, sedaj seksam tudi iz užitka. Združujem prijetno s koristnim« (A#1, 2016).

R#4 je bila po porodu otroka brez denarja in skoraj na cesti, saj je s financami komaj shajala skozi mesec. Ker je znancem dolgovala denar in ni imela denarja za preživetje, se je odločila za prodajo spolnih uslug.

»Ko si brez denarja in skoraj dobesedno na cesti, sploh ne razmišljaš več. Ob prvem seksu za denar sem se počutila umazano in sem si rekla, da ko odplačam dolgove, s tem preneham. Sedaj sem na sceni že 6 let, denar me je potegnil in moje obljube so šle v prazno« (R#4, 2016).

»Vedno sem si želela imeti to, kar imajo druge. Ker sem vedela, da se prodaja tudi starejša sestro, sem ji zavidala vse stvari. Sestro sem vprašala, kako lahko na hitro dobim denar. Razložila mi je, kako se da dobro in hitro zaslužiti. Tako sem padla v to sceno« (N#3, 2016).

Pri M#5 je šlo v preteklosti za prisilno prostitucijo, saj je bila v to delo prisiljena, ko je delala kot natararica v nočnem lokalu. Ker je bilo delo slabo plačano je hotela še dodatno zaslužiti in se tako povezala z znancem lastnika lokala, ki ji je zagotavljal, da ji lahko uredi boljše plačano delo. Splet okoliščin je bil tisti, ki jo je pahnil v finančni dolg, s tem pa v neprostovoljno prostitucijo.

»Obljubljeno mi je bilo boljše delovno mesto. Ker sem bila mlada in naivna, sem verjela. V resnici pa sem pristala v rokah zvodnika, ki mi je že takoj povedal, koliko sem mu dolžna za vse njegove »stroške«. Ker je bil nasilen do neke punce, sem se ga bala. Ko so ga nekje v tujini zaprl, sem nadaljevala s tem delom in začela služiti denar, ki mi je omogočal boljše življenje« (M#5, 2016).

Potrebo respondentk po prostituciji je potrebno razumeti v sklopu širših življenjskih pogojev.

Res je, da je denar najpogostejši razlog za prostituiranje respondentk, a kljub temu ne gre vsega jemati enoznačno. Družbeno gledano gre za zabrisanost meje med družbeno »prisilno« in prostovoljno prostitucijo. Če bi imele respondentke redno službo, se nekaterim izmed njih ne bi bilo potrebno ukvarjati s prostitucijo.

Prihodnost na »trgu« prodajanja spolnih storitev

Respondetke sem povprašal tudi o tem, kako razmišljajo glede svoje prihodnosti. Na vprašanje, ali bodo še dolgo vztrajale v tej dejavnosti, niso znale podati točnih odgovorov. Vse so povedale, da si niso postavile nekih časovnih omejitev in ciljev, vsekakor pa je vse zelo odvisno od povpraševanja na trgu seksa oz. od njihovih strank. Tukaj sta predvsem R#4 in M#5 izpostavili pomen starosti pri prostitutkah, saj na »sceno« prihajajo vedno nova in mlajša dekleta.

A#1 doda, da na tej sceni še ni dolgo, da pa bo vsekakor ostala tako dolgo, da si bo ustvarila neko finančno varnost. Ker je še mlada, se za delo ne boji.

»Za zdaj ne gledam naprej, saj živim za ta trenutek. Glede na to, da sem komaj začela s tem (op. 1 leto), ne vem, kako bo. V tem poklicu bom pa še sigurno 4 ali 5 let. Zato se ne obremenjujem že zdaj stem, kaj bo do takrat. Vsekakor pa sem nova na tej sceni in sem mlada, tako da se ne bojim« (A#1, 2016).

R#4 in M# 5 sta na trgu prostitucije že kar nekaj let in ob tem poudarjata, da sta si na začetki postavili nek časovni rok, do katerega bi naj delali, a je teža denarja premagala prvotno odločitev o zaključku delovanja.

»Ko sem se pred leti se začejala prodajati zaradi denarja, sem si rekla, da bo to samo začasno in da ko zberem dovolj denarja, grem ven iz tega. A kasneje sem ta denar sproti porabila in vedno znova sem bila v nekem krogu in sem potrebovala denar. Sedaj vsaj nekaj denarja dam na stran in upam, da enkrat neham s tem. Kljub temu je sedaj dosti težje, saj sem že malo v letih in bom vedno težje dobila stranke v primerjavi s tistimi mladimi, ki prihajajo« (R#4, 2016).

»Ko pride tvoj čas, se moraš umakniti s te scene. Ker pridejo vedno mlajše punce, moraš zniževati tarifo in na koncu delaš za minimalen denar v primerjavi z začetki. Sama se bom počasi umaknila, saj nimam več dosti strank« (M#5, 2016).

Ostali dve respondentki K#2 in N3# sta poročali o tem, da sta gmotno preskrbljeni tudi brez prostituiranja, zato ju ni strah, vsekakor pa bosta v tej dejavnosti vztrajali še nekaj let.

»Trenutno se ne bojim za delo, saj imam redne stranke in povpraševanje. S tem delom lahko zaslužim lep kup denarja na mesec. Nekaj ga tudi dam na stran za hude dni. Moja želja je, da si, ko neham s tem, odprem svoj salon. Tako bi postala podjetnica« (N#3, 2016).

Respondentke se zavedajo, da povpraševanje na trgu prodajanja spolnih storitev na sceno prinaša vedno nove ženske, saj stranke vedno znova iščejo nove prodajalke seksa. S povečano ponudbo se posledično nižajo tudi cene in povpraševanje tistim, ki tukaj že delajo.

Odzivi javnosti in medijev na prostitucijo

Respondentke sem prosil, da podajo svoje mnenje o tem, kako na njihovo delovanje (prodajo spolnih uslug) gleda družba v Sloveniji. Pri tem smo imeli v mislih predvsem javnost, politiko, ljudi, prijatelje, stranke, stroko, itd. Različni mediji pri začetnem sklopu vprašanj niso bili zajeti, kar sem respondentkam tudi pojasnil.

N#3, R#4 in M#5 so povedale, da jim je čisto vseeno, kaj si misli družba o njihovi dejavnosti, saj so se ravno zaradi težav znotraj družbe odločile za prodajo spolnih uslug. N#3 navdaja občutek jeze, ker je pred leti izgubila pogodbeno delo in se posledično ravno zaradi tega odločila za prodajo spolnih uslug.

»Naj me pustijo na miru. Zakaj bi sploh radi razpravljali o tem, saj mi je čisto vseeno kaj si mislijo. Kje pa so bili prej, ko sem iskala službo in trkala na marsikatera vrata. Vse naredijo mimo nas. Sploh pa je družbi čisto vseeno za nas« (N#3, 2016).

M#5 doda, da jih družba potiska na rob, saj se nenehno pogovarjajo o njih, ne da bi njih same (prostitutke op.) sploh kaj vprašali. Namesto, da bi jim zagotovili boljše pogoje, jih samo »preganjajo« in javno izpostavljajo.

»Ni mi všeč, da samo govorijo, kar bi morali narediti. Nas itak nobeden nič ne vpraša. Nimamo nobenih pravic in še na policijo si ne upam, če se mi kaj zgodi. Nihče mi ni verjel, ko sem imela pred leti finančne težave. Ko je prijateljica zvedela, s čem se ukvarjam, sem se odselila iz domačega kraja. V vasi pač ne smeš biti »kurba« (M#5, 2016).

A#1 navede, da se o prostituciji pri nas govori premalo govori. Vse preveč je zamolčanih resnic in premalo ustreznih obravnav, saj stroka molči in prepušča prostitucijo družbenim smernicam.

»Prostitucija je v Sloveniji potisnjena na dno družbe. Moški so v tem pogledu bolj razgledani kot ženske, ki imajo že v osnovi negativen odnos in odklon do prostitucije in prostitutk. Ženska javnost ima vse prevečkrat veliko predsodkov do prostitutk. Prostitucija je v Sloveniji daleč od resnice, ki jo zagovarja družba, a se tega ne pove na glas« (A#1, 2016).

K#2 pravi, da je prostitucija v Sloveniji še vedno tabu tema in bo moralo preteči še veliko časa, preden se bomo lahko v Sloveniji o tem odkrito pogovarjali. Zelo radi se zgledejemo po ostalih evropskih državah, a kljub temu še vedno ne znamo stvari urediti v okvirje. Sama navede primerjavo z nekaterimi evropskimi državami ter izpostavila nekaj značilnosti.

»Pri nas še nismo pripravljeni na odkrit pogovor. Vsi se nekaj zavzemajo, a je zelo malo učinka. Nihče pa nas nič ne vpraša. Če bi vsaj kdaj tudi nas povabili tja v Ljubljano (državni zbor op.a.), da bi lahko kaj povedale. Res, da so pred leti prostitucijo legalizirali, a to še nič ne pomeni. S tem se nič ni uredilo. Vse je samo na papirju, v resnici pa je marsikaj drugače« (K#2, 2016).

V nadaljevanju sem izpostavil odziv medijev oz. medijske javnosti na prostitucije. Ob tem sem želel zvedeti, kako mediji v Sloveniji opredeljujejo in poročajo o prostituciji. Zanimale so me predvsem informacije medijev o sami dejavnosti prostitucije in vsem, kar je s prostitucijo povezano.

Vse respondentke so bile mnenja, da mediji o prostituciji pišejo oz. poročajo tisto, kar želijo ali pa tisto, kar jim dviguje naklado oz. gledanost. Velikokrat so namreč naslovi člankov v medijih napisani precej senzacionalno in zadeve predimenzionirajo.

R#4 in M#5 pravita, da sta do vseh novinarjev nezaupljivi in zaradi marsikatere izkrivljene resnice ne želita dajati intervjujev. Kljub vsemu pa želita, da se o prostituciji več govori, zaradi česar sta tudi pristali na intervju z mano.

R#4 (2016) navaja: »Vsi časopisi vedno tako napihnejo zadeve, da te kar glava boli. Sploh več ne vem včasih, kje dobijo takšne informacije. Vse je ah in oh, a daleč od realnega stanja. Pošteno bi bilo, da bi kdaj pisali realno, ne pa z namenom pridobivati bralce.«

M#5 (2016) ob tem doda: »Senzacije so tisto, kar danes privlači bralce in tudi v prostituciji morajo biti. Če ne bi pisali dramatično, itak nobeden ne bi bral, Kljub temu pa včasih pišejo na svojo roko in dodajo svoje informacije. Ker si ti povedal, zakaj potrebuješ intervju, sem pristala. Drugače se ne izpostavljam rada, ker nikoli ne vem kaj bo zapisano.«

K#2 pravi, da se nikoli ni obremenjevala s tem, kaj časopisi pišejo o prostituciji, ker je resnica nekoliko drugačna od tiste, ki jo zapišejo mediji.

»Včasih se moram prav nasmejati, ko vidim, kaj vse pišejo in objavljajo mediji. Res, da morajo objavljati stvari za gledanost, a kljub temu malo objektivnosti ne bi škodilo. V časopisih smo (prostitutke op.a.) pa itak tam, ko je kriminal in črna kronika (smeh)« (K#2, 2016).

Tudi A#1 navaja, da je premalo poglobljenega družbenega poročanja o prostituciji, saj mediji velikokrat že vnaprej obsodijo dejavnost in prostitutke tako kazensko kot moralno.

»Ko se nekaj zgodi in zaprejo kakšnega zvodnika, smo vse prostitutke ob tem »slabe« in same krive, ker se prodajamo. Naslovi oddaj pa prav ven tolčejo, da se človek mora dol vsest in gledat, pa če je res ali pa ne (A#1, 2016).

Respondentke so mnenja, da mediji o prostituciji pogosto ne pišejo realno in ob tem poudarjajo, da imajo same malo vpliva na medijsko pisanje, zato se le redkokdaj izpostavljajo in pristajajo na odprt intervju. Kot so že velikokrat poudarile, ne želijo osebnega in družbenega razkritja svoje dejavnosti in z njo povezane stigmatizacije.

Dostopnost in začetni stik

Respondentke so v intervjujih izpostavile, da je vsekakor pomemben začetni stik pri komunikaciji, pa četudi gre le za internetno komunikacijo. Po začetnem stiku oz. elektronskih pismih se namreč takoj vidi kulturni nivo posameznika. Tukaj je potrebno dodati, da vse respondentke v svojih profilih nimajo objavljene številke mobilnega telefona.

Tako A#1, K#2 in R#4 v svojih profilih ne navajajo telefonske številke in jo potencialnim kandidatom za lažjo nadaljnjo komunikacijo posredujejo šele po začetnem dopisovanju.

»Po začetnih stavkih si lahko takoj ustvarim vtis, kdo je na drugi strani. Mislim, da me je ta občutek redko pustil na cedilu. Na podlagi tega lahko izbiram in se odločam ali bom šla dalje ali ne. Nesramnost me že na začetku odbija. Kljub temu, da sem kurba, ljudje nimajo pravice me žaliti in poniževati. Takšne odslovim že na začetku« (A#1, 2016).

R#4 je mnenja, da si marsikdo ustvari napačno sliko o njih, saj si potencialne stranke dovolijo marsikaj. Vsekakor je med drugim doživela tudi to, da je dobivala zelo vulgarna začetna sporočila, ob katerih se ji je obračal želodec.

»Glej, vsak ve, po kaj pride k meni. To je res. Pa vendar neka začetna komunikacija pa vseeno mora biti na nivoju. Saj ne rečem, da so zdaj to vsi. So redki, pa vendar tisti ti lahko pokvarijo dan. Ko dobiš namesto pozdravov to in ono, te mine in se s takim človekom sploh več ne ukvarjaš, ker itak nima smisla« (R#4, 2016).

Nasprotno imata N#3 in M#5 v svojih profilih na spletnih straneh telefonski številki objavljeni in navajata, da je to včasih prej slabo kot dobro, saj sta dosegljivi skoraj na

vsakem koraku, potencialne stranke pa to včasih izkoriščajo z nenehnim klicanjem in vprašanji o informacijah, ki so že objavljene na profilu.

Ob tem opažata, da so ljudje pri telefonskih klicih bolj zadržani kot preko elektronskih sporočil in imata občutek, da se bojijo tega, da bi jih preko glasu kdo prepoznal.

*»Ker imam objavljeno elektronsko pošto in telefon, se več strank odloči za začetni kontakt preko pošte. Tam so lahko bolj hrabri in si tudi marsikaj dovolijo, kot si drugače prek gsma ne bi. Se pa tudi najdejo pacienti (stranke op.), ki imajo bolane ideje, kaj bi vse imele in mi to opisujejo. Te že v startu od*****« (M#5, 2016).*

Temu razmišljanju se pridružuje tudi N#3, ki omenja, da se glede na sramežljivost ljudi tisti, ki se prvič podajajo v nakup seksa, odločijo za vzpostavitev začetnega stika preko elektronske pošte, manj pa je tistih, ki vzpostavijo začetni stik preko telefona.

»Tisti, ki te prvič kličejo po telefonu, je čista klasika. Ne ljubi se ti več ponavljat enih in istih stvari. Poveš tisto, kar itak lahko vidijo v tvojem profilu, Ja vem, deluje zdolgočaseno, a kaj češ, če eni ne znajo brat« (N#3, 2016).

Respondentke so poudarile, da si tudi same zaslužijo kulturno obravnavo potencialnih strank. Od ljudi, s katerimi stopajo v stik, želijo, da jih obravnavajo po človeški in kulturni plati in jih ne stigmatizirajo že v uvodnem stiku. Kljub vsemu se veliko strank odloči za začetni stik preko elektronske pošte in sms sporočil, šele nato pa preko telefonskega kontakta. Ob tem še vedno prevladuje neka začetna sramežljivost.

Dostopnost in oglaševanje v virtualnem svetu

Vse respondentke oglašujejo in prodajajo spolne storitve na internetu, le M#5 tista, ki ima oglase tudi v tiskanih medijih. Ostale v tiskanih medijih ne oglašujejo, saj se jim zdi to potrata časa in denarja. Internet vse označujejo kot hitro rastoč medij, brez katerega si v današnji dobi sploh ne znajo predstavljati delovanja.

Internet je na voljo povsod, zato je toliko lažje dostopen tudi strankam, ki lahko do njih dostopajo na spletnih straneh in določenih omrežjih.

»Internet mi je trenutno dovolj. Z njim (z uporabo op.a.) imam dosti strank Drugega ne potrebujem, da delam to, kar delam. Oglašujem na eni spletni strani in enem družbenem omrežju. Internet je edini način, ki ga najbolj obvladam. Sem nova in mlada generacija in sem s tem odraščala. Kdo pa še danes sploh kam drugam gleda, kot pa v računalnik?« (A#1, 2016).

»Sama oglašujem tudi preko tiskanega medija, ker imam to že kar nekaj let. Strank ne sprašujem, kje so dobili moje podatke (od kod). To ni pomembno. Vendar pa lahko z zagotovostjo potrdim, da se mi je od takrat, ko sem prešla na oglaševanje tudi na splet, povpraševanje po seksu zelo povečalo. Se prav vidi, da danes malokdo še ne uporablja interneta. Vsekakor pa je potrebno tisti časopis kupiti, medtem ko je internet zastonj« (M#5, 2016).

Pomembnost interneta in njegovo dostopnost izpostavi R#4, saj se je tudi njej zaradi interneta povečalo povpraševanje po uslugah. Sama oglašuje na več spletnih straneh ter omrežjih, saj ji oboje omogoča brezplačno reklamo.

»Internet je dostopen 24 ur na dan in to vsem. Noben te v živo ne gnjavi kaj in kako. Vsakega lahko odsloviš že z enim klikom. Danes že imamo vsi možnost, da nekje dostopamo do interneta, zato tudi lahko takoj vse zveš. Če gledam nazaj, ko sem začela s tem (s prostitucijo op.a.) pred leti, lahko rečem, da od kar je vse na internetu, imam večji pregled in več strank. Itak, da vse tam najdejo, samo brat morajo znati. Lahko pa povem, da več kot sem na internetu (na več mestih op), več imam strank«(R#4, 2016).

Respondentka N3# razmišlja o tem, da je internet sam po sebi in zaradi svojega delovanja tako poseben in cenovno dostopen in si sploh ne zna predstavljati, kako bi bilo, če ga ne bi bilo. Zdi se ji »normalno«, da danes obstaja v družbi.

»Sama oglašujem po internetu na določenih mestih. Ne bom delala zdaj reklame, saj itak vsi vedo, kje po internetu se da kaj dobiti. Če imajo interes, me bodo že našli. Ne morem si predstavljati, kako bi bilo, če ga ne bi uporabljala. Zato naj ne iščejo ljudje izgovorov, da se do prostitutk ne da priti. Jajca je treba imeti (smeh).

In če me sprašuješ, če internet vpliva na moje delovanje, ti lahko povem, da ja, saj če ga ne bi bilo, potem ne bi imela pol toliko strank» (N3#, 2016).

Iz odgovorov respondentk gre razbrati, da je oglaševanje spolnih storitev na spletu postalo njihov glavni marketing. Zaradi spletnega oglaševanja imajo tudi več povpraševanja, s tem pa tudi več novih strank. Vsekakor je postal internet glavni vir oglaševanja spolnih storitev in pomemben medijski vir vseh potrebnih informacij, do katerih želijo stranke priti.

Pozitivni in negativni vidiki spletnega oglaševanja

Virtualni svet vsekakor prinaša pozitivne in negativne vidike, vse sodelujoče pa so izpostavile več pozitivnih lastnosti spletnega oglaševanja. Vsekakor pa internet prinaša tudi negativne lastnosti in pasti, na kar so respondentke opozorile med pogovorom. Tudi pri njihovem delu je potrebno biti pozoren, saj lahko kljub vsemu pride do zlorab.

N#3 je v tem kontekstu omenila predstavljanje strank:

»Saj ti ne veš, kdo je na drugi strani. Ko ti nekdo piše in tipka, mu ne vidiš v glavo in sploh ne veš, s kom tipkaš. Znašati se moraš pač na svoje lastne občutke. Po določenih letih itak že kaj hitro ugotoviš, kdo laže na drugi strani. Imela sem tudi zvodnika na drugi strani, ki je preverjal, kaj in kako delam. Vse živo najdeš tukaj gor« (N3#, 2016).

Dve respondentki (R#4 in M#5) sta ob tem izpostavili težave osebnih profilov deklet na različnih družbenih portalih. Na trg spolnosti prihajajo nova in nova dekleta, ki oglašujejo svoje delovanje na spletu, v ta namen pa včasih kontaktirajo tudi tiste, ki se s to dejavnostjo že ukvarjajo. Gre za iskanje informacij, a kljub temu osebno nikoli ne veš, kdo je v ta profil v resnici prijavljen.

»Zgodilo se mi je že, da sem dobila sporočila od »dekleta«, za katero se je izkazalo, da je v resnici moški. Spraševala me je o mojih uslugah, cenah, itd. Na internetu je dosti »fejk« (lažnih op.a..) profilov, za katerimi ne veš, kdo stoji. Lahko so kakšni zvodniki, perverznejši ali pa tudi folk (ljudje op.), ki nekaj nabija

iz dolgega časa. Tebi pa gre čas za ukvarjanje s tem. Sploh ne vem, kako se jim da (M#5, 2016).

Strah pred določenimi pastmi je izrazila tudi K#2 in izpostavila odvisnost od seksa preko interneta. Sama s tem nima težav, so pa stranke navedle določene informacije.

Povzema:

»Dokler znaš delovat in delat, je vse ok. So pa mi stranke razlagale, da lahko postaneš tudi odvisnik od internetnega seksa. Sama imam raje seks v živo (smeh), zato se na te stvari ne spoznam. Vsekakor pa moraš pazit, da te preveč ne potegne noter. Ne vem, kaj imaš od tega, da lahko nekoga gledaš tam noter (računalnik op.a.) in moraš za to še plačat. Sama osebno pa se bojim, da me kdo našel od domačih in bodo vsi zvedeli, kaj delam« (K#2, 2016).

Respondetke so veliko večji meri izpostavile pozitivne lastnosti interneta. Predvsem »mlajši« A#1 in K#2 sta povedali:

»Internet je v današnji dobi vedno dostopen in vsepovsod dosegljiv. Danes, ko obstajajo pametni telefoni, tablice in ostala tehnologija, si na vsakem koraku viden. Morda je tudi to mala slabost, pa vseeno prinaša več dobrega. Tudi malemu človeku je omogočeno surfanje in raziskovanje v svetu prostitucije, ne samo šefom. Kljub vsemu je cenovno dostopen in skoraj v vsakem mestu najdeš nek lokal, kjer imajo wi-fi« (A#1, 2016).

»Večjemu krogu ljudi si dosegljiv. Ob tem je diskreten, kar se tiče mojega delovanja. Takoj sem v stiku s strankami. Če me ni, ali ne delam, objavim na svojem profilu. Informacije tečejo hitreje kot drugače in to je najbolj važno« (K#2, 2016).

Podobno ugotavlja tudi (M#5):

»Kljub temu da imam še oglase v tiskanih medijih, je internet zame zakon. Tukaj, vedno in povsod. Vse, kaj iščem, najdem glede informacij in novic. Samo pameten telefon potrebuješ in si vedno in. Na internetu stranke najdejo vse, kar ponujaš (cena, izgled, slike, ...)« (M#5, 2016).

Oglaševanje na več spletnih mestih prinaša tudi več potencialnih klientov. R#4 pravi, da se lahko vsaka prostitutka sama odloča o tem, kje bo oglaševala.

V nadaljevanju pogovora poda kratko in jasno tezo, s katero poudari pozitivne lastnosti interneta v povezavi z njenim delovanjem

»Internet mi prinaša oglaševanje na več straneh in omrežjih. S tem dobim tudi več tistih, ki me kontaktirajo. Večje kot je število kontaktov, več je tudi možnih strank. In če jih nekaj odpade ali zavrne, jih imam še vedno dovolj« (R#4, 2016).

Na vprašanje o tem, ali se bojijo razkritij so vse respondentke odgovorile pritrdilno. Tudi na internetu obstaja bojazen, da bo kdo razkril tvojo identiteto, zaradi česar nekatera dekleta preimenujejo svoj profil in lokacijo delovanja. Težave vidijo predvsem pri nalaganju podatkov oz. slik v svoj profil.

»Potrebno je paziti, kakšne slike daješ gor na internet ter varovati svojo osebnost. Lahko te odkrijejo in to potem ne bi bilo dobro za tvoje domače. Zato tudi vedno vprašam o podatkih klienta, preden sploh pride k meni. Pozorna sem, od kod prihajajo stranke. Profil svoj redno posodabljam, včasih tudi prilagodim podatke« (A#1, 2016).

»Vedno znova me je strah, da me ni bi kdo od znancev odkril, pa četudi po naključju. Ne vem, kako bi bilo, če bi ugotovila, da pride k meni nekdo, ki ga poznam. Zato tudi preko interneta vzpostavljam tisti prvi začetni stik in malo povprašam, kdo in kaj (informacije op). Sem zelo previdna« (N#3, 2016).

»Pri predstavljanju na netu pazim, da nimam obraza. Na slikah imam na glavi vedno lasuljo. Itak vedno stokrat pogledam slike, preden jih naložim v profil, da se slučajno ne vidi kaj, po čem bi me prepoznali. Včasih je to zelo stresno« (R#4, 2016).

»V svojem profilu imam samo dve sliki, ki ne prikazujeta obraza. Informacije so netočne in malo prilagojene. Tukaj ne smeš biti preveč pošten.

Sem pa že menjala lokacijo delovanja, saj so me v bližnjem domačem kraju skoraj odkrili, kdo sem in kaj delam. Naključje ali ne, ne vem.

Službeno (tako sem povedala domačim) sem šla delat drugam. S tem sem tudi menjala lokacijo delovanja» (M#5, 2016).

V tem kontekstu je K#2 kljub bojazni pred razkritjem doda dodano vrednost interneta in izpostavi njegovo diskretnost, saj se bi drugače bala javno izpostavljati pred ostalo družbo.

»Kljub temu da se tudi preko interneta bojim, da bi me kdo odkril in ugotovil mojo pravo ime in osebnost, je internet veliko bolj diskreten kot pa da bi se prodajala na ulici. Tam bi bila vidna jaz in moje stranke. Na to pa jaz nisem pripravljena, saj bi takoj vsi zvedeli, kdo sem in bi bila predmet debate in posmehovanja ter zaničevanja« (K#2, 2016).

Svetovni splet respondentkam nudi diskretnost in varnost pri oglaševanju spolnih storitev. Respondentke so izpostavile cenovno dostopnost interneta širši populaciji ter njegovo dosegljivost, saj ljudem omogoča, da lahko vsak trenutek preverijo ponudbo seksa na internetu. Spletno oglaševanje je anonimno in brez tveganja javne izpostavljenosti kot npr. pri ulični prostituciji. Svetovni splet nudi veliko možnosti za delovanje in spletno oglaševanje, kar so potrdile tudi respondentke. Kljub temu oglaševanje na spletu prinaša tudi negativne učinke. Gre predvsem za lažna predstavljanja strank, lažne profile, poizvedovanja zvodnikov ali mladoletnikov, itd. V tem virtualnem prostoru namreč ne moreš videti tistega, ki je »na drugi strani«. Respondentke so navedle, da se vedno znova soočajo s strahovi po osebni izpostavljenosti svojega delovanja, saj se kljub varnosti, ki jo internet nudi, bojijo razkritja, zato so pozorne na vse podatke in slike, ki jih posredujejo in objavljajo na spletu. Vse to pa v veliki meri vpliva tudi na njihovo duševno zdravje.

Zdravje

Pri tem vprašanju me je zanimalo, kako na respondentke duševno in fizično vpliva opravljanje njihove dejavnosti. Razmišljanja so bila raznolika, a je bilo kljub vsemu moč najti skupne točke.

Respondentka M#5 je na vprašanje o tem, ali njeno delo vpliva tudi na njeno duševno in fizično zdravje, odgovorila, da je z leti to razmišljanje potisnila vase. Sploh v začetku svojega delovanja je imela velikokrat moralne pomisleke, a ker ima otroka, je bilo potrebno poskrbeti tudi zanj. N#4 je povedala, da je tudi pri njej kdaj prišlo do slabšega počutja (omenja obdobje depresij) in duševnega stanja.

»Včasih se zbudim s prazno glavo in ne vem, kaj in kdo sem. V preteklosti sem se sekirala zaradi tega, kar delam. Počutila sem se umazano in se vsak dan umivala kot nora. A sčasoma to mine. Postaneš nek stroj v tem poslu, otopel, brez čustev. Vsak dan znova in znova« (M#5, 2016).

»Na začetku sem rekla, da bom delala, dokler ne zaslužim dovolj denarja. Hitro sem ugotovila, da bom težko prišla iz tega začaranega kroga, saj sem denar zapravila za boljše življenje. Bila sem brez cilja in ostalo mi je samo še, da se prodajam. Potem mi je vse to skupaj udarilo na živce. Če sem se pogledala v ogledalo, sem bila kot zombi. Bleda, shujšana in sama. Prijateljem nisem mogla in smela povedati, s čim se ukvarjam. Sedaj sem že malo v letih (32 op.a.) in vem, da dolgo več ne bom mogla delat tako. Strah me je, kaj in kako bo. Vse to spet žre« (R#4, 2016).

Malo drugačen pogled na svoje zdravje ima A#1, ki ima svoje prijatelje in krog znancev s katerimi se tudi družijo. Ker ima višjo tarifo od svojih kolegic prostitutk, za stranko ne sprejme kogarkoli in ni vpeta v industrijsko prostitucijo v smislu »za vsako ceno«.

»Delo, ki ga opravljam, ni ravno čustveno lahko, to priznam. A sem si že v začetku postavila neke normative in meje v glavi. Ne seksam z vsakim in tudi vsak ni zame. Vzajem enega, največ dva na dan in to mi zadošča. Ne grem se industrijskega seksa. Ko se nekemu predam, združim prijetno s koristnim. Če bi pa vsak dan moralizirala, zakaj seksam za denar, potem je bolje, da grem ven iz tega, ker bi me psihično uničilo« (A#1, 2016).

K#2 in N#3 pravita, da nimata toliko psihičnih težav, kar pripisujeta dejstvu, da sta finančno preskrbljeni tudi brez prostitucije.

Kljub vsemu N#3 navaja, da jo včasih vse skupaj utruji. Ker ima drag okus, si lepih in dragih stvari ne more privoščiti brez prodaje seksa.

»Rada imam denar in drage stvari. Živim višji standard kot drugi in za to potrebujem denar. Ker sem navajena živeti tako, potrebujem tudi več ali veliko denarja. To me edino muči, kaj bo čez leta, ko ne bom več tako atraktivna in mlada v tej sceni. Kljub vzdrževanju svojega telesa bo vsega tega tudi enkrat konec. A s tem se ne ukvarjam, ker bi potem samo študirala o tem in bi se mi zmešalo« (N#3, 2016).

Kljub raznolikostim odgovorom vse respondentke ugotavljajo, da prodajanje spolnih storitev vpliva na njihovo psihofizično stanje. Čeprav si nekatere tega ne priznajo, jih je strah prihodnosti, saj trenutno delajo in razmišljajo le o zdajšnjem stanju. Zavedajo se, da se bodo morale z leti umakniti iz trga prodajanja spolnih storitev zaradi prihoda novih in mlajših ponudnic, kar je tudi glavni razlog za negotovo prihodnost.

Oglaševanje na družbenih omrežjih in spletnih straneh

Na vprašanje o tem, na katerih družbenih omrežjih in spletnih straneh respondentke oglašujejo svoje spolne usluge, je bilo moč zaslediti zelo različne odgovore. Pri tem me je še posebej zanimalo, če oglašujejo tudi na omrežjih, katerih primarna narava niso seksualni oglasi. Tu najdemo raznolikost odgovorov.

A#1 in K#2 ponujata svoje spolne usluge samo na omrežjih in spletnih straneh, ki so erotične oz. seksualne narave, saj se jima zdi neprimerno, da bi oddajali oglase tudi na straneh, ki za to niso predvidene. Sami osebno poznata veliko portalov kot so Badoo, Twoo, Netlog, Kupid, Facebook itd, a tam ne oglašujeta, saj s tem tvegata tudi razkritje. Ta omrežja uporabljajo tudi znanci in prijatelji, ki pa ne vedo, s čim se ukvarjata, zato ostajata pri ustaljenih praksah.

»Seks ponujam na omrežju Sloescort (Sloescort.com op.a.). Prej sem delala tudi na Avanturah (Avanuire.net op.a.) in imam dovolj strank. Prav zaradi tega ne potrebujem dodatne reklame. Ja, poznam pa ženske, ki oglašujejo tudi na drugih omrežjih in spletnih straneh pod namišljenimi vzdevki in čudnimi opisi. Administratorji včasih te oglase kar v startu odstranijo« (K#2, 2016).

A#1 dodaja, da ne vidi razloga za to, da bi oglaševala na straneh, kjer ni seksualne vsebine, saj si te strani ogledujejo tudi ostali (otroci in mladostniki), poleg tega pa lahko to prinese tudi ogromno sporočil, ki niso ravno podobna povpraševanju.

»Da bi oglaševala na »drugih« straneh in omrežjih, se mi zdi brezeveze, saj potem dobivaš vulgarna in nesramna sporočila. Vem, zakaj na določenih straneh oglašujem, saj so za to namenjena. Druge strani in forume poznam in jih tudi kdaj preberem, a tam sama nimam kaj delati. To niso seks strani« (A#1, 2016).

Popolnoma drugačnega mnenja sta respondentki N#3 in R#4, ki se z zgoraj navedenimi argumenti ne strinjata. Navajata, da je internet svoboden medij in lahko vsak oglašuje to, kar želi. Tudi na družbenih omrežjih in straneh lahko vsak oglašuje, saj mu to dovoljuje svoboda oglaševanja in tiska. Svojih storitev sami ne oglašujeta neposredno, temveč oglase »prilagodita«.

»Svoje spolne usluge oglašujem na straneh, kjer je to predvideno npr. Sloescort in Urgenca. Ob tem pa oglašujem tudi na drugih straneh in omrežjih. Tam oglase prilagodim, saj so me administratorji že tudi opomnili, ali pa mi oglase zbrisali. Ne vem, zakaj ne bi smela, saj se vsak sam odloči ali me bo kontaktiral ali ne« (N#3, 2016).

Še bolj neposreden odgovor je podala R#4:

»Ne vem, kaj gre komu na živce, kje jaz oglašujem. Če bi država poskrbela za nas in nam uredila status, ob tem pa da nas ne bi v družbi gledali, kot da smo kužni, potem bi bilo drugače. Tako pa mi noben ne bo govoril, kje lahko jaz ponujam spolne usluge. Seks ponujam tudi na Kupidu in tam me najdete, če koga zanima« (R#4, 2016).

Splet ponuja veliko možnosti in priložnosti za oglaševanje spolnih storitev. Brezmejnost virtualnega prostora daje tudi respondentkam možnost, da same odločajo o tem, kje bodo oglaševale spolne storitve. Predvidevanja, da same ponujajo seks na določenih spletnih straneh in omrežjih, ne morem potrditi. Po navajanjih sodeč se oglaševanje seksualne industrije seli tudi na povsem »običajna« družbena omrežja in portale.

Osebni profili na spletu

Vse respondentke imajo urejene profile na spletu, kjer točno opišejo, kaj ponujajo (storitve), kakšnega videza so - podatki (teža, višina, številka modrčka), ceno storitve, kontakt (elektronska pošta ali telefon), delovni čas, slike, opis, ocene in še ostale stvari. Tukaj so tudi forumi, na katerih lahko obiskovalci oz. uporabniki med sabo izmenjajo izkušnje in podajo oceno žensk. Ocena je seveda velikokrat subjektivna, a vse respondentke so se strinjale, da se tako prihrani veliko časa, saj ima vsak bodoči klient vpogled v to, kaj katera nudi. Podatki naj bi bili precej točni, čeprav osebno v to malo dvomim.

»Na teh straneh, kjer oglašujem, imam urejen svoj profil. Vsak lahko tukaj pogleda in me ne gnjavi s stvarmi, ki so itak že napisane tam. A se včasih najde še kakšen, ki hoče predvsem zbijati ceno.« (N#3, 2016).

»Če povem čisto po pravici, včasih malo zašvinglam pri letih in teži. Ostalo pa drži. Itak, da ko stranke pridejo potem k meni, vidijo kakšna sem in se mi zdi brezveze neko nabijanje tam na profilih o tem in onem, ker nobenemu ne koristi. Tiste ocene tam pa so...hm...včasih malo mimo. Če nisem vsak dan z nasmeškom na obrazu in se ne smejim, ko mi (ne) pride (smeh), potem pa dobim za prijaznost slabo oceno. Haloo...saj nismo v šoli!!« (R#4, 2016).

»Odkar imamo na Sloescort urejeno stran in tam svoj profil, se je število tistih radovednežev zmanjšalo. Saj veš, prej so te klicali pa spraševali vse mogoče stvari. Zdaj pa jim samo rečem, da vse tam piše. Tudi, ko me kontaktirajo preko pošte, jim vljudno odpišem da vse piše na profilu« (A#1, 2016).

Ob vprašanju, če se tudi ženske, ki oglašujejo spolne storitve na spletnih straneh »povezujejo« ali kontaktirajo med seboj, mi je K#2 z odgovorila:

»Tam nismo, da bi bile prijateljice, tam smo konkurentke. Mogoče, ko pride katera nova, ji daš kakšen nasvet, drugače pa med seboj ne kontaktiramo in kofetkamo, če me razumeš. Drugače je, če s svojo znano prijateljico delava trojčka (seks v tri op.a.). Tisto je prijateljica.

Vse ostale me ne zanimajo in jih pustim na miru. Tudi na neke sodbe in ocene uporabnikov foruma ne dam kaj dosti, saj vem, kaj nudim in zakaj» (K#2, 2016).

Osebni profili z informacijami respondentk nudijo vsakemu interesentu informacije o tem, kaj lahko pričakuje od ponudnic. Za točnost in realnost informacij skrbijo respondentke same s sprotnim obveščanjem in dopolnjevanjem podatkov.

Denar za oglase in dostop.

Ob tem vprašanju me je zanimalo predvsem, ali respondentke uporabljajo omrežja in spletne strani, kjer morajo uporabniki ali same za njihovo uporabo plačevati članarino ali dostop.

Respondentki A#1 in N#3 pravita, da sami ne koristita omrežij, kjer morajo uporabniki plačevati članarino za sodelovanje in delovanje. Sami sta prijavljeni na omrežjih in spletnih straneh, kjer imajo vsi uporabniki prost dostop do splošnih informacij.

»Trenutno mi je to dovolj in ne potrebujem večje reklame. Imam svoje redne stranke in ne rabim oglaševati na drugih omrežjih, kot pa na teh, ki jih imam. Sicer pa sama moram plačevati članarino na omrežju, da lahko koristim usluge le-tega« (A#1, 2016).

K#2 in R#4 za oglaševanje spolnih uslug uporabljata tudi spletne strani, na katerih morajo uporabniki za dostop plačevati članarino. Ob tem sta tudi sami donatorki in plačujeta članarino za oglaševanje na določenem omrežju.

»Ker sem že od nekdaj koristila usluge tiste (plačljive) strani, jih še vedno. Kljub vsemu v manjši meri, kot pa tam, kjer ni potrebno uporabnikom plačevati članstva. Oglašujem na več straneh in zato vidim, da je več kontaktov tam, kjer so dostopi brezplačni. Ponavadi se je potrebno le registrirati in dostopaš do oglasov« (R#4, 2016).

M#5 oglašuje v tiskanih medijih in na internetu. Sama pravi, da zaradi finančnega stanja uporablja zgolj brezplačne strani.

7.3 Sklepne ugotovitve raziskave in diskusija

Ker sem povzel le nekaj zgodb, ne morem govoriti o splošnem vzorcu, ki bi veljal za vse prostitutke. V sklepnih ugotovitvah tako podajam zgolj smernice, ki se lahko preverjajo ob novih primerih. Pri sklepnih ugotovitvah sem izhajal tako iz danih informacij, pridobljenih iz intervjujev kot tudi iz teoretičnih spoznanj, zapisanih v nalogi.

Prostitucija kot dejavnost in delo

Po Kanduču (1998, 91) se različne definicije prostitucije, ki jih najdemo v strokovni literaturi, stikajo v treh točkah. Gre za:

»Komericializacijo seksa, kar pomeni, da se spolna storitev opravi v zameno za plačilo, kar pa ni nujno denar (saj lahko vključuje tudi pijačo, drogo, večerjo, počitnice...); Promiskuiteto, ki kaže na spolne odnose z osebami drugega spola brez omejitev in prepovedi; emocionalno indiferentnost do spolne storitve.«

Analiza petih intervjujev z ženskami (prostitutkami), ki prodajajo spolne storitve na spletu, jasno kaže na to, da respondentke postavljajo ločnice med javnim in zasebnim delovanjem. Pri svojem namreč delovanju ne vpletajo čustev, kar je glede na naravo dela povsem razumljivo. Kot je na enostaven način povedala ena od respondentk, gre za relacijo delo (storitev) - denar. Pri prostituciji so izpostavile prodajanje telesa in spolnih uslug, medtem ko ostalega stranke pri njih ne morejo dobiti. Vsekakor je denar pomemben člen, saj brez je brez njega onemogočeno tudi kupovanje. Po mnenju respondent kupovanje seksa za druge materialne dobrine ali usluge pri njih v današnjem času ne pride v poštev.

Respondentke s to definicijo potrjujejo, da izključujejo opravljanje storitve v zameno za karkoli drugega kot za denar, ob tem pa izpostavljajo, da so pri njih užitki kupljeni. Svoje delovanje jemljejo kot posel in nič več in če ne bi bilo moških, potem tudi prostitucija ne bi obstajala.

Vsak se sam odloča o tem, kaj bo delal v življenju in tako so se tudi one odločile za prodajanje spolnih uslug oz. prostitucijo. Kljub vsemu dve respondentki izpostavita

svojo aktivnost kot delo, pri čemer gre, seveda, za navajanje spolnega dela. Kot pravi ena izmed respondentk: »Raje vidim, da rečem seksualno delo, saj tudi jaz nekaj delam, kot ti in vsi drugi.« S tem jasno pokaže, da sebe vidi kot seksualno delavko in ne zgolj kot prostitutko. V nadaljevanju tudi izpostavi, da ne nudi samo seksa, temveč ponuja tudi druge oblike dela, ki so prisotne v široki seksualni industriji.

Raznovrstnost odgovorov se pokaže pri opredelitvah o tem, kako imenovati žensko, ki ponuja spolne usluge. Pri tem ni bilo zaznani enotnih stališč, saj je imela vsaka od petih respondentk svojo opredelitev. Če povzamem, je odgovorov toliko, kolikor je samih akterk. Zanimivo je, da so respondentke same sebe opredeljevale v širokem razponu izrazov, vse od tistih, ki najmanj stigmatizirajo ta »poklic« (*prodajalka ljubezni*), pa do tistega izraza, ki v družbenem okvirju zveni poniževalno in jih celo zaničuje (*Kdo sem jaz? Sem kurba, kurba iz interneta*). Enotne tipologije ni niti med samimi akterkami, kakor je tudi ne najdemo v strokovni literaturi.

V opisih spremljajo prostitutke različni izrazi, ki jih velikokrat stigmatizirajo in že v osnovi ponižujejo. Najpogostejši izraz zanje je kurba, ki mu sledijo cipa, pocestnica, kraljica ceste, prodajalka ljubezni, lajdra, vlačuga, hotnica, itd. Kljub vsemu respondentke povedo, da so to poimenovanja, ki so jih dobile s strani družbe. V svojih razmišljanjih in v povezavi seksa z denarjem pa se njihovi odgovori dotaknejo opredelitve Scotta (1969, 12), ki osebo, ki se ukvarja s prostitucijo, definira kot osebo, ki se za kakršnokoli plačilo spolno predaja različnim osebam nasprotnega ali istega spola in ki ji je to udejstvovanje poklic ali pa postranska zaposlitev.

O prihodnosti in o tem, kako dolgo bodo opravljale to dejavnost, niso imele opredeljenih mnenj. Vsekakor igra na trgu prostitucije pomembno vlogo starost, saj z novimi in mlajšimi ženskimi na tej »sceni« starejše izgubljajo stranke. Povpraševanje po njihovih spolnih storitvah je pomemben dejavnik pri nadaljevanju prodajanja spolnih uslug. Kljub vsemu so prepričane, da lahko nehajo kadarkoli se za to same odločiti.

Vzroki za prostituiranje

V svojih zgodbah so nekatere respondentke navajale, da so se **začele** prodajati zaradi poslabšanega finančnega stanja oz. nezaposljivosti, a to ni prevladujoče mnenje. Po

koncu šolanja so bile podvržene začasnim oblikam dela, iztek pogodb za določen čas, nezaposlenost in pomanjkanje denarja pa so navajale kot vzroke za začetek prostituiranja. Ena od respondentk je bila v to tudi prisiljena. Med vzroki za prodajanje spolnih uslug respondentke označijo družbo, ki jim je odrekla zaposlitev, ko so jo iskale, saj so kljub zaključenemu izobraževanju ostale same na trgu dela, na katerem niso našle ustrezne zaposlitve.

Predpostavke, da bodo za vzroke svojega **trenutnega** delovanja respondentke navajale težke socialne razmere, prisilno prostitucijo, nezaposlenost, osebne (nezadostne) kompetence ali druge subjektivne okoliščine, ne morem potrditi. Slabo gospodarsko stanje, ki je zmanjšalo število delovnih mest, sicer navajajo kot vzrok za svojo brezposelnost, vendar menijo, da je gospodarska kriza pogosto le izgovor. Če bi želele konkurirati na trgu dela, bi bile vsekakor uspešne, a jim ta finančni priliv ne bi zadoščal za trenutne finančne potrebe. Med razlogi, ki so jih izpostavile, je vsekakor prevladoval ekonomski razlog, saj ta dejavnost prinaša precej visok dohodek.

Po besedah Kanduča (1998) je razloge za prostitucijo je potrebno razumeti v širšem kontekstu. Glavni razlog je izboljšanje ekonomskega in socialnega položaja ženskih ponudnic spolnih storitev, saj denar ženske potrebujejo za finančno neodvisnost. V današnjem času je namreč prevladala želja po hitrem in velikem zaslužku, ki omogoča kar se da najboljše življenje in tako zagotavlja ekonomsko varnost.

V manjši meri pa obstajajo tudi dekleta na poziv, ki so v prostituciji zaradi spolnih užitkov. Tem dekletom prostitucija pogosto predstavlja zgolj dopolnilno dejavnost in ne primarnega poklica. To predpostavko zagovarja Kanduč (v Kanduč in drugi 1998, 62–66), ki celo meni, da pri prostituciji ne gre samo za dohodek, temveč za poseben način življenja, v katerem je prisotna vznemirljivost, razburljivost, zabava, doživetja, pustolovsko življenje, ki jih druge službe ne dajejo. To predpostavko je v raziskavi potrdila respondentka, ki pri prodajanju spolnih uslug združuje korist z lastnim udobjem.

Družben in medijski vidik prostitucije v Sloveniji

Respondentke so navedle, da tako v slovenski družbi kot tudi v slovenskih medijih prevladuje stereotipna obravnava dejavnosti in njihovega »poklica«. Družba največkrat nanje gleda z usmiljenjem, cinizmom in poniževanjem. Pri obravnavah pojava prostitucije jih nihče nič ne vpraša, zaradi česar so izločene iz javnih razprav.

Še vedno namreč prevladuje neka stigma, ki jih označuje za kurbe, s tem pa potiska na dno družbene lestvice. V Sloveniji so glede prostitucije še vedno prisotni veliki predsodki, prostitucija pa velja za tabu temo. Kljub neki okvirni zakonski regulativi se zaradi negativne družbene etikete respondentke ne želijo izpostavlјati.

Zakonska ureditev je ostala samo na papirju, same pa pravijo, da se družba raje ukvarja s tem, da bi »zaščitila« državlјane pred njimi, kot pa da s tem, da bi stremela k odkritim pogovorom o ureditvi njihovega statusa in pravic. »Družbi je itak vseeno za nas«, pravi ena od prostitutk. Med pogovorom so zavrnile abolicionističen pogled na prostitucijo, ki prepoznava moško prevlado in izkoriščanje žensk ne glede na družbene okoliščine, ob tem pa gleda na prostitutke kot na »spolne sužnje«, ki nimajo možnosti avtonomnega odločanja (Pajnik 2008, 48).

Respondentke so samozavestno povedale, da same odločajo o tem, kaj bodo počele in niso odvisne od nikogar. V dejavnost prostitucije so vključene prostovolјno, zato nanjo ne gledajo kot na to, da jim moški odredjajo višino zasluzka in vrsto dela, ki ga bodo opravljale. Svoj svobodni vidik opredeljujejo s tem, da se samostojno odločajo glede števila strank, cen in oblik seksualnega dela. Večinoma so menja, da družba zaradi moške dominancje nanje in na njihovo dejavnost še vedno gleda tradicionalno, konzervativno in stereotipno, podobna stališča pa se po njihovem mnenju oblikujejo tudi v medijskem prostoru.

Mediji so postali del našega življenja, saj se njimi srečujemo na vsakem koraku in odražajo sliko družbenega stanja. Splošno gledano so mediji podaljšek družbe oz. družbenega stanja. Ker so pomemben vir oblikovanja javnih percepcij, imajo mediji pomembno vlogo tudi pri vrsti informacij, ki jih posredujejo v javnost. Mediji ponujajo neko sliko, ki jo posamezniki ponotranjijo in sprejmejo kot naravno, ob tem pa ne razmišljajo kritično, s čimer si nakoplјemo celo vrsto stereotipov. Mediji predstavljajo

stanje v prostituciji na svoj način, kar pogosto privede do spremenjenega odnosa zunanjega sveta do vseh akterjev v svetu prostitucije.

Respondentke so navedle, da mediji o prostituciji velikokrat pišejo nerealno. Same se ne želijo osebno in medijsko izpostavljati, zato tudi redko pristanejo na odkrit intervju. Kot so že večkrat poudarile, se bojijo razkritja svoje dejavnosti, s tem pa tudi etiketiranja v družbi in med znanci.

Prav tako so respondentke izpostavile dejstvo, da jih mediji prikazujejo kot slabe v družbi, čeprav so tudi same del družbe in njenega dogajanja, kar potrjujejo tudi rezultati raziskave, ki jo je napravila Ksenija Jelanič (2006), ko je pisala o medijski reprezentanci prostitucije v Sloveniji. Avtorica navaja: »Novinarji si v primerih člankov iz popularnega tiska bolj pogosto privoščijo senzacionalizem, večkrat uporabljajo tehniko diferenciacijskega diskurza, bolj stereotipizirajo, poenostavljajo in personalizirajo, saj so zgodbe pomembnejše od novic.« (Jelanič 2006).

Respondentke so enotnega mnenja o tem, da mediji sodelujejo z družbenim stanjem in pišejo tako, kot morajo, hočejo ali zmorejo. Tako je tudi s prostitucijo in prostitutkami. Tudi Mojca Pajnik (2002, 46), se strinja z navedenim, ko pravi, da imajo mediji veliko vlogo v družbi, saj reproducirajo stanje v njej, s tem pa tudi podeljujejo legitimnost določenim politikam.

Dostopnost in začetni stik

Raziskava je pokazala, da vse respondentke v moderni dobi uporabljajo internet kot glavni vir informacij in oglaševanja spolnih uslug. Internet jim omogoča večji dostop do potencialnih klientov, oglaševanja, navezovanja stikov, obveščanja in še marsičesa drugega. Poudarile so, da je internet tehnično nezapleten in enostaven, zato ga je lahko uporabljati, uporaben pa je tudi v vsakdanjem življenju, saj omogoča hitro povezovanje in 24-urno dostopnost. Hkrati je, kot so navedle nekatere, internet edini način komunikacije, ki ga danes obvladajo.

Poudarile so, da si danes brez te tehnologije sploh ne zanjo predstavljati svojega delovanja in pri tem izpostavile, da ima v današnjem času že skoraj vsak posameznik nek tehnološki pripomoček, npr. pametni telefon, tablico, prenosni računalnik itd, tako

da ni več tehničnih ovir za dostop do svetovnega spleta. Pri tem pa je vedno več brezplačnih tki. wi-fi točk v mestih, na katere se lahko priključimo in brskamo po spletu.

Le ena od petih respondentk je omenila, da še danes oglašuje tudi v tiskanih medijih. Če primerja med tema dvema medijema, lahko z gotovostjo potrdi, da se je povpraševanje po njenih spolnih uslugah povečalo, ko je začela oglaševati tudi na internetu. Glede na rezultate raziskave lahko z gotovostjo potrdim tezo, da elektronski medij-internet močno vpliva na razmah prostitucije v Sloveniji, saj prostitutkam omogoča neomejeno oglašujejo spolnih storitev in komunikacije s potencialnimi strankami. Z oglaševanjem na spletu postanejo prostitutke dostopne vsakomur. Večje, kot je število kontaktov, več je tudi možnih strank. Splet ima pri tem veliko vlogo pri trženju seksualnih storitev oz. pri prostituciji, saj se je z razvojem interneta ponudba spolnih uslug povečala, hkrati pa je postala tudi »vidna« in lažje dosegljiva.

Respondentke so v svojih odgovorih poudarile pomembnost začetnega dostopa oz. stik s stranko. Stranke z njimi ponavadi navežejo začetne stike preko elektronske pošte, ki jo imajo objavljeno na spletu. Kljub temu da so stigmatizirane v družbi in s strani nekaterih strank obravnavane s cinizmom in ironijo, opravljajo svoje delo, za kar si zaslužijo spoštovanje. Sicer pa se že v prvih stikih vidi kulturni nivo posameznika, ki išče spolne storitve oz. seks. Poudarile so, da ne marajo poniževanja, pa čeprav jih nekateri označujejo tudi kot kurbe in še kaj.

Internetna virtuala in razkritje

Internet oz. svetovni splet ima pozitivne in negativne lastnosti. Kot pozitivne lastnosti svetovnega spleta so respondentke navedle dostopnost vsakomur in v vsaki obliki. Pri tem so imele v mislih predvsem brezplačne informacijske točke v mestih in informacijskih središčih. Hkrati je internet cenovno dosegljiv za širšo populacijo in velja za diskretnega, saj se same ne želijo izpostavljati v javnosti in tvegati razkritja svoje dejavnosti.

Internet omogoča hiter pretok informacij in tako lahko vsak v najkrajšem času pride do informacij, ki ga zanimajo. Respondentkam internet zaradi svoje »širine« omogoča, da

oglašujejo na več spletnih straneh in portalih, posledično pa s tem tudi vpliva na število njihovih strank. Prednosti spleta pred drugimi mediji so predvsem takojšnji dostop in komunikacija z in med uporabniki, čemur se pridružuje tudi Suhadolc (2007), ki opredeljuje internet kot vsestranskega.

Kadar danes kaj iščemo ali želimo izvedeti informacijo takoj, uporabimo internet. Ljudje pa si ob tem želijo sodelovati pri dogodkih, odločitvah in dejanjih, saj jim svetovni splet daje tak občutek; je dostopen in tehnično nezapleten in ustvarja vtis navideznega sveta, v katerem se ljudje združujejo in povezujejo (Suhadolc 2007, 5–6).

Kljub vsemu pa ima internet tudi negativne plati. Pri oglaševanju spolnih uslug na spletu je potrebno biti pozoren na profil, ki ga imaš objavljenega. Respondentke so navedle, da so informacije, ki jih nalagaš na splet, ključnega značaja, da kdo od znancev ne odkrije, s čim se ukvarjajo.

Pazljive morajo biti pri objavi slik in pri tem predvsem skriti svoje obraze. Na vprašanje o tem, ali se bojijo razkritij, so vse respondentke odgovorile pritrdilno. Tudi na internetu namreč obstaja bojazen razkritja tvoje identitete. Gre predvsem za strah pred tem, da bi kdo od znancev ali družine izvedel, s čim se ukvarjajo. Razlog gre iskati v dejstvu, da njihovi bližnji o njihovi dejavnosti ničesar ne vedo. Tudi zaradi tega nekatera dekleta včasih preimenujejo svoj profil ali zamenjajo lokacijo delovanja. Težave se pojavljajo tudi zaradi tega, ker ne vedo, s kom v tem virtualnem svetu stopajo v stik. V dobi pošiljanja elektronskih sporočil ne moremo prepoznati identitete ali osebnosti sogovornika, ki je na drugi stran.

Ena izmed respondentk je omenila tudi, da je doživela stik z zvodnikom, ki je preko elektronskih sporočil poizvedoval o njeni dejavnosti. Prav tako se lahko pojavijo tudi različni odvisniki od seksa in fetišisti, ki pošiljajo svoje želje ženskam, ki se ukvarjajo s prostitucijo, a so na srečo bolj redki, zaključujejo respondentke. Kljub vsemu ena izmed respondentk omenja zasvojenost z internetnim seksom.

Vse respondentke imajo na spletu urejene profile, ki ponujajo točne informacije o tem, kaj ponujajo (vrsta storitve), kakšnega videza so - podatki (teža, višina, številka košarice modrca), ceno storitve, kontakt (elektronska pošta ali telefon), delovni čas, slike, opis,

ocene in druge stvari. Vsaka potencialna stranka tako na profilih najde vse potrebne začetne informacije. Kljub vsemu pa respondentke svojo virtualno identiteto pogosto menjujejo, ne navajajo resničnih podatkov in se skrivajo za drugimi opisi. Na to opozarja tudi Praprotnik (2003, 78), ki pravi, da se uporabniki spleta lahko skrivajo za drugimi (virtualnimi) identitetami in jih tudi poljubno menjavajo. V virtualnem svetu si namreč lahko to, kar želiš biti.

Družbena omrežja

Rezultati intervjujev so pokazali, da je prostitucija prešla meje družbenih omrežij, kjer ni bila pričakovana. Analiza kaže na to, da se meje med družbenimi omrežji brišejo glede svoje namembnosti.

Teze, ki trdi, da je oglaševanje spolnih uslug omejeno na tista omrežja in spletne strani, ki ustrezajo seksualni industriji, ne morem potrditi. Nekatere respondentke so navedle, da so dejavne tudi na povsem običajnih družbenih omrežjih, kjer seksualne vsebine niso zaželeno ali celo dovoljene. Tam oglašujejo s prikrito identiteto, opisom in namenom, pravo vsebino (namen) oglasov pa razkrijejo šele ob prvih stikih z uporabniki družbenih omrežij, ki z leti postajajo vse bolj priljubljena.

Med družbenimi omrežji in spletnimi stranmi se torej vse bolj brišejo meje glede njihovega prvotnega namena. Oglaševanje in ponudbo spolnosti za denar najdemo tudi na povsem običajnih družbenih omrežjih kot so npr. Facebook, Netlog, Twitter, Kupid in podobno. Uporabniki lahko tam izbirajo prijatelje, klepetajo, navezujejo stike in oglašujejo, s tem pa si razširijo krog znancev in prijateljev, ki jih družijo skupni interesi. Dostop do teh strani imajo tudi neregistrirani uporabniki, če pa se želijo povezovati z drugimi ali koristiti usluge, pa se morajo registrirati ali celo plačati članarino (Šuler 2012, 49).

Plačljivost družbenih omrežij zagotavlja vsaj minimalno abstrahiranje vseh uporabnikov. Administratorji želijo s tem preprečiti javnost in »vidnost« in doseči neko skupnost, ki jo bodo družili enaki skupni interesi.

Družbena omrežja so precej pomembno orodje za trženje seksualne industrije, hkrati pa delujejo kot platforma, s pomočjo katere klienti izmenjujejo izkušnje. Raba družbenih omrežij je zanimiva z vidika trženja tudi zaradi nastajanja virtualnih skupnosti klientov in klientk seksualnega dela. Oglasi, ki so na seksualnih družbenih omrežjih, temeljijo na profilih seksualnih delavk (Pajnik in Šori, 2014)

Slabšanje zdravstvenega stanja

Psihološke posledice na vse intervjuvanke so očitne. Glede vplivov na zdravje lahko zaključim, da prostitucija negativno vpliva na njihovo duševno in fizično zdravje. Podani so bili tudi konkretni primeri, med drugim glavoboli, utrujenost, izčrpanost, padec emocij, depresija, čustvena praznina, itd. Čeprav so nekatere respondentke nakazale, da prodajanje spolnih uslug ne vpliva na njihovo psihično stanje in zdravje, ne morem z gotovostjo potrditi, da prostitucija nima vpliva na opravljanje njihove dejavnosti.

O tem namreč niso želele konkretneje govoriti, zato lahko podam le neko površno oceno. Iz odgovorov pa lahko sklepam, da se prave posledice prostituiranja pokažejo komaj čez nekaj časa in so vidne predvsem na duševnem področju in emocijah. Svoje doživljanje prostituiranja respondentke velikokrat opišejo kot »vzpone in padce«, pri nekaterih pa je mogoče govoriti tudi o čustveni odsotnosti ter apatiji. Najbolj očitne posledice, ki jih prodajanje telesa prinese na začetku delovanja, so ponižanje, občutek sramu in padec samozavesti.

8 SKLEP

Prostitucijo nekateri smatrajo za eno izmed najstarejših obrti ali najstarejši poklic. Prodajanje spolnih storitev se pojavlja skoraj v vseh zgodovinskih obdobjih in kompleksnih družbah, kar ji daje oznako zgodovinske trajnice, v njej pa se skozi zgodovino mešajo različna družbena, ekonomska, zdravstvena, moralna, politična, pravna in religiozna vprašanja. Pajnik (2008, 15) ob tem prostitucijo na kratko opredeljuje kot naravni in družbeni fenomen.

Prostitucijo in vse, kar je z njo povezanega, gre razumeti v zelo širokem družbenem kontekstu. Njene značilnosti so specifične tudi zaradi tega, ker gre za specifičen družbeni pojav, ki že vso zgodovino deli družbo in vzbuja različne pomisleke.

V zgodovinskem pregledu prostitucije v svoji nalogi predstavim pomen prostitucije v posameznih zgodovinskih obdobjih. Prostitucija sama v začetkih svojega družbenega »nastajanja« ni bila družbeno nesprejemljiva, temveč je temeljila na svobodni izbiri, odraža pa se kot družbena značilnost posameznega okolja in hkrati tudi posamezne družbe. Obravnava prostitucije skozi zgodovino pokaže različne odnose družb do samega družbenega pojava, zato tu govorimo o sakralni prostituciji, grških heterah, francoskih kurtizanah, japonskih gejšah pa vse do danes, ko prostitutke nekateri enačijo s »sužnjami« moderne dobe. Za Simone de Beauvoir so v prostitutki strnjeni vsi liki ženskega suženjstva, saj prostitucija ponazarja in pomaga vzdrževati zatiranje žensk, kar je danes tudi glavni feminističen očitek zoper prostitucijo (Primorac 2002, 133).

Začetki prostitucije po besedah Scotta (1969) kažejo na to, da so v antičnih časih kot nekatere prostitutke uživale večji ugled kot zakonito poročene žene. Kljub vsemu pa že takratni čas prinese prvo stigmatizacijo posameznih slojev prostitutk. Prostitutke, ki so bile najnižje na lestvici, so bile brez državnih pravic, nositi so morale posebna pisana oblačila in si barvati lase. Rimljani, ki kot prvi registrirajo prostitutke, s tem prostitutkam določijo neizbrisni pečat v družbi: »Enkrat prostitutka, zmeraj prostitutka« (Scott 1969, 68).

Opredelitev in nasprotij okrog terminologije, ki zadeva prostitucijo, je veliko. Že sama prostitucija je za nekatere nasilje, za druge seksualno delo itd. Vsekakor je potrebno

terminologijo reflektirati in ponuditi razlago, saj so vprašanja o tem, kaj je prostitucija, kdo so prostitutke, kaj spada v prostitucijo in kam spada prostitucija, le nekatera izmed mnogih vprašanj, ki nimajo enoznačnih odgovorov. Na kratko lahko povzamem, da verjetno obstaja toliko ovrednotenj in opredelitev, kolikor je tudi posameznih avtorjev_ic, ki se s pojavom prostitucije ukvarjajo in ga raziskujejo. Različne opredelitve je bilo zaznati tudi v raziskovalnem delu magistrskega dela.

Pri opredelitvah glede dejavnosti je bilo enoglasno zaznati, da je prostitucija le posel in ga kot takega respondentke tudi jemljejo, v širok spekter prostitucije pa štejejo prodajo spolnih storitev, striptiz, erotično masažo. Kljub vsemu da je to le njihov poklic, v katerem ni prostora za čustva, je bilo v kakšnem izmed odgovorov mogoče tudi zaznati, da se na nekatere stranke lahko tudi »drugače« navežejo. Pri tem gre opredeliti, da vse stranke pač niso enakovredne po simpatičnosti in dostopnosti.

Tudi Kanduč (1998, 91) pri definiciji prostitucije navede, da gre za:

»Komericializacijo seksa, kar pomeni, da se spolna storitev opravi v zameno za plačilo, kar pa ni nujno denar (tudi večerja, počitnice...);

Promiskuiteto, ki kaže na spolne odnose z osebami drugega spola brez omejitev in prepovedi;

Emocionalno indiferentnost do spolne storitve.«

V raziskavi je bila prostitucija opredeljena tudi kot delo. Iz tega gre sklepati, da bi morala prostitucija imeti priznane tudi vse socialne in delavske pravice kot jih imajo ostala družbeno priznana dela. Kljub temu, da poklic prostitutka obstaja v Uredbi o uvedbi in uporabi standardne klasifikacije poklicev, ne gre pričakovati, da bo oseba, ki se s prostitucijo ukvarja na nek uradni obrazec pod poklic zapisala zgoraj omenjeni termin. Tu prihaja do nasprotij, saj samo »delo« v Sloveniji še ni legalizirano in velja kot delo na črno, zaradi česar prostitutke in prostituti še nimajo priznanih in zagotovljenih vseh delavskih pravic. Po mnenju Mojce Pajnik (2008, 10) je prostitucija oblika dela, ob tem pa lahko pomeni tudi izkoriščanje.

Že v 90. letih prejšnjega stoletja se je pričelo gibanje za pravice prostitutk. V svojih zahtevah so poudarili popolno legalizacijo prostitucije kot dejavnosti in priznanje prostitucije kot seksualnega dela. S tem bi njihovo delo dobilo legitimizacijo vsakega

dela. Prostitutka se naj ovrednoti kot seksualna delavka in to bo, po besedah Bindmana in Doeze (1997) prvi korak k priznavanju njihovih človeških in delavskih pravic.

Pri izrazoslovju se večina respondentk ograjuje od izrazov, ki v sebi nosijo močno stigmato in družbeno zaničevanje. Kljub vsemu je zaznati razpršenost izrazov, saj vsaka ženska na svoje delo in poklic gleda s svojimi očmi. Zasedimo lahko tudi povsem drugačno poimenovanje poklica, na primer prodajalka ljubezni. Pri tem je seveda potrebno razumeti, da ne moremo vse jemati tako enoznačno in da prave enotne terminologije tudi med samimi prostitutkami ni. V intervjuju, ki ga je Stojiljković (2011) napravila s prostitutko, se je le-ta opisala z besedami: »Sem prodajalka užitkov, temu ne bi rekla prostitucija.«

Respondentke se kljub temu izrazu prostitutka ne izogibajo, ker bi to pomenil nek stil samoobrambe, same pa želijo vzpostaviti pozitiven odnos do tega, kar počnejo. S tem se strinja tudi Mojca Pajnik (2008, 113), ki pravi, da z uporabo nestigmatiziranih izrazov ni prizadeta samopodoba žensk, ki prodajajo spolne storitve. Prostitutke spremljajo tudi razni izrazi, ki jih stigmatizirajo in že v osnovi ponižujejo; najpogostejši med njimi so kurba, cipa, lajdra, pocestnica ali vlačuga (Kanduč, 2000a).

Pri vzrokih za prostituiranje pridemo do skupne točke, denarja. Zelo malo žensk izbere prostitucijo brez ekonomskega razloga. V tem širokem spektru razlogov navajajo, da se za prostitucijo odločajo zaradi izboljšanja ekonomskega standarda, potrebe po zviševanju življenjskega standarda, slabih življenjskih pogojev, nasilja partnerjev, alkohola, drog, revščine ali prisile zvodnikov.

Kljub vsemu pa gre glede na rezultate raziskave razumeti, da ženske prodajajo seks zaradi potrebe po boljšem finančnem standardu in ne iz finančne potrebe po preživetju oz. revščine. Finančno razvajanje je tisto, kar danes pritegne ženske v svet prostitucije. Nekatere so na začetku potisnjene v to dejavnost, saj so brez financ, vendar se same kljub lastnim obljubam o tem, da bodo prenehale s prodajanjem seksa, ko bodo zaslužile dovolj denarja, to dejansko ne zgodi. Več denarja prinese tudi višji standard v življenju, s tem pa tudi večje želje. Poti iz tega začaranega kroga pa ni. Vseeno menim, da se respondentke v primeru konkuriranja na trgu dela z redno in dobro plačano službo že na začetku ne bi odločile za prodajo spolnih storitev.

Na vprašanje o tem, kdaj izstopiti in prenehati s prodajo spolnih storitev, ne moremo odgovoriti. Kljub rednim strankam in novim povpraševanjem se trg seksa spreminja. Stranke iščejo nova in mlajša dekleta na tej »sceni«, zaradi česar posledično z leti upada tudi zanimanje za tiste, ki so v tej dejavnosti že dlje časa. Kot so poudarile respondentke, je vsekakor potreben tudi pozitiven odnos do strank. Izgled, storitev in prijaznost do njih vpliva na skupno oceno, ki jo stranke sporočajo ostalim potencialnim strankam na različnih seksualnih portalih. Tam poteka tudi izmenjava izkušenj in mnenj, zato negativna reklama ni dobrodošla za pridobivanje novih strank. Pričakovanj, da bodo respondentke s prostitucijo prenehale, ko bodo imele dovolj denarja, ne gre jemati z gotovostjo, saj jim ta dejavnost trenutno služi kot edini vir dohodka in bodo v njej vztrajale tako dolgo, dokler bo zanje obstajalo tudi zanimanje. Iz tega gre sklepati, da je denar tisti, ki onemogoča izstop iz te dejavnosti. Kljub temu so nekatere glede na visoke zaslužke materialno preskrbljene.

Pri pregledu zakonskih regulativov prostitucije med evropskimi državami opazimo zmešnjavo. Ob tem se izkaže, da so družbene paradigme seksualnosti, spolnosti in položaja ženske v družbi globoko prepletene s zakonskimi rešitvami. Čistih zakonskih modelov ni, nekatere države jih zgolj prilagajajo glede na svoje potrebe in stanje. Legalizacija v neki meri izboljša položaj prostitutk, ki z registracijo dobijo več socialnih in zdravstvenih ugodnosti, a se v praksi izkaže, da ne gre tako hitro posploševati. V primeru legalizacije bi registracija prostitutk pomenila tudi večjo stigmatizacijo v družbi in izstop iz anonimnosti, česar pa prostitutke ne želijo.

V Sloveniji smo z dekriminizacijo prostitucije zakonsko uredili v neke okvirje. Prostitucija kot dejavnost v kazenski zakonodaji ni kazensko sankcionirana oz. kriminalizirana. Kljub temu je veliko stvari še vedno ostalo nedorečenih in nejasnih (prepovedana ulična prostitucija, status javnih hiš). Pregled realnega stanja potrjuje, da bi se zakonodaja morala prilagoditi dejanskim razmeram. Slovenska družba s svojimi zahtevami postavlja merila za obravnavo, a samih akterjev in akterk v svetu prostitucije v tem okvirju ni prisotnih na obravnavah. To pomeni, da razprave o stanju in zakonski ureditvi prostitucije potekajo brez prisotnosti prostitutk_ov. Nekatere zahteve po popolni legalizaciji te dejavnosti so trenutno še preuranjene, saj sam osebno menim, da slovenska družba ni pripravljena na sprejem prostitucije brez (moralnih) zadržkov kot

enakovredne veje gospodarstva. Predvsem pa Slovenija ni pripravljena na to, da bi na prostitucijo gledali brez stigmatizacije in etiketiranja vseh delujočih.

Slovenska posebnost je njena majhnost, kar ustvarja posebne specifike tudi znotraj prostitucije, saj se znotraj države pojavljata dve opciji pogleda na prostitucijo. Medtem, ko bi prva legalizirala prostitucijo in v državno blagajno »prinesla« denar, druga vidi v prostituciji moralno sporen pojav, prostitutke pa smatra za žrtve izsiljevanja. Oba pogleda pa dejansko obravnavata prostitucijo z vidika zaščite družbe in ne z vidika prostitutk.

Ob tem so prostitutke_{ti} v družbi tudi medijsko izpostavljene_i. Mediji velikokrat pišejo o prostituciji poenostavljeno in stereotipno, novinarji radi navajajo številke, ki so le ocene, s tem pa zavajajo bralce in članke pogosto opremljajo z negativno dimenzijo. Kljub vsemu prostitutke_i redko pristajajo na odkrite intervjuje, saj ne želijo tvegati osebne in družbene izpostavljenosti. Razkritje namreč prinaša stigmatizacijo, saj je prostitucija še vedno tabu tema, ki ima negativen prizvok. Mediji so v moderni dobi postali našega življenja in z njimi se srečujemo na vsakem koraku, saj interpretirajo sliko o resničnosti in nam jo po besedah Erjavca in Volčiča približajo (1999, 5–10). Manjšine (prostitutke_i) medijsko tržno niso zanimive_i, zato se mediji z njihovo problematiko ne ukvarjajo. Mediji največkrat poročajo takrat, ko s težavami na področju prostitucije pride do družbenega konflikta, ki bi lahko »vznemiril« večinsko populacijo.

Med najhitreje rastoče medije zadnjih desetletjih spada tudi internet, ki je danes tudi nepogrešljivi del življenja vsakega posameznika, saj omogoča širši krog sprejemnikov elektronskih informacij, več bralcev, večjo dostopnost vsebin in še marsikaj. S tem je postal pomembno strateško komunikacijsko orodje z informacijsko platformo (Turk v Jančar 2009, 85). Ljudje si ob tem želijo sodelovati pri dogodkih, odločitvah in dejanjih, saj jim svetovni splet daje tak občutek; je namreč dostopen in tehnično nezapleten. Ustvarja vtis navideznega sveta, v katerem se ljudje združujejo in povezujejo. Prostitucija pri tem ni nobena izjema glede uporabe interneta.

Respondentke internet označujejo za hitro rastoč medij, brez katerega si v današnji dobi sploh ne znajo predstavljati delovanja. Vidijo ga povsod, zato je toliko lažje dostopen. Delovanje na spletu namreč prinaša največ priložnosti za oglaševanje in prodajanje

spolnih uslug, hkrati pa s sabo ne prinese ni medijske in osebne izpostavljenosti, saj prostitutke s strankami začetni stik navezujejo preko tipkovnice.

Stranke lahko do njih dostopajo s pomočjo spletnih strani in določenih omrežjih. Pomembnost interneta in njegove dostopnosti izpostavijo respondentke, ki lahko delujejo veliko bolj diskretno, kot če bi se ukvarjale z ulično prostitucijo. Iz njihovih odgovorov gre razbrati, da je oglaševanje spolnih storitev preko spleta postalo njihov glavni marketing. Zaradi spletnega oglaševanja imajo tudi več povpraševanja, s tem pa več novih strank. Vsekakor so spletne strani s seksualnimi oglasi in vsebino dostopne skoraj vsakomur. V novodobni tehnološki dobi je uporaba tablic, pametnih telefonov, računalnikov in odprta brezžična omrežja pripomogla k dostopnosti teh vsebin in oglasov, zato je dal razmah interneta prostituciji nov tržni prostor, ki ga lahko neomejeno uporabljajo vsi. Trdimo lahko, da se je z razvojem interneta povečala tudi ponudba seksualnih storitev.

Kljub temu pa internet prinaša tudi negativne lastnosti in past, predvsem lažno predstavljanje in zavajanje potencialnih strank prispeva k bojazni pred tem, da bodo prostitutke_i, ki oglašujejo spolne storitve po spletu, razkriti_e. Povpraševanje zvodnikov, ignoranca, neresno povpraševanje dodatno pripomorejo k previdnosti.

Uspešno trženje seksualnih storitev »zahteva« tudi oglaševanje na različnih družbenih omrežjih in spletnih straneh. V Sloveniji je najbolj znan portal *Sloescort*, na katerem zasledimo široko paleto storitev spolne industrije. Na njem oglašujejo ženske različnih starosti in iz različnih koncev Slovenije. Portal je namenjen tako seksualnim delavkam kot njihovim obiskovalcem. Moških ponudnikov spolnih storitev tukaj ni. Vsaka ponudnica spolnih storitev ima objavljen tudi svoj profil, na katerem posreduje podatke o svojih storitvah. Stranke ponudnice tudi ocenjujejo in si o njih izmenjujejo mnenja. Same ponudnice v razprave o storitvah, ceni itd, niso vključene, kar ponovno kaže na indiferentnost in izločenost.

Kljub vsemu pa oglase s seksualno vsebino najdemo tudi na družbenih omrežjih in portalih, ki niso predvideni za oglaševanje seksualnih storitev. Neomejenost internetnega oglaševanja jim ponuja to možnost, čeprav so takšne vrste oglasi s strani administratorjev zaradi »nedostojnih« vsebin velikokrat tudi izbrisani, zaradi česar se

tam velikokrat oglašuje prikrito in z nejasnimi nameni. Prav zaradi tega ne moremo potrditi predvidevanj o tem, da najdemo oglase s ponudbo seksualnih storitev samo in zgolj na straneh in omrežjih s seksualno vsebino. Oglaševanje in ponujanje spolnih storitev je odločitev posameznika_ice, ki kot tržišče svojega delovanja uporablja virtualni prostor.

Analiza raziskave ne potrjuje domneve, da prostitutke_i v Sloveniji oglašujejo samo na spletnih straneh in družbenih omrežjih, ki ustrezajo seksualni industriji. Meje med družbenimi omrežji in spletnimi stranmi se brišejo med seboj. Oglaševanje spolne industrije zasledimo tudi na povsem običajnih komercialnih in ostalih družbenih omrežjih, kjer to ni predvideno ali celo zaželeno.

Družbena omrežja so danes precej pomembno orodje za trženje seksualne industrije. Ob tem delujejo kot platforma, kjer klienti izmenjujejo izkušnje. Raba družbenih omrežij je zanimiva z vidika trženja tudi zaradi nastajanja virtualnih skupnosti klientov in klientk seksualnega dela. Oglasi, ki so na seksualnih družbenih omrežjih, temeljijo na profilih seksualnih delavk. Strani večinoma naslavljajo na heteroseksualne kliente, ženske so prikazane v vlogi ponudnic seksualnega dela (Pajnik in Šori 2014).

Pričujoča naloga ponuja veliko novih vprašanj in spoznanj ter odpira veliko novih raziskovalnih tem, obenem pa ponuja vidike in opredelitve glede obravnavane tematike. Naloga pokaže, da potrebujemo pri obravnavi prostitucije enotno politiko in širše sprejemanje družbe in medijev. Prostitucije ne smemo potiskati na dno družbenega stanja ter pričakovati, da se bo stanje uredilo samo od sebe.

Kljub vsemu pa bo (je) v Sloveniji (družbeni in medijski) potrebno napraviti premik pri obravnavi tega družbenega fenomena. V te obravnave bo vsekakor potrebno vključiti tudi akterke in akterje seksualne industrije, saj bomo se tako lahko premagali stereotipnost in tradicionalnost pri razumevanju in dojemanju aktualnega družbenega pojava. Do takrat pa bo delovanje prostitucije potisnjeno v ozadje družbe, prostitutke_i bodo stigmatizirane_i z različnimi vzdevki, na spletnih straneh in družbenih omrežjih pa bo prostitucija še vedno prisotna v polnem pomenu besede prodajanja spolnih uslug.

Dejstva, ki nam jih naloga pokaže, se nagibajo k temu, da prostitucije ne moremo zaobiti in jo moramo sprejeti kot del družbenega dogajanja. Vsak se samostojno odloči za poklic in tako bi moralo biti tudi v primeru prostitucije. Kljub vsemu je ta dejavnost še vedno obravnavana s stigmatizacijo in diskriminacijo. Prostitutke_i se ne želijo javno izpostavljati, saj s tem tvegajo osebno in družbeno razkritje o svoji dejavnosti.

Zgodbe, predstavljene v raziskovalnem delu naloge, dajo vpogled v spletno prostitucijo v Sloveniji, ob tem pa podajo razmišljanje prostitutk, ki prodajajo spolne storitve po spletu, njihove strahove, bojzani in razmišljanja. Dejstvo je, da se je sodobnimi elektronskimi mediji prodajanje spolnih storitev preselilo tudi v virtualni svet, ki s svojo brezmejnostjo nudi neomejene možnosti za delovanje brez nadzora.

Cilj magistrske naloge je bil preučiti, kako se je z razvojem interneta povečala tudi ponudba spolnih storitev na internetu. Analiza je pokazala, da ima internet sicer tudi negativne učinke na oglaševanje respondentk, a gre pri tem za manjše vplive v primerjavi s pozitivnimi vidiki. Iz intervjujev z respondentkami gre razbrati, da elektronski medij-internet močno vpliva na razmah prostitucije v Sloveniji in ima (pozitivno) vlogo pri oglaševanju njihovih spolnih storitev. Z razvojem interneta se je ponudba spolnih uslug na spletu povečala, kar potrjuje glavno tezo magistrske naloge. Dostopnost svetovnega spleta daje potencialnim strankam vsak trenutek možnost, da si ogledajo delovanje seksualne industrije na spletu in kontaktirajo posamezne akterke.

V kontekstu prostitucije še vedno obstajajo nepojasnjene vrzeli, saj prostitucija še ni raziskana do podrobnosti. Po besedah Mojce Pajnik (2008, 95) je namreč ostalo še veliko neraziskanih področij prostitucije. Med temi področji je prostitucija, ki se navezuje na prepovedane droge, prostitucija v zaporih, prostitucija v azilnih domovih, »spregledani« pa sta tudi istospolna in transseskualna prostitucija, ki sta slabo raziskani. Zanimivo bi bilo raziskati tudi vpliv nezaposlenosti na razmah prostitucije.

Svoj pogled na prostitucijo je strnil novinar in raziskovalec Jurij Popov (1999), ki je v svoji knjigi *Sence rdečih luči* zapisal: »Prostitucija je bila, je in bo! Za nekatere kot obrt, za druge kot trgovina, za tretje pa kot nujni in neizogibni sociološki pojav« (1999, 8–9).

9 LITERATURA

1. A#1. 2016. Intervju z avtorjem. Maribor, 5. marec.
2. Agustin, Laura. 2010. Big claims, little evidence: Sweden's law against buying sex. *The local*, 23. julij. Dostopno prek: <http://www.thelocal.se/20100723/27962/> (24. april 2016).
3. Bajec, Anton, Ivanka Černelič, Milena Hajnšek-Holz, Franc Jakopin, Zvonka Leder-Mancini, Tine Logar, Jakob Müller in Jakob Rigler. 1997. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Ljubljana: DZS.
4. Bartky, Sandra. 2006. Foucault, ženskost in modernizacija patriarhalne oblasti. *Delta* 12 (1–2): 59–86.
5. Bercko W., Zvezdana. 1999. Strah je lahko tudi koristen. *7d*. (24.november).
6. Berger, Peter in Thomas Luckmann. 1988. *Družbena konstrukcija realnosti*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
7. Bindman, Jo in Jo Doezama. 1997. *Redefining Prostitution as Sex Work on the International Agenda*. Dostopno prek: <http://www.walnet.org/csis/papers/redefining.html> (15. februar 2016).
8. Bjelica, Jelena. 2005. *Na tragu slobode : trgovina ljudima u Evropi*. Beograd: samozaložba.
9. Bohorič, Marjan. 1940. *Spolno življenje (kratek oris zdravega in nezdravega spolnega življenja za spolno zorečo mladino v puberteti in za vse ostale ljudi*. Ljubljana: Deziderij.
10. Carnes, Patrick, David L. Delmonico in Elizabeth Griffin. 2010. *V senci interneta: Kako se osvoboditi kompulzivnega seksualnega vedenja na internetu*. Ljubljana: Modrijan.
11. Coward, Rosalind. 1989. *Ženska želja*. Ljubljana: Krt.
12. Coy, Maddy. 2009. This body which is not mine: The notion of the habit body, prostitution and (dis)embodiment. *Feminist Theory* 10: 61–75.
13. Cvirn, Janez. 1985. Iz zgodovine prostitucije v Celju ob koncu prejšnjega stoletja. *Kronika-časopis za krajevno zgodovino* 33 (2–3): 142–147.
14. --- 1990. *Kri v luft! Čreve na plot! (Oris družbenega življenja v Celju na prelomu stoletja)*. Celje: Novi tednik.

15. Danna, Daniela. 2000. *The position of prostitutes in E.U. countries: law and practice*. Dostopno prek: <http://archeologia.women.it/user/cyberarchive/files/danna.htm> (20. januar 2016).
16. DasErste. 2012. *EU-Studie: Merh Menschenhandel durch liberales Prostitutiongesetz*. Dostopno prek: <http://daserste.ndr.de/panorama/archiv/2011/prostitution129.html> (14. april 2016).
17. Ditmore, Melissa Hope. 2011. *Prostitution and Sex Work – Historical Guides to Controversial Issues in America*. Santa Barbara, Calif: Greenwood
18. Diu, Nisha Lilia. 2015. Dobrodošli v paradizu. *Global* (15. marec).
19. Dutch Ministry of Foreign Affairs. 2012. *Dutch Policy on Prostitution*. Dostopno prek: http://www.minbuza.nl/binaries/content/assets/minbuza/en/import/en/you_and_the_netherlands/about_the_netherlands/ethical_issues/faq-prostitutie-pdf--engels-pdf-2012.pdf (14. april 2016).
20. Ekberg, Gunilla. 2004. The Swedish Law That Prohibits the Purchase of Sexual Services. Best Practices for Prevention of Prostitution and Trafficking in Human Beings. *Violence Against Women* 10 (10): 1187–1218.
21. Erjavec, Karmen in Zala Volčič. 1999. *Medijska pismenost*. Ljubljana: DZS.
22. Farley, Melissa. 2004. *Bad for the Body, Bad for the Heart: Prostitution Harms Women Even if Legalized or Decriminalized*. Dostopno prek: <http://www.prostitutionresearch.com/FarleyVAW.pdf> (10. januar 2016).
23. Gedrih, Maša. 2000. Poslovni zakoni rdeče četrti (najstarejša obrt je postala uradna gospodarska panoga). *Mladina*, 11.december. Dostopno prek: <http://www.mladina.si/tehdnik/200050/clanek/prostituticija/index.print.html-12> (5. februar 2016).
24. Grošelj, Branka. 2006. Prostitucija v Ljubljani v prvih treh desetletjih 20. stoletja. *Kronika-časopis za krajevno zgodovino* 54 (3): 451–464.
25. Hagenauer, Nina. 2009. *Prostitution in Austria and New Zealand*. Dostopno prek:<http://www.ecpat.org.nz/Other/Researches/ProstitutioninAustriaandNewZealandNinaApril09Final.aspx>. (24. april 2016).
26. Haralambos, Michael in Martin Holborn. 1999. *Sociologija: Teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.
27. Henriques, Fernando. 1968a. *Historija prostitucije 1*. Zagreb: Epoha.
28. --- 1968b. *Historija prostitucije 2*. Epoha, Zagreb: Epoha.

29. Jančar, Mateja (ur). 2009. *Izziv 21. stoletja*. Ljubljana: Inštitut dr. Jožeta Pučnika.
30. Jelančič, Ksenija 2006. *Prostitucija v slovenskem filmu* (Diplomsko delo). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
31. Jud, Ana. 2001. Ljudje z roba. *Mladina*, 15.oktober. Dostopno prek: <http://www.mladina.si/tednik/200141/clanek/droga/index.print.html-l2> (15. februar 2016).
32. K#2. 2016. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 19. marec.
33. Kanduč, Zoran. 1998. Prostitucija: kriminološke, viktimološke in kazenskopravne perspektive. *Anthropos* 30 (1–3): 88–106.
34. Kanduč, Zoran, Damjan Korošec in Marko Bošnjak. 1998. *Spolnost, nasilje in pravo*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani in Urad za žensko politiko.
35. Kanduč, Zoran. 2000a. Prostitucija: kaj je z njo narobe. *Apokalipsa* 39/40/41: 229–238.
36. --- 2000b. Velika večina ljudi prodaja svoje telo. *4000 LDS*, 12–13 (5. marec).
37. --- 2003. *Onkraj zločina in kazni*. Ljubljana: Študentska založba.
38. Kavčič, Marjana. 1987. Prostitucija v Ljubljani ob koncu prejšnjega stoletja. *Kronika-časopis za krajevno zgodovino* 35 (3): 155–162.
39. Kavemann, Barbara, Heike Rabe in Claudia Fischer. 2007. *The Act Regulating the Legal Situation of Prostitutes – implementation, impact, current developments Findings of a study on the impact of the German Prostitution Act*. Dostopno prek: <http://www.cahr.uni-osnabrueck.de/reddot/BroschuereProstGenglisch.pdf> (4. maj 2016).
40. *Kazenski zakonik (KZ)*. Ur. l. RS 23/1999. (8. april 1999).
41. *Kazenski zakonik (KZ-UPB1)*. Ur. l. RS 95/2004. Dostopno prek: http://www.zakonodaja.com/zakoni/v/l/kz_upb1/cleni/185.clen/185.clen (2. februar 2016).
42. *Kazenski Zakonik (KZ-I-NPB4)*. Ur. l. RS 50/20012. Dostopno prek: <https://zakonodaja.com/zakon/kz-1/175-clen-zloraba-prostitucije> (10.februar 2016).
43. Kopal Miloš in Ljubo Bavcon. 1969. *Socialna patologija*. Ljubljana: MK.
44. Korošec, Damjan. 2008. *Spolnost in kazensko pravo*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.

45. Kuhar, Metka. 2004. *V imenu lepote: Družbena konstrukcija telesne samopodobe*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
46. Kulick, Don. 2003. Sex in the new Europe. The criminalization of clients and Swedish fear of penetration. *Anthropological Theory* 3 (2): 199–218.
47. Kunst, Bojana. 1999. *Nemogoče telo, telo in stroj, reprezentacija telesa in razmere do umetnega*. Ljubljana. Maska.
48. --- 2004. *Nevarne povezave. Telo, filozofija in razmerje do umetnega*. Ljubljana: Maska.
49. Leskošek, Vesna. 2002. *Zavrnjena tradicija: ženske in ženskost v slovenski zgodovini od 1890 do 1940*. Ljubljana:*cf.
50. Lowman, John in Christine Louie. 2012. Public Opinion on Prostitution Law Reform in Canada. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice* 54 (2): 245–260.
51. Luthar, Breda. 1998. *Poetika in politika tabloidne kulture*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
52. M#5. 2016. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 19. marec.
53. Macuh, Bojan. 2013. *Uvod v sociologijo*. Celje: Fakulteta za komercialne in poslovne vede.
54. Malhotra, K., Naresh. 2002. *Basic marketing research*. Upper Saddle River: Prentice Hall.
55. Meinecke, Stefanie. 2012. *Nicht die Huren profitieren*. Dostopno prek: http://www.deutschlandfunk.de/nicht-die-huren-profitieren.724.de.html?dram:article_id=100431 (24. april 2016).
56. Mesec, Blaž. 1998. *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
57. Muntermann, Natalie. 2011. *Prostitution in Deutschland – von der Sittenwidrigkeit zur legalen Dienstleistung*. Dostopno prek: http://www.planetwissen.de/gesellschaft/sexualitaet/prostitution_die_geschichte_der_kaeuflichen_liebe/pwieprostitutionindeutschlandvondersittenwidrigkeitzurlegalendienstleistung100.html (24. april 2016).
58. N#3. 2016. Intervju z avtorjem. Maribor, 6. marec.
59. Nussdorfer, Vlasta. 2013. *Obstaja pot (deseta knjiga ob desetletnici Belega obroča Slovenije)*. Dob: Miš.

60. O'Connor, Monica in Grainne Healy. 2006. *The Links between Prostitution and Sex Trafficking: A Briefing Handbook*. Dostopno prek: <http://www.catwinternational.org/Content/Images/Article/175/attachment.pdf>. (20. februar 2016).
61. Outshoorn, Joyce. 2004. *The politics of prostitution: Women's Movements, Democratic States and the Globalisation of Sex Commerce*. Cambridge: Cambridge University Press.
62. --- 2005. The Political Debates on Prostitution and Trafficking of Women. *Social Politics* 12 (1): 141–155.
63. Ozmec, Sebastjan. 2001. Najstarejša obrt v parlamentu. Predlog za dekriminalizacijo prostitucije. *Mladina*, 17. december. Dostopno prek: <http://www.mladina.si/93793/najstarejsa-obrt-v-parlamentu/> (20. marec 2016).
64. Pajnik, Mojca. 2002. Natakar, Ukrajinko prosim (Medijska reprezentacija prostitucije). V *Poročilo skupine za spremljanje nestrpnost*, ur. Tomaž Trplan in Roman Kuhar, 144–159. Ljubljana: Mirovni inštitut.
65. Pajnik, Mojca. 2008. *Prostitucija in trgovanje z ljudmi (Perspektive spola, dela in migracij)*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
66. Pajnik, Mojca in Urša Kavčič. 2007. *Vzpostavitev in spremljanje mednarodno primerljivih kazalcev o trgovini z ljudmi*. Dostopno prek: http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/THB/MI_Porocilo-2007-Mojca_Pajnik-Ursa_Kavcic.pdf (15. april 2016).
67. --- 2008. Sodne prakse, povezane s trgovanjem z ljudmi in prostitucija v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo* 59 (2): 141–154.
68. Pajnik, Mojca in Iztok Šori. 2014. Seksualna industrija v Sloveniji na spletu: med oligopoli organizatorjev in nemočjo seksualnih delavk. *Annalae Series historia et sociologija* 24 (1): 143–156.
69. Pajnik, Mojca in Matthieu Renault. 2014. The (re)making of sexualities on the web. *Social Science Information* 53 (3): 462–82.
70. Pajnik, Mojca, Nelli Kambouri, Matthieu Renault in Iztok Šori. 2016. Digitalising sex commerce and sex work: A comparative analysis French, Greek and Slovenian websites. *Gender, place and culture* 23 (3): 345–64.
71. Pak, Lidija. 2000. Nikar ne povejte ženi. *Večer*. 18–19 (18. januar).

72. Poniž Mihurko, Katja. 2009. *Evine hčere - Konstituiranje ženskosti v slovenskem javnem diskurzu 1848–1902*. Nova Gorica: Založba Univerze v Novi Gorici.
73. Popov, Jurij. 1999. *Sence rdečih luči (prostitucija na Slovenskem)*. Ljubljana: Založba Magnolija.
74. --- 2002. *Trgovina z ljudmi (Somrak civilizacije ali kaos globalizacije)*. Ljubljana: Društvo Ključ-Center za boj proti trgovini z belim blagom.
75. --- 2008. *Prostitucija (priročnik za prostitute/ke, stranke in moraliste/ke)*. Maribor: Založba Pivec.
76. Praprotnik, Tadej. 2003. *Skupnost, identiteta in komunikacija v virtualnih skupnostih*. Ljubljana: ISH.
77. Primorac, Igor. 2002. *Etika in seks*. Ljubljana: Založba Krtina.
78. R#4. 2016. Intervju z avtorjem. Celje, 24. marec.
79. Raymond, Janice G. 2004. *Prostitution on Demand: Legalizing the Buyers as Sexual Consumers*. Dostopno prek: <http://vaw.sagepub.com/cgi/content/abstract/10/10/1156> (10. januar 2016).
80. Radulović, Dragan. 1986. *Prostitucija u Jugoslaviji*. Beograd: Zavod za izdavalačku delatnost (Filip Višnjić).
81. RTV SLO. 6. april 2016. *Sporni zakon v Franciji kaznuje stranke in ne prostitucije*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/svet/sporni-zakon-v-franciji-kaznuje-stranke-in-ne-prostitucije/390029> (12. april 2016).
82. Rustja, Božo. 2009. *Izzivi sodobnih medijev*. Koper: Ognjišče d.o.o.
83. Scott R., George. 1969. *Najstarejša obrt (prostitucija od antike do današnjih dni)*. Ljubljana: CZ.
84. *Sex Workers in Europe Manifesto*. Dostopno prek: <http://www.walnet.org/csis/groups/icrse/brussels-2005/SWRights-Manifesto.pdf> (5. februar 2016).
85. Simmel, Georg. 2000. *Izbrani spisi o kulturi*. Ljubljana: Studia humanitatis.
86. Smiljanić, Dragoslav in Milisav Mijušković. 1968. *Zakon in družina v zgodovini*. Ljubljana: DZS.
87. Sontag, Susan. 1979. *The double standard about aging*. Dostopno prek: <https://www.unz.org/Pub/SaturdayRev-1972sep23-00029> (20. marec 2016).
88. *Sophie*. Dostopno prek: <http://en.sophie.or.at/> (15. april 2016).

89. Stojiljković, Gordana. 2011. *Sem prodajalka užitkov, temu ne bi rekla prostitucija*. Dostopno prek: <http://siol.net/siol-plus/sem-prodajalka-uzitkov-temu-ne-bi-rekla-prostitucija-260450> (10. januar 2016).
90. Suhadolc, Jasna. 2007. *Nove priložnosti e-komuniciranja*. Ljubljana: GV založba.
91. Sullivan, Barbara. 1995. Commercial Sex and the Law: A Case for Decriminalisation. *Social Alternatives* 14 (3): 23–26.
92. Šori, Iztok. 2005. Prostitucija v Sloveniji. Akterji, podoba, problemi in odnosi. *Etnolog* 15: 61–80.
93. Šuler, Aleš. 2012. *Spoznajmo internet*. Šempeter pri Gorici: Flamingo založba.
94. *TAMPEP-European network for HIV/STI prevention and health promotion among migrant sex workers*. Dostopno prek: <http://www.tampep.eu> (20. februar 2016).
95. *TAMPEP International Foundation*. 2007. Dostopno prek: http://tampep.eu/documents/report_tampep_7.pdf. (10. marec 2016)
96. *TAMPEP International Foundation*. 2009. Dostopno prek: http://tampep.eu/documents/Sexworkmigrationhealth_final.pdf (6. marec 2016).
97. Task Force Menschenhandel. 2012. Dostopno prek: <http://www.bka.gv.at/DocView.axd?CobId=48235> (24. februar 2015).
98. The Local. 2010. *Big increase in prostitution report*. Dostopno prek: <http://www.thelocal.se/20100727/28034> (24. april 2016).
99. Topić, Peter. 2015. *Zasvojenost s seksualnostjo v digitalni dobi*. Maribor: Založba Pivec.
100. *Uredba o uvedbi in uporabi standardne klasifikacije poklicev*. Ur. l. RS 28/1997. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=4848> (5. december 2015).
101. Volasko Tratnik, Marjeta. 1996. *Prostitucija: zakonodajni, sociološki in nadzorstveni vidik pojava*. Ljubljana: MNZ.
102. *Zakon o prekrških zoper javni red in mir*. (ZJRM-UPB-1). Ur. l. RS. 110/2003 (12. november 2003).
103. Zaviršek, Darja. 1993. Prostitucija – izziv za drugačno socialno delo. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo* 44 (1): 3–10.

104. Weitzer, Ronald. 2012. *Legalizing Prostitution: From Illicit Vice to Lawful Business*. New York and London: New York University Press.

PRILOGE: Vprašalnik (intervju)

1. Kako opredeljujete dejavnost, ki jo »opravljate«?
2. Razlogi oz. vzroki za prostitucijo?
3. Kako gleda slovenska družba na prostitucijo in prostitutke?
4. Ali bi se v primeru popolne legalizacije odstotek javne prostitucije v Sloveniji povečal?
5. Kje (v katerih medijih) oglašujete svoje spolne storitve?
6. Zakaj oglašujete svoje storitve na internetu? Kakšen je vzrok za to oz. povod ?
7. Katere so prednosti svetovnega spleta pred ostalimi mediji?
8. Ali bi lahko dejali, da se je z razmahom interneta povečal tudi obseg povpraševanja po vaših storitvah? Razložite.
9. Kje vidite prednosti oz. slabosti interneta oz. virtualnega sveta? Prosim razložite.
10. Na katerih družbenih omrežjih oglašujete?
11. Imate svoje oglase tudi na omrežjih in spletnih straneh, ki za to niso predvidene?
12. Ali delujete tudi na družbenih omrežjih, ki so za uporabnike plačljive?
13. Kako preko interneta z vami komunicirajo stranke?
14. Kaj vam v primerjavi z osebnim stikom prinaša internet, če govorimo o navezovanju stikov s strankami?
15. Kako daje internet svobodo vašemu delovanju in povpraševanju? Prosim razložite.

